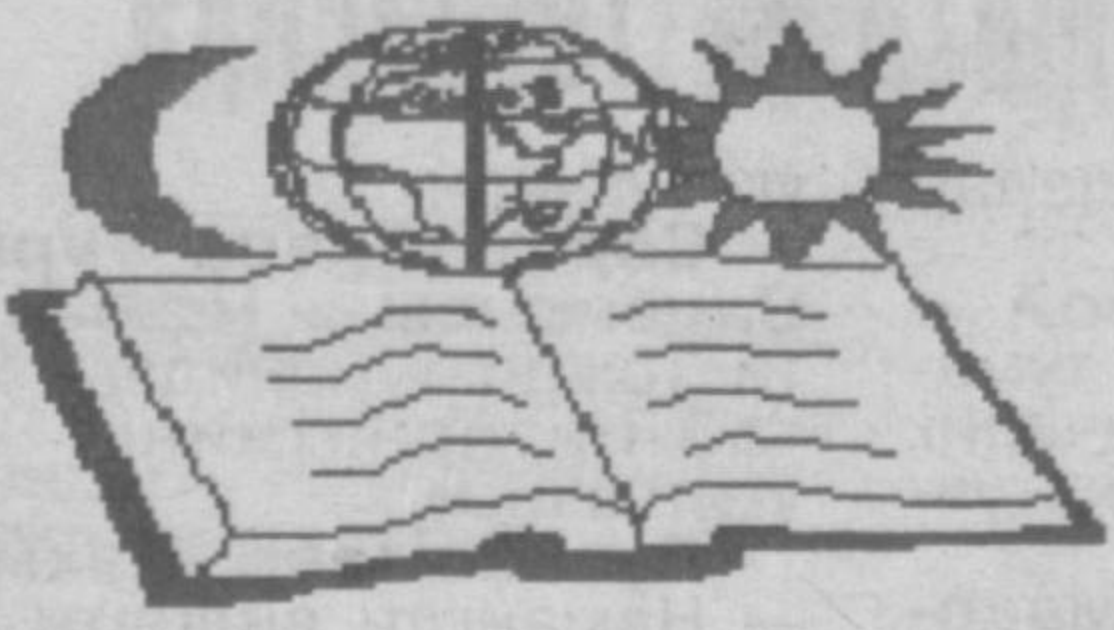

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК, АЗИЗ УСТОЗЛАР!

Ma'rifa

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

Kuch - bilim va tafakkurda

1931-йилдан чиқа бошлаган 2000 йил 30 сентябрь, шанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 75-76 (7271)

ЎЗБЕКИСТОН ЎҚИТУВЧИЛАРИ ВА МУРАББИЙЛАРИГА

Муҳтарам дўстлар!

Аввало, дунёдаги энг ша-
рафли касб эгалари бўлган
сиз азизларни умумхалқ
байрами — Ўқитувчилар ва
мураббийлар куни билан
чин қалбимдан табриклаб,
эзгу тилакларимни изҳор
этишдан ғоят бахтиёрман.

Сиз, қалби дарё устозлар
жондан азиз фарзандлари-
мизга нафақат билим ва
тарбия, балки ҳаётнинг қад-
ри, умрининг маъно-мазму-
нини англаш, инсоний меҳр-
оқибат каби олижаноб фа-
зилатлардан ҳам сабоқ бе-
расиз.

Шу боис ҳам ўқитувчи де-
ганда, ҳар бир инсон беих-
тиёр ўзининг бегубор бола-
лигини, жўшқин ёшлик дав-
рини, орзуларга тўла мак-
таб йилларини, муаллим ва
мураббийларини соғинч ва
ҳурмат-эҳтиром туйғулари
билан эсга олади.

Инсон қалби ва онги учун
кураш бораётган ҳозирги
мураккаб замонда сиз каби
заҳматкаш зотлар зиммаси-
га юксак маънавиятли, эр-
кин фикрли, истиқлол
ғояларига фидойи, ватан-
парвар ёшларни тарбия-
лашдек масъулиятли вазифа
юклатилган.

Чунки биз бой тарихимиз-
ни чуқур биладиган, мада-
ний меросимиз ва миллий
қадриятларимизга ҳурмат
билан қарайдиган, билим,

ақл-заковат жиҳатидан дун-
ёда ҳеч кимдан кам бўлма-
ган соғлом ва баркамол ав-
лодни тарбияламай туриб ўз
олдимизга кўйган мақсадла-
римизга эриша олмаймиз.

Шу маънода, Ватанимиз
равнақи, жамиятимизнинг
ёруғ келажаги, аввалло сиз,
муҳтарам устозларнинг ма-
шаққатли меҳнатингизга боғ-
лиқ эканини ҳаммамиз яхши
тушунамиз ва юксак қадр-
лаймиз.

Қадрли устоз ва мураб-
бийлар!

Мамлакатимизда таълим
тизимини жаҳон андозалари
асосида ислоҳ қилиш, янги-
янги илм масканлари қуриш,
уларни замонавий техника
воситалари билан жиҳозлаш
ишлари изчил давом этмоқ-
да. Шубҳа йўқки, биз ўқитув-
чи ва мураббийларнинг
обрў-эътиборини янада
ошириш, ёшларимизнинг
биздан кўра билимли, кучли
ва албатта бахтли бўлишля-
ри учун бундан кейин ҳам ҳеч
нарсани аямаймиз.

Сизларни кутлуг байрам
билан яна бир карра мубо-
ракбод этаман. Барчангизга
бахту саодат, хонадонларин-
гизга тинчлик, эзгу ва ша-
рафли ишингизда муваффа-
қиятлар тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

Ўқитувчилар ва мураббийлар куни -
умумхалқ байрами муносабати билан
мамлакатимизнинг таълим-тарбия тизимида
алоҳида ўрнатилган ходимлардан бир
гурӯҳини мукофотлаш тўғрисида

Мамлакатимизда таълим-тарбия тизимини ривожлантириш, Кад-
рлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш, ёшларга замо-
навий талаблар даражасида билим ва тарбия бериш, ёш авлод он-
гида юксак маънавий-ахлоқий фазилатларни камол топтириш, уларни
ватанпарварлик ва истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш,
халқимизнинг илм-зиё салоҳиятини юксалтириш ишига кўшган сал-
моқли ҳиссаси, ўзининг фидокорона меҳнати билан халқ иззат-хур-
матиға сазовор бўлган куйидаги устоз ва мураббийларга фахрий
унвонлар берилсин:

“Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси”

Герасимова Светлана Иванов-
на — Тошкент шаҳар Мирзо Улуғ-
бек туманидаги 50-мактаб директо-
ри

Исметов Жоллибой — Қорақал-
поғистон Республикаси Шуманай
туманидаги 2-мактабнинг қорақал-
поқ тили ва адабиёти ўқитувчиси

Каримова Зулфия Бўроновна
— Сирдарё вилояти Ширин шаҳри-
даги 2-мактабнинг бошланғич синф
ўқитувчиси

Рахимов Давлатёр — Хоразм
вилояти Хива шаҳридаги 10-мак-
таб директори

Уматов Алижон — Фарғона
вилояти Кува туманидаги 15-мак-
табнинг физика ўқитувчиси

Хамидов Джума — Навоий шаҳ-
ридаги 5-мактабнинг география
ўқитувчиси

Шарипов Латиф Каримович —
Бухоро вилояти Пешку туманидаги
14-мактабнинг ўзбек тили ва ада-
биёти ўқитувчиси

Эгамбердиев Турсунбой Қур-
бонвич — Тошкент вилояти Урта-
чирчиқ туманидаги лицей-интернат-
нинг физика ўқитувчиси

Эргашев Хайитбой — Андижон
вилояти Асака туманидаги 44-мак-
табнинг география ўқитувчиси

Якочев Нарзикул Мунинович
— Самарқанд вилояти Жомбой тум-
анидаги 7-мактабнинг тарих ўқитувчи-
си

Ўлжаев Боймамат Халил ўғли —
Сурхондарё вилояти Музработ тум-
анидаги 14-мактабнинг инглиз тили
ўқитувчиси

Қаҳҳарова Муътабар Абдуқа-
харовна — Наманган туманидаги 35-
мактабнинг бошланғич синф ўқитув-
чиси

Ҳазраткулов Муртозоқул —
Жиззах туманидаги 16-мактабнинг
биология ўқитувчиси

Ҳамраева Буритош — Қашқа-
дарё вилояти Қарши шаҳридаги 5-
мактабнинг кимё ўқитувчиси

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган халқ таълими ходими”

Абдуллаев Амин — Хоразм ви-
лояти Боғот туманидаги 7-мактаб-
нинг кимё ўқитувчиси

Алиева Оминахон — Фарғона
вилояти Бувайда тумани халқ таъ-
лими бўлими мудири

Балацкая Нина Григорьевна —
Тошкент шаҳар Шайхонтохур тумани-
даги 19-мактабнинг рус тили ва ада-
биёти ўқитувчиси

Ботиров Дамин — Наманган ви-
лояти Чуст туманидаги 19-мактаб-
нинг кимё ўқитувчиси

Жураев Усмон Тошпулатович —
Тошкент вилояти Бука туманидаги
8-мактабнинг тарих ўқитувчиси

(Давоми 2-бетда)

ТАЪЛИМ—ТАРАҚҚИЁТ АСОСИ

Рисбой ЖҲРАЕВ

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазир

Мустақил Ўзбекистон таълими
ҳақида гапирганда, аввало Олий Маж-
лис сессиясида “Қадрлар тайёрлаш
миллий дастури”нинг қабул қилинган-
лиги, унда Ўзбекистон Республикаси
Президенти Ислом Каримовнинг тари-
хий нутқида кўтарилган масалалар ёдга
тушади. Юртбошимиз нутқида таъкид-
ланганидек, миллий дастурни рўёбга
чиқаришнинг биринчи босқичи ўтиш
даври бўлиб, у 1997-2001 йилларда жо-
рий этилади. Бу босқичда асосан куйи-
даги вазифаларни бажариш лозим эди:

“Миллий дастурни амалга ошириш-
нинг бошланиши: янги талабларга жа-
воб бера оладиган педагог кадрларни
тайёрлаш; таълим стандартларини яра-
тиш ва янги ўқув дастурлари устида
ишлаш; умумтаълим мактабларини ту-
зилиш жиҳатидан қайта қуриш; уч йил-
лик таълим — ўрта махсус ва касб-хунар

ўқув юртлари (касб-хунар коллежи
ва академик лицей) тизимиға замин
тайёрлаш; узлуксиз таълим-тарбия
тизимиға асос соладиган тадбирлар-
ни амалга ошириш; ижтимоий ҳимо-
яни кафолатлаш каби масалаларни
ечиш босқичи”.

Vazir minbari

Республикаимиз таълимида бури-
лиш ясаган ўша тарихий воқеаға ҳам
уч йилдан ошди. Бошқача қилиб айт-
ганда, миллий дастурни ҳаётға тат-
биқ этишнинг биринчи босқичи ту-
ғашига бир йил қолди. Хўш, бирин-
чи босқичдаги вазифаларни бажар-
ишда нималарга эришдик? Ўқук-
ларни қай тариха мустаҳкамлаймиз?
Қандай муаммолар ҳануз жавобини

кутмоқда? Муаммоларни қандай қилиб
ҳал этамиз?

Албатта, бир мақола доирасида
қўйилган саволларға батафсил жавоб
топиш мушкул. Шунинг учун ҳам вазир-
лик раҳбарияти бугунги кунда таълим-
даги энг долзарб масалаларни алоҳи-
да-алоҳида кўриб чиқиб, ечимини ку-
таётган муаммолар хусусида батафсил
тўхташни мақсадға мувофиқ деб ҳисоб-
лайди. Бу борада биз нимани назарда
тутмоқдамиз?

Одатда, оммавий ахборот воситала-
ри орқали чиқишда соҳа ривожланиши
билан боғлиқ қатор масалаларнинг очиб
берилишиға ҳаракат қилинади. Аммо,
объектив ва субъектив сабабларға кўра,
аксарият ҳолларда кўтарилган масала-
лар моҳияти чуқур таҳлил қилинмайди,
қўйилган масаланинг ечимлари тўлиқ
очиб берилмайди.

(Давоми 6-бетда)

Ўша
тун
ойдин
эди
12-бет

«Устоз»
қўшиғининг
ижроچиси
Санобар
Раҳмонова
«Меҳмон-
хона»да
15-бет

Муаллим-
лар
мушои-
раси
16-17-
бетлар

«25-
кадр»
сири
28-бет

Ўқитувчилар ва мураббийлар кўни - умумхалқ байрами муносабати билан мамлакатимизнинг таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнани кўрсатган ходимлардан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида

(Боши 1-бетда)

Иноятнова Гулсара — Самарқанд вилояти Темирийўл туманидаги 14-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Йўлдошев Рустам Аъзамович — Қори Ниязий номидаги Ўзбекистон педагогика фанлари илмий тадқиқот институти бўлими мудири

Матмуратов Таджимамат Жуманазарович — Қорақалпоғистон Республикаси Эллиқалъа тумани халқ таълими бўлими мудири

Мустофаев Тура Жураевич — Сирдарё вилояти Мирзобод туманидаги 11-мактабнинг мусиқа ўқитувчиси

Неъматов Самад — Бухоро вилояти Ғиждувон туманидаги 4-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Орипова Робия Бобоназаровна — Сурхондарё вилояти Сарийосий туманидаги 9-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Отахонов Ашуралӣ — Андижон вилояти Олтинқўл туманидаги 9-мактабнинг немис тили ўқитувчиси

Пошшахонжаева Тўлқун — Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги 62-мактабнинг меҳнат ва чизмачилик ўқитувчиси

Сувонова Ханифа Файзуллаевна — Қашқадарё вилояти Қарши туманидаги 28-мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчиси

Қосимов Махсуд Қосимович — Фарғона вилояти Қўқон шаҳар тасвирий ва амалий санъат билим юрти ўқитувчиси

Қосимов Норпулат Нарзуллаевич — Навоий вилояти Навбахор туманидаги 17-мактаб директори

Ҳолиқов Ғани — Жиззах шаҳар санъат билим юртининг мусиқа ўқитувчиси

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси”

Абитдинова Мавлюдахон — Наманган вилояти Учқўрғон туманидаги лицей-интернатнинг инглиз тили ўқитувчиси

Атажанов Полванназир — Хоразм вилояти Хива шаҳридаги 121-махсус мактаб-интернат директори

Воҳидов Абдуманноб Абдурахмонович — Андижон шаҳар енгил саноат қасб-хунари директори ўринбосари

Жалилов Ҳикмат Рашидович — Республика болалар бадий ижодиёти маркази ўқитувчиси

Жень Дмитрий Иванович — Тошкент вилояти Олмалик шаҳридаги 21-мактабнинг меҳнат ва чизмачилик ўқитувчиси

Мусирмонов Исмаил — Сурхондарё вилояти Термиз туманидаги 4-мактабнинг меҳнат ўқитувчиси

Мухамедов Толиб — Бухоро вилояти Вобкент туманидаги 21-мактабнинг кимё ўқитувчиси

Наркулова Қаршигуль Бабахановна — Тошкент шаҳар Чилонзор туманидаги 200-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Норкулов Ҳаким — Самарқанд вилояти Қўшработ туманидаги 56-мактабнинг меҳнат ўқитувчиси

Прудников Феликс Михайлович — Ўзбекистон Республикаси Миллий Хавфсизлик хизмати институти кафедраси доценти

Сапаров Салим Шералиевич — Қашқадарё вилояти Дехқонобод туманидаги 63-мактабнинг математика ўқитувчиси

Сафаров Маъмур — Жиззах вилояти Зомин туманидаги 16-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Хожамуратова Қизларгул Мустафаевна — Қорақалпоғистон Республикаси Нукус шаҳридаги 18-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Юлдашев Камилдун Адылович — Республика ўқувчи ёшлар марказининг мураббийси

Якубов Ташпулат Султанович — Навоий вилояти Қонимех туманидаги 10-мактабнинг кимё ўқитувчиси

Ғаниева Минавар Низомовна — Фарғона вилояти Марғилон шаҳар Миллий хунармандчилик лицейи директори ўринбосари

Ғаниева Муборак Хайдаровна — Сирдарё вилояти Гулистон шаҳридаги 27-меҳрибонлик уйи директори

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози”

Алиев Шоназар Бомуродович — Бухоро вилояти Шофиркон туманидаги 11-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Исманов Мирахмат Рузиевич — Фарғона вилояти Қува туманидаги 2-болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг ўқитувчиси

Решетова Алевтина Юрьевна — Тошкент шаҳар Миробод туманидаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг мураббийси

Сааков Виталий Саркисович — Самарқанд шаҳар 1-спорт мактабнинг “Қўл тўпи” бўйича мураббийси

Султанов Ҳамидулла Шералиевич — Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳридаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг бокс бўйича мураббийси

Тожиёв Чўптулла Норбекович — Сурхондарё вилояти Жарқўрғон туманидаги 24-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Тўйчиев Неъматулла Сойиббоевич — Наманган вилояти Тўрақўрғон туманидаги миллий кураш мактаби директори

Мамлакатимизда илм-фан, таълим-тарбия соҳаларини ривожлантириш, маънавият ва маърифатни юксалтириш борасидаги кўп йиллик ҳалол меҳнати, соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш ишига қўшган муносиб ҳиссаси ҳамда юртимизда истиқомат қилаётган барча миллатлар ўртасида дўстлик, тотувлик ва узаро ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги салмоқли хизматлари билан эл-юрт ўртасида катта ҳурмат-эътибор қозongan қўлидаги таълим соҳаси ходимлари мукофотлансин:

“Эл-юрт хурмати” ордени билан

Абдусаматова Турсун Худойбергеновна — Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳридаги 12-мактабнинг биология ўқитувчиси

Гулямова Латипат — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 143-мактабнинг адабиёт ўқитувчиси

Дедаханов Акилжон — Наманган шаҳридаги 26-мактабнинг математика ўқитувчиси

Мамадов Мусулмон — Фарғона вилояти Бешариқ туманидаги 4-боғча-мактаб мажмуининг раҳбари

Мунинов Игам Абдураззаквич — Хоразм вилояти Хива туманидаги 2-болалар санъат мактабнинг ўқитувчиси

Одилов Бўрон Болтаевич — Бухоро вилояти Қорақўл туманидаги 14-мактаб директори

Пулотов Облоберди — Самарқанд туманидаги 8-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Раметуллаева Алина — Қорақалпоғистон Республикаси Нукус шаҳридаги 37-лицейнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчиси

Расулов Абдухат — Навоий вилояти Нурота туманидаги 27-мактаб директори

Рахимов Тохиржон — Андижон вилояти Шахрихон шаҳридаги 4-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Тошбоев Хоним — Сурхондарё вилояти Бойсун туманидаги 28-мактабнинг математика ўқитувчиси

Хайдаров Явқашти — Сирдарё вилояти Оқолтин туманидаги иктисодиёт ва бизнес коллежи директори

Шодмонов Усмон — Жиззах вилояти Форш туманидаги 78-мактаб директори

Қуратов Мардон — Қашқадарё вилояти Китоб туманидаги 1-гимназия мактабнинг география ўқитувчиси

Қўқоров Фулом — Тошкент шаҳар 3-болалар мусиқа мактабининг ўқитувчиси

“Меҳнат шўҳрати” ордени билан

Батыралиева Замира Ҳакимовна — Навоий вилояти Кармана туманидаги 5-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Далимов Ахмеджан Касымович — “Учитель Узбекистана” газетаси бош муҳаррири

Жумабоев Қозоквой Эрматович — Андижон вилояти Қорасув шаҳридаги 3-мактабнинг физика ўқитувчиси

Искандаров Турдибой — Қорақалпоғистон Республикаси Қораўзақ туманидаги 5-мактаб директори

Қараева Светлана Михайловна — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 51-мактабнинг француз тили ўқитувчиси

Мадрохимов Ортиқмирза — Андижон туманидаги 1-мактаб директори

Мейлиев Юсуп — Қашқадарё вилояти Яққабғ туманидаги 2-лицей-интернат директори ўринбосари

Мусаев Бурхон — Самарқанд вилояти Булунгур туманидаги 54-мактабнинг математика ўқитувчиси

Низомова Светлана Абдуллаевна — Фарғона вилояти Тошлоқ туманидаги 2-мактабнинг география ўқитувчиси

Нормурадов Худойберди — Сурхондарё вилояти Қумқўрғон туманидаги 23-мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчиси

Нурсултонова Дузу — Қорақалпоғистон Республикаси Хужайли туманидаги 27-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Раҳимқориев Абдуваҳоб Абдурахмонович — Абдулла Авлоний номидаги Халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти доценти

Раҳимов Абдуваҳоб — Фарғона вилояти Ўзбекистон туманидаги 8-мактабнинг математика ўқитувчиси

Раҳимов Батир Матнӣёзович — Хоразм вилояти Ҳазорасп туманидаги 1-мактаб директори

Тошболтаева Розия Йўлдошевна — Сирдарё вилояти Ховос туманидаги 5-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Тўрғунов Собир — Наманган шаҳридаги 18-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Турсунова Мақсад Турсуновна — Бухоро вилояти Қогон туманидаги 10-мактабнинг биология ўқитувчиси

Усманов Мамадулло — Самарқанд вилояти Паёриқ туманидаги 22-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Ҳалилова Маҳаррам Сиддиқовна — Наманган вилояти Қосонсой туманидаги 32-мактабнинг ўзбек тили ўқитувчиси

Чалабоев Эсирғар Окмурадович — Жиззах вилояти Бахмал туманидаги 21-мактабнинг математика ўқитувчиси

Юсвалиев Эгамберди — Тошкент вилояти Бекобод туманидаги 40-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Ҳасанов Абдурашид Солиевич — Тошкент вилояти Олмалик шаҳар техника коллежининг бўлим бошлиғи

I даражали

“Соғлом авлод учун” ордени билан

Авезова Ҳабиба Ҳайитовна — Бухоро вилояти Ғиждувон туманидаги 22-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Баходиров Ноил Шарипович — Сирдарё вилояти Гулистон шаҳар санъат билим юрти ўқитувчиси

Ғайпова Сапаргул — Қорақалпоғистон Республикаси Тўртқўл туманидаги 19-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Исмоилова Муқаддас Хайдарали қизи — Наманган вилояти Норин туманидаги 10-болалар боғчаси тарбиячиси

Йўлдошев Рустамбек — Андижон туманидаги 44-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Қабилов Ташмурат Соатович — Сурхондарё вилояти Денов туманидаги 23-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Қсенофонтва Екатерина Петровна — Тошкент вилояти

Янгийўл шаҳридаги 6-болалар боғчаси услубчиси

Маматқулов Кенжабой — Самарқанд вилояти Ургут туманидаги миллий хунармандчилик лицейининг махсус фан ўқитувчиси

Махмудов Карим Раҳманович — Тошкент вилояти Бўстонлик туманидаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг бокс бўйича мураббийси

Норов Номоз Холхужаевич — Самарқанд вилояти Иштихон туманидаги 37-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Пиров Илхом Абдумаликович — Хоразм вилояти Шовот туманидаги 5-мактабнинг биология ўқитувчиси

Раҳмонова Гулбахор Саломовна — Навоий туманидаги 4-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Ризоқулов Баҳром — Қашқадарё вилояти Қасби туманидаги 44-мактабнинг география ўқитувчиси

Содиқова Мамлакатхон — Фарғона вилояти Қўқон шаҳридаги 22-болалар боғчаси муди-раси

Султанова Мэлс Александровна — Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 101-кар болалар махсус мактаб-интернати директори

Тангирбергенов Қувандик Эшонвич — Қорақалпоғистон Республикаси Амударё туманидаги 26-мактабнинг биология ўқитувчиси

Тошматов Иброҳимжон Арзизматович — Фарғона вилояти Учқўрғон туманидаги 34-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Ҳалилова Ҳосият Давидовна — Жиззах вилояти Пахтакор туманидаги 4-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Ҳолова Мукаррам Юлдошевна — Навоий вилояти Қизилтепа туманидаги 26-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувчиси

Худайбергенов Жумъаз — Хоразм вилояти Ҳазорасп туманидаги 1-лицейнинг кимё ўқитувчиси

Эгамбердиев Бердиёр — Қашқадарё вилояти Қамаш туманидаги 13-мактабнинг география ўқитувчиси

Қурбонова Раҳиммахон — Андижон вилояти Пахтаобод туманидаги 13-болалар боғчаси тарбиячиси

II даражали

“Соғлом авлод учун” ордени билан

Абдусаттаров Нурилла — Самарқанд вилояти Ғўзалкент туманидаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг самбо кураши бўйича катта мураббийси

Авезова Амина Мухаммедаминовна — Бухоро шаҳридаги 1-мактабнинг ўзбек тили ўқитувчиси

Акрамов Бухарбой — Жиззах вилояти Халқ таълими бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Ахоров Собир Масихитдинович — Ўқувчиларни ҳарбий касбларга йўналтирувчи республика лицейи директори

Бердиёрова Моҳира — Сирдарё вилояти Гулистон туманидаги 14-мактабнинг география ўқитувчиси

Бердиқулова Махпиратхон Алимовна — Андижон вилояти Булоқбоши туманидаги 21-мактабнинг рус тили ўқитувчиси

Валиев Халилжон Воҳидович — Фарғона вилояти Бувайда туманидаги 22-мактабнинг чакириқча ёшларни тайёрлаш фани ўқитувчиси

Валиева Махмуда Заировна — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 274-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Кенжаева Рукия Мейлиевна — Қашқадарё вилояти Нишон туманидаги “Истиқлол” болалар ва ўсмирлар ижодиёти маркази директори

Қушаматова Каромат — Тошкент вилояти Ангрен шаҳридаги 15-мактабнинг одобнома ўқитувчиси

Махкамов Эргашали — Фарғона вилояти Риштон туманидаги 10-мактабнинг чизмачилик ва тасвирий санъат ўқитувчиси

Муминова Махпират — Андижон вилояти Марҳамат туманидаги 22-болалар боғчаси муди-раси

Отахонов Комил — Хоразм вилояти Шовот туманидаги 17-мактабнинг жисмоний тарбия

ўқитувчиси

Сарсенбаева Турганкул Садеққизи — Навоий вилояти Томди туманидаги 21-мактаб-интернатнинг тарих ўқитувчиси

Супихожаев Махмуджон — Наманган вилояти Чортоқ туманидаги 25-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Тоғаев Мамасоат Мураталиевич — Сурхондарё вилояти Шўрчи туманидаги 2-мактабнинг давлат ва ҳуқуқ асослари фани ўқитувчиси

Уразбаева Улбосын Алиевна — Қорақалпоғистон Республикаси Тахтақўпир туманидаги 3-мактабнинг қорақалпоқ тили ва адабиёти ўқитувчиси

Урдушев Абдуқасим Юлдашев — Жиззах туманидаги Учтепа кичик ва ўрта бизнес коллежи директори ўринбосари

Устабоев Маҳаматхон Носирович — Наманган шаҳар халқ таълими бўлими услубчиси

Фарафонов Валерий Витальевич — Хоразм вилояти Урганч туманидаги ҳарбий лицей ўқитувчиси

Хожамуратов Максет — Қорақалпоғистон Республикаси Кеғейли туманидаги 2-мактабнинг рус тили ўқитувчиси

Эшқабиллов Мурод — Самарқанд вилояти Пахтачи туманидаги 8-мактабнинг физика ўқитувчиси

“Дўстлик” ордени билан

Атабаева Алтиной Эшқуловна — Сирдарё вилояти Шароф Рашидов туманидаги 16-мактабнинг инглиз тили ўқитувчиси

Ахметов Мухамметша — Андижон вилояти Олтинқўл тумани халқ таълими бўлими услубчиси

Байнова Надежда Федоровна — Сурхондарё вилояти Термиз шаҳридаги 3-мактабнинг математика ўқитувчиси

Бабаханов Ариэль Мусе-евич — Бухоро шаҳар санъат билим юрти ўқитувчиси

Бойболаева Шаҳодат Абдуманноповна — Фарғона вилояти Сўх туманидаги 18-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Васильева Валентина Петровна — Тошкент шаҳар Сирғали туманидаги 17-болалар ва ўсмирлар спорт мактабнинг директори ўринбосари

Вячин Алексей Петрович — Бухоро вилояти Файзулла Хўжаев туманидаги 9-мактабнинг чакириқча ёшларни тайёрлаш фани ўқитувчиси

Дўйсенова Сауле Сейдалиевна — Тошкент вилояти Қибрай туманидаги 20-мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчиси

Жуматаева Бану Утеуовна — Навоий вилояти Томди туманидаги 1-мактаб директори

Ибрагимов Сафаргул Худойқуловна — Бухоро туманидаги 12-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Игнатъева Ольга Васильевна — Республика миллий рассомчилик коллежи ўқитувчиси

Козина Ольга Анатольевна — Тошкент вилояти Юкори Чирчиқ туманидаги 34-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувчиси

Қучукбоев Фарит Мансурович — Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус қасб-хунари таълими Марказининг бошқарма бошлиғи

Ли Полина Александровна — Хоразм вилояти Гўрлан туманидаги 2-мактабнинг рус тили ўқитувчиси

Лихолетова Валентина Дмитриевна — Навоий вилояти

(Давоми 4-бетда)

Ўқитувчилар ва мураббийлар кuni - умумхалқ байрами муносабати билан мамлакатимизнинг таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнатилган ходимлардан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида

(Боши 3-бетда)

Хайдаров Машрабжон — Фарғона туманидаги 18-мактабнинг география ўқитувчиси
Хакимов Абдулла — Қорақалпоғистон Республикаси Бериуний туманидаги 60-мактабнинг математика ўқитувчиси

Хакимова Мавжудахон Дадажоновна — Андижон вилояти Улугнор туманидаги 1-мактабнинг биология ўқитувчиси

Халилова Мавжуда — Жиззах вилояти Арнасой туманидаги 20-мактабнинг физика ўқитувчиси

Хожамкулов Норидин Ибрагимжонович — Фарғона вилояти Сўх туманидаги ихтисослаштирилган мактаб-интернатнинг биология ўқитувчиси

Хожиматова Пулатхон

Юлдашивна — Фарғона вилояти Олтиариқ туманидаги 2-гимназия-интернатнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Холматова Ашур — Қашқадарё вилояти Чирокчи туманидаги 111-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Худойбердиева Саодат Абдижалиловна — Самарқанд вилояти Нарпай туманидаги 18-мактабнинг тарих-география ўқитувчиси

Хужамурадова Саодат — Сурхондарё вилояти Шўрчи туманидаги 4-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Хуснутдинова Шахида — Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги 219-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Чутбоев Гулом Эшонкулович — Сурхондарё вилояти Бандихон туманидаги 4-мактаб директори

Шарипова Замира Токаевна — Хоразм вилояти Урганч шаҳридаги 16-мактабнинг математика ўқитувчиси

Шахобиддинов Зухриддин — Андижон вилояти Шахрихон туманидаги 41-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси

Ширнаева Сабохат — Самарқанд вилояти Тайлоқ туманидаги 29-мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси

Шодиев Ғофиржон Данабоевич — Республика "Маънавият ва маърифат" марказининг ўқув курси директори

Шукуров Хайдар Жалилович — Жиззах вилояти Дўстлик туманидаги 6-мактаб директори

Юлдашев Хусан — Жиззах вилояти Зомин туманидаги 2-иктидорли болалар лицей-интернатининг директори

Юлдашева Мияссар Кадыровна — Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги кўзи ожиз болалар мактаб-интернатининг бошланғич синф ўқитувчиси

ич синф ўқитувчиси

Юн Алина Семёновна — Самарқанд вилояти Нарпай туманидаги 57-мактаб директори ўринбосари

Юсупов Неъматжон — Наманган вилояти Норин туманидаги ўқувчи ёшлар техник ижодиёти марказининг директори

Якубова Сайёра — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясининг кутубхона mudiri

Ярашева Кенжа — Навоий вилояти Қизилтепа туманидаги 18-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Кўзиёва Каромат — Сирдарё вилояти Сайхунбод туманидаги ихтисослашган 1-мактабнинг

ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси

Кулдошева Махбубахон — Андижон вилояти Бўз туманидаги 10-мактабнинг тарих ўқитувчиси

Гофоров Комил Садриддинович — Навоий вилояти Хатирчи туманидаги 63-мактабнинг рус тили ўқитувчиси

Хамроева Иззат Хусеновна — Бухоро вилояти Қоровулбозор туманидаги 4-мактаб директори ўринбосари

Хамроева Ойша Тошпулатовна — Бухоро вилояти Ромитан туманидаги 2-мактабнинг инглиз тили ўқитувчиси

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2000 йил 29 сентябрь.

БАХТ-ИҚБОЛГА ТўЛДИ "ТУРКИСТОН"

Муҳташам "Туркистон" саройида ўқитувчилар ва мураббийлар кuni — умумхалқ байрамига бағишланган тантаналар устозлар қувончига қувонч қўшди

Бир неча кундан бери ўқитувчилар ва мураббийлар кuni муносабати билан жойларда байрам табирлари ўтказилиб, муаллимлару мураббийлар шайнига ширин каломлар айтилмоқда, уларга айрича ҳурмату эҳтиром кўрсатилмоқда. Кеча ва бугун эрталаб мактабга ошиқаётган ўқувчиларнинг қўлларига гуллар ҳам устозлар учун эди.

Энг маъсул касб эгаларини нечоғлик ардоқласанг, шунча оз. Чунки устозлар инсон учун юяг олий ва муқаддас бурч — ортидан эргашаётганларга илм ўргатиб, ўғил-қизлар онига, шуурига миллий гурур, бурч, Ватанга муҳаббат ва озодлик, эркинлик тушунчаларини сингдирадиганлар.

Шу боис, устозлар меҳнати, қадру қиммати ҳукуматимиз, хусусан, муҳтарам Президентимиз Ислам Каримов эътиборида турибди. Кеча Президентимизнинг "Ўқитувчилар ва мураббийлар кuni — умумхалқ байрами муносабати билан мамлакатимизнинг таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнатилган ходимлардан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида"ги Фармонида биноан республикаимизда таълим тизimini ривожлантириш, "Қадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни амалга ошириш, ёшларда мустақкам билим, юксак маънавий-ахлоқий фазилатларни шакллантириш, уларни маърифатли бўлишга ундаш, Ватанга ва истиқлол юяларига садоқат руҳида тарбиялаш ҳамда ёшларнинг иқтидори ва истеъдодини юксалтириш, уларни илгор маънавий ва ахлоқий талабларга жавоб берадиган қилиб тарбиялаш йўлидаги фидокорона хизматлари учун 320 нафардан ортиқ республика халқ таълими фидойилари мукофотландилар. Бу ҳам устозларга кўрсатилган алоҳида эҳтиромдир.

Тантаналар бош манзили "Туркистон" саройидамиз. Байрамона руҳ ҳукмрон. Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардан

ган таклиф қилинган, халқ назарига тушган ўқитувчилар, илгор мураббийлар, мактабдан ташқари муассасалар вакиллари чин дилдан суҳбатлашмоқда. Ёш мутахассислар юяларида эса жиддийят. Маъсулиятли касб этагидан тутаётганликлариданми, фахру гурур мужассам.

Сухандонлар Дилором Умарова, Муслимбек Йўлдошевлар байрам дастурини очиб деб эълон қилишди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Тўхтатўлат Рискиев Президентимизнинг Ўзбекистон ўқитувчилари ва мураббийларига йўллаган табригини ўқиб эшиттирди.

Сарой узра Ўзбекистон мадҳияси янграйди. Барча-барчанинг қалбига гурур туйғулари жонланади. Туйғуларга эш бўлган тилак, истақлар билдирилади. Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 70-мактаб ўқитувчиси, "Йил ўқитувчиси—2000" кўрик-танлови ғолиби Дилфуза Ганиева, Зулфия мукофоти соғриндорчи, Қашқадарё вилояти Шахрисабз туманидаги Амир Темур номли мактабнинг ўн ёшли 8-синф ўқувчиси Гулҳаё Эргашеваларнинг дил сўзлари бир моҳият атрофида жипслашди: муаллимлик улуг касб.

Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азим муаллиму мураббийларни қўтлар экан, ўз устозларини ҳам ёдга олди. Улар

нинг халққа устозлик қилганликларини эслаб, шеър ўқиди. Шеър "Ғафур Ғуллом, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор юксак мукофот билан тақдирлангани ҳақида ёзилган ҳамда ўқитувчилар ва мураббийлар кунига ўқиладиган шеър" деб номланган. Шеърдаги, айниқса, мана бу мисралар тингловчилар қалбига сингишиб кетди:

Ватан эса... Ватан — ақлли, сезгир,
Қалбларнинг ҳар саси унга мангу ёд —
Сизнинг азобингиз эсида, ахир,
Мана, тортиқ этди олий мукофот.

Йилларнинг устидан хушнуд боқасиз,
Кимга ҳам хуш ёқмас Ватан сийлови?
Меҳру оқибатга чўмиб оқасиз —
Сўнгаклардан кетиб мозий қийнови.

Мен ҳам тўққиз йилдан бўён — бардавом,
Сизга ва дўстларга табрик бутлайман:
— Тугамас бу байрам мавжлансин мудом, —
Озод Ватан билан сизни қўтлайман.

— "Умид" жамғармаси орқали чет элда таълим олиб келиб, айни пайтда ўқитувчилик қилаётган ёш мутахассис Маъмуржон Раҳмонов сўзларида ҳам улуг касбга бениҳоя ҳурмат акс этди.

Тантананада дил сўзлари билан Ўзбекистон санъат усталари ва ёш ижрочиларининг куй-қўшиқлари уйғунлашиб кетди. Ўзбекистон халқ артисти Ғу

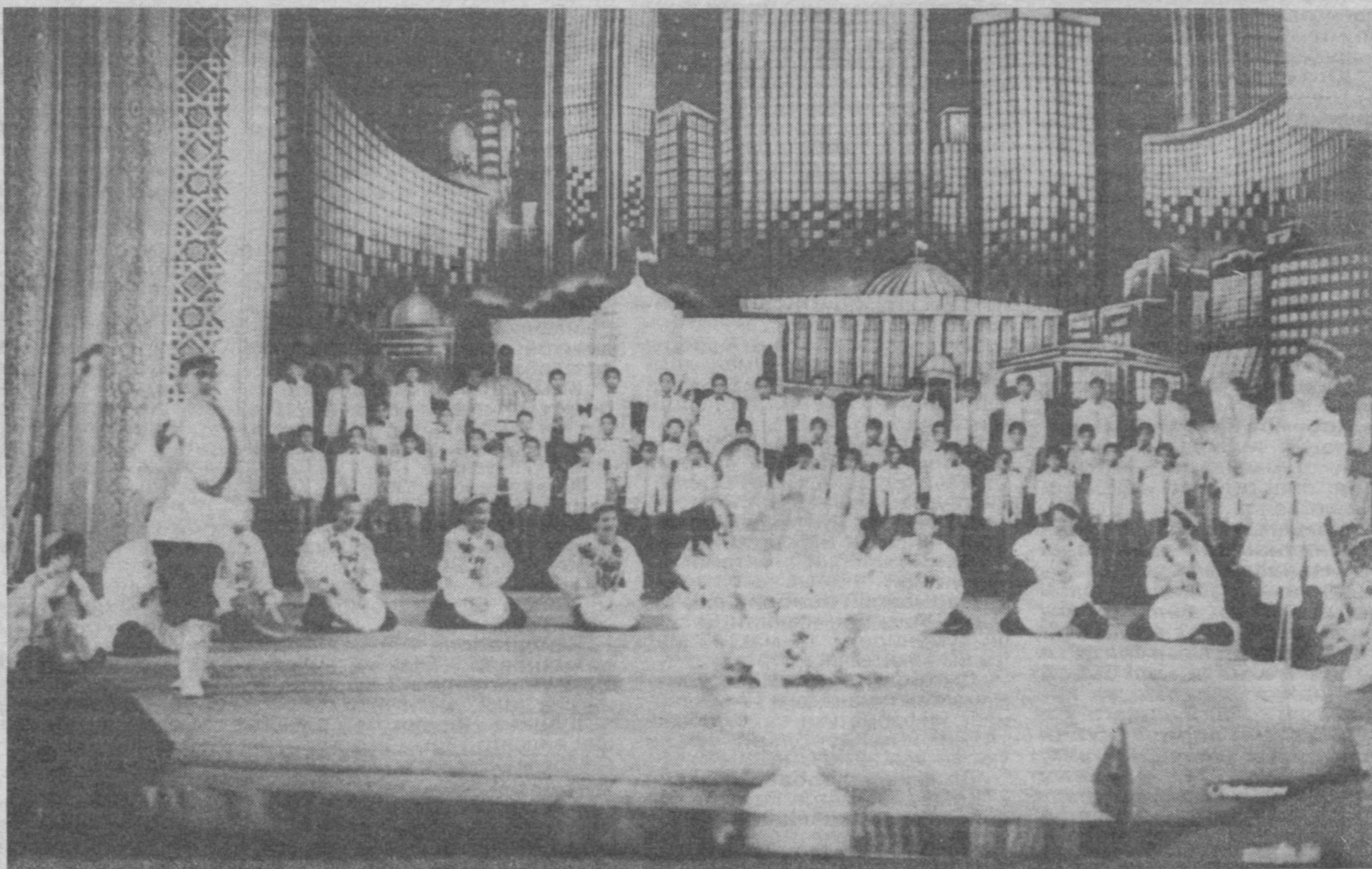
ломжон Ёкубов, Ўзбекистон халқ ҳофизини Ўлмас Саиджонов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Насибатхон Сатторов, Равшан Комилов, Абдулхай Каримов, Собир Мўминов, Рашид Холиқов, Ҳожибой Тожибоев, ёш хушовоз хонанда Оксана Нечитайло, таниқли хонанда Хуррият Исроилова, 2000 йил "Ўзбекистон кўшиқ байрами" кўрик-танлови ғолиби — "Ором" боғча-мактаб мажмуаси тарбияланувчилари ҳамда "Фаёд", "Шаҳзода" гуруҳлари, шунингдек, республика ўқувчилар саройи қошидаги доирачилар, "Юлдуз" дасталари чиқишлари устозлар дилини янада хушнуд этди.

Буларнинг барчаси муаллиму мураббийларга меҳр, таълимга эътибор дегани эмасми? Шуларни ўйлаб, эл-юрт олдидаги қарздорлик нақадар беқиёс-лигини ҳис қиласан. Тантананада иштирокчиларнинг хаёли шу каби ўйлар билан банд бўлди, десак муболаға бўлмайди.

Қурбонбой
МАТҚУРБОНОВ,
Хусан НИШОНОВ,
"Маърифат"нинг
махсус мухбирлари

Суратларда: "Туркистон" саройида ўтказилган тантаналардан лавҳа акс этган.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ
олган сурат

СЎНГГИ УЧ КУН
ХАБАРЛАРИ

Чоршанба

ФАРМОН

Ўзбекистон Республика Президентининг Фармонида биноан Қодир Ғафурович Ғуломов Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири этиб тайинланди. Шу муносабат билан у Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазирининг ўринбосари — Куролли Кучлар Академиясининг бошлиғи вазифасидан озод қилинди.

Ўзбекистон Республика Президентининг Фармонида биноан Тўлқин Йўлдошевич Қосимов Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазирининг биринчи ўринбосари — Куролли Кучлар Бирлашган штабининг бошлиғи этиб тайинланди ва шу муносабат билан у мудофаа вазирининг биринчи ўринбосари — Шарқий ҳарбий округ кўшинларининг кўмондони вазифасидан озод қилинди.

КАБУЛ

Мамлакатимиз раҳбари Исом Каримов Оқсарой қароргоҳида АҚШ куролли кучлари марказий кўмондонлиги Бош кўмондони Томми Франксни қабул қилиб, икки давлат ўртасида ҳарбий соҳада йўлга қўйилган ҳамкорлик алоқаларининг муҳим томонларини муҳокама қилиш имконияти вужудга келганидан мамнунлигини билдирди.

ҚАРОР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ҳарбий ва муқобил хизматининг белгиланган муддатларини ўтаб бўлган шахсларни Куролли Кучлар сафларидан захирага бўшатиш ҳамда фуқароларни муддатли ҳарбий ва муқобил хизматга навбатдаги чақириш тўғрисида"ги қарори чиқди.

МАЪНАВИЯТ
ФИДОЙИЛАРИ

Республика "Маънавият ва маърифат" маркази ҳузурида ташкил этилган малака ошириш курсларини "аъло" баҳолашга тугатган тингловчиларга "Маънавият фидойиси" фахрий ёрлиғи ҳамда эсдалик совғалари топширилди.

Тингловчилар ўқув жараёнида бозор иқтисодиётига асосланган фуқаролик жамиятида маънавият, маърифат, миллий ғоя ва миллий мафкура моҳиятини одамларга қандай йўллар, қайси усуллар орқали сингдириш, маънавий-маърифий тарғибот самардорлигига эришиш учун нималар қилиш керак, деган саволларга жавоб топишга ҳаракат қилдилар.

Уларга таниқли олимлар, маънавият ва маърифат соҳасининг билимдонлари янги жамият қуриш назариёти ва амалиёти, маънавий-маърифий асосларидан сабоқ беришяпти. Шунингдек, тингловчилар нутқ маданияти, тарихга янгича муносабат моҳияти, ҳуқуқий маданият, диншунослик муаммолари, раҳбар маънавияти ва ҳўжалик ҳисоби фаолиятини юритиш каби мавзуларда ҳам ўз билимларини мустаҳкамлашмоқда.

"Туркистон-пресс"

Пахтачи туманида мустақилликнинг 9 йиллиги байрами арафасида ишга тушган янги қурилиш касб-хунар коллежи 2000 — 2001 ўқув йилида 750 нафар ўқувчини бағрига олди.

Ушбу коллежни қуриб, ишга тушириш учун 241 млн. сўм маблағ сарфланди.

Янги қурилиш коллежида

Халқимизда ҳар бир байрамга янги-янги ютуқлар билан келиш яхши бир анъанага айлانганлиги барчамизга маълум. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти қошидаги Юнусобод академик лицейи педагогик жамоаси ҳам ушбу анъанани рамзий маънода давом эттирди, десак ҳеч бир муболаға бўлмайди. Бу ерда умумхалқ байрам — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни арафасида ушбу илм масканининг тантанали тақдимот маросими бўлиб ўтди.

Дастлаб мазкур институт қошида иқтидорли болаларнинг лицей-интернати сифатида иш бошлаган мазкур таълим даргоҳи йиллар ўтиб ҳар бир ўқув хонасию амалий машғулотлар ўтадиган лабораториялари замонавий асбоб-ускуналар,

жаҳон андозаларидаги анжомлар билан жиҳозланган муҳташам ўқув биносига эга бўлиб, академик лицей мақомини олади деб ким ўйлабди. Ўша пайтда борйўғи 50 нафар ўқувчини ўз бағрига олган бу маскан бугунги кунда 450 нафар ўқувчи ўрнига эга бўлиши ҳам ҳеч тасаввур қилинмагандир. Мана, истиқлолимиз шарофати туфайли таълим соҳасидаги ислохотлар натижасида мазкур даргоҳ ўтган ўқув йилининг бошида академик лицейга айлантирилиб, бу ерда йил давомида реконструкция ва қурилиш ишлари авж олди. Қисқа вақт ичида қурувчиларнинг самарали меҳнатлари ўлароқ бу ерда чиройли ва шинам 250 ўринли ётоқхона, мўъжазгина ошхона, кенг ва ёруғ спорт иншооти ҳамда мажлислар зали, теннис корти, сув ҳавзаси реконструкция қилиниб, фойдаланишга топширилди.

Мазкур илм маскани ди-

ЁШЛАРГА ТУХФА

тахсил оладиган ёшларга қурилишда пардозлаш ишлари, умумий қурилиш ишлари, ёғочга ишлов бериш ва мебель ясаш ҳамда ҳисобчилик каби 4 та йўналиш бўйича 15 та мутахассислик берилади.

—Бу янги қурилиш касб-

ректори, педагогика фанлари номзоди Аҳрор Ҳусановнинг таъкидлашича, лицей аниқ фанлар ҳамда иқтисодиёт йўналишларида ёшларга чуқур билим беришга ихтисослаштирилган. Шунинг учун ҳам бу ердаги таълим-тарбия жараёнига юқори малакали, олий тоифали педагог кадрлар жалб қилинган. Уларнинг аксарияти ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтининг кафедраларидан, ЎзМУ, ЎзДЖТУ каби олий ўқув юртларида малака ошириб, махсус сертификатларга эга бўлган ўқитувчилардир. Айти

кунда лицейдаги жами 34 нафар ўқитувчининг 10 нафардан зиёди илмий даражага эга бўлган фан номзодларидир. Илмий изланиб юрган ана шундай педагогларнинг саъйи-ҳаракатлари натижасида академик лицейда физика, математика, кимё ва бошқа фанлардан услубий ишланмалар, тавсиялар тайёрланган.

Лицейда ўтган ўқув йилида амалга оширилган маънавий ва маърифий ишлар мазмуни билан танишар эканмиз, бу борадаги ишлар яхши йўлга қўйилганлигининг гувоҳи бўлдик. Турли хил байрам концертлари, фестиваллар, беллашувлар, тарихий жойларга саёҳатлар, илм-фан ва маданият арбоблари билан учрашувларда лицей ўқувчилари ижодий фикрлашга

ўргандилар, баҳс юритиш санъатига эга бўлдилар.

Лицейда бўлиб ўтган байрам тадбирида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази раҳбарининг биринчи ўринбосари Ҳ.Масъудов, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг биринчи ўринбосари А.Жалолов, ТИҚХММнинг ректори Ф.Оқназаров, Юнусобод туман ҳокимининг биринчи муовини В.Латиповлар сўзга чиқишиб, лицей жамоасини байрам ва тақдирот маросими билан самимий табрикладилар, ўқувчиларга

Taқdimot

эса ана шундай муҳташам бино, унда замон талабларига мос равишда таълим-тарбия олишлари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилаётганлиги ҳақида гапирдилар.

Лицей ўқувчиси Н.Саидхўжаев ўқувчилар номидан ҳукуматимизга, Президентимизга ҳамда оталиқ институт раҳбариятига яратилаётган шароитлар учун миннатдорчилик билдириб, бундай эътибор ёшларга жуда ҳам катта масъулият юклашини, ўз навбатида ўқувчилар бу борада катталар ишончини оқлашга ваъда берди.

Нурлан УСМОНОВ,
"Маърифат" муҳбири
Суратларда: лицей
ҳаётидан лавҳалар.
Р.АЛЬБЕКОВ олган
суратлар.

устахонасида янги иш жойлар кутмоқда, — деди туман ҳокими, Олий Мажлис депутати Эшбой Умматов.

Янги қурилиш коллежида тахсил олаётган ўқувчиларга туман ҳокимияти махсус кийим-бош олиб беришни ҳам режалаштириб қўйган.

Ўткир ПЎЛАТ

ТАЪЛИМ—ТАРАҚҚИЁТ АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Шунинг учун ҳам биз бугунги ушбу мақоламизда таълимдаги энг долзарб муаммо — дарслик масаласида батафсил тўхталишни лозим деб топдик.

“Таълим тўғрисида”ги Қонун ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”ни ҳаётга татбиқ эта бориб, янги таълим тизимига мувофиқ умумий ўрта таълим мактаблари учун давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурлари ишлаб чиқилди ҳамда тажриба-синовдан ўтказилди. Мамлакатимиз тарихида биринчи мартаба яратилган ва синов натижалари асосида такомиллаштирилган “Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари” Ҳукуматимиз томонидан тасдиқланди ва янги ўқув дастурлари билан биргаликда таълим жараёнига босқичма-босқич жорий этилмоқда.

Таълим-тарбия жараёнини ташкил этишда дарслик энг муҳим ўрин тутди. Дарслик ўқувчиларнинг давлат таълим стандартида ва дастурда белгиланган билимларни фаол ва онгли суратда ўзлаштиришлари учун мўлжалланган асосий ўқув китоби ҳисобланади.

Сир эмаски, собиқ иттифок даврида биз асосан марказдан юборилган ёки таржима қилинган дарсликлардан фойдаландик. Мазкур дарсликлар ҳаддан ташқари коммунистик мафкура ғоялари билан сўғрилган бўлиб, на бизнинг тарихимизни, на маънавиятимизни ўзида акс эттирар эди. Олий Мажлиснинг биринчи чақириқ IX сессиясида Президентимиз Ислон Каримов бу масалага ҳам алоҳида эътибор қаратиб: “Ҳаммамизга аёнки, таълим дарслиқдан бошланади. Аччиқ бўлса ҳам тан олишга мажбуримиз: деярли барча соҳада дарсликларимиз аҳволи бугунги ва эртанги кун талаблари даражасида эмас.

Бир нарсанинг аҳамиятига етиб боришимиз зарур, азиз дўстлар, ватандошларим!

Эски қолипда, мустабид тузум даврида ёзилган дарсликлардан фойдаланиб, эски мафкурадан халос бўлмасдан болаларимизни янгича фикрлашга ўргатолмаймиш, ахир. Буни барчамиз тушунишимиз, англашимиз даркор”, деган эдилар.

Дарсликларимиздаги асосий камчиликлар нималардан иборат?

Бизнинг назаримизда, дарсликларимиз гўёки ўқувчи учун эмас, балки ўқитувчи учун яратилган. Дарсликларда ўқувчилар эгаллаши лозим бўлган билим ва кўникмалар бошидан-охиригача батафсил баён қилинган. Дарс жараёнида ўқитувчи ҳам дарсликдаги мавзу мазмунини тушунириб беришга ҳаракат қилади. Ўқувчи дарсда ўқитувчининг тинглайди, уйда дарсда эшитганларини дарслиқдан қайта-қайта ўқийди, келгуси дарсда ўтилган мавзунини бийрон қилиб ёддан айтиб беради, ўқитувчининг мавзу доирасида берган саволларига уддабуронлик билан жавоб беради ва аъло баҳо олади. Бирок, шу ўқувчи бир мавзуда олган билиминини бошқа мавзулар билан боғлашда, амалиётда қўллашда, эркин мушоҳада юритишда ожизлик қилади. Чунки дарсликлардаги академик матнлар ўқувчиларни мушоҳада қилишга, муаммоларни қўйишга ва ечишга, мустақил хулоса чиқаришга етарли даражада ўргатмай-

ди. Қисқача қилиб айтганда, дарсликларимиз ўқувчининг бир мавзунини ўқиб, чиройли жавоб бериши ва баҳо олишига шароит яратиб беради, холос. Бу эса охири оқибатда таълим самарадорлигини оширишга имкон берадими.

Давлат тест маркази томонидан тайёрланган олий ўқув юртига кириш имтиҳон натижаларининг таҳлили, Халқ таълими вазирлиги томонидан мактабларнинг бошланғич ва 5-6-синфларида давлат таълим стандартлари ижроси бўйича сайланма тарзда ўтказилган мониторинг натижаларининг таҳлили умумтаълим мактабларида таълим самарадорлиги бугунги кун талаблари даражасида эмаслигини кўрсатди.

Кейинги йиллари айрим дарсликлар давлат таълим стандартлари ва янги ўқув дастурларига мослаб янгитдан ёзилди ёки қайта ишланди. Очигини айтиш керакки, бу дарсликлар ҳам аввалгиларидан кўп фарқ қилмайди, уларни замонавий дарслик деб бўлмайди. Бу борада Президентимиз Ислон Каримов шу йил июнь ойида “Fidokor” газетаси мухбири саволларига берган жавобларида шундай деган эдилар:

“Амалдаги давлат ва жамиятимиз қурилишида, иқтисодиётимиз ва маънавиятимизни шакллантиришда мутлақо янги-янги қадамлар қўйилмоқда, замон талабларига ҳамоҳанг ўзгаришлар рўй бермоқда, аммо мактаб ва ўқув юртида болаларимизга, эртага бизнинг ўрнимизни босиши лозим бўлган ўз фарзандларимизга даққиюнсудан қолган дарслик ва китоблар асосида билим ва тарбия бермоқдамиз. Бундай ачинарли ҳолатларга барҳам бериш вақти келди”.

Хўш, замонавий дарслик қандай бўлиши керак? Дарсликлар илмий томондан пухта, дастурга мос бўлиши билан бир қаторда методик жиҳатдан ҳам мукамал бўлиши лозим. Ундаги ҳар бир мавзу ўқувчини жалб қиладиган, қизиқтирадиган, мустақил билим олишга ва ўз устида ишлашга ўргатадиган бўлиши даркор. Муаллиф маълум бир мавзунини ёзишда ўз ўрнида шу ёшдаги ўқувчини кўз олдида келтириши, мавзу қай тарзда баён қилинса, натижа самарали бўлишини тасаввур қилиш керак. Ҳар бир мавзуда ўқувчини ўйлантиришга, мулоҳаза юритишга ундайдиган муаммолар вазиятлар, савол ва топшириқлар бўлиши мақсадга мувофиқ. Дарсликда ранг-баранг иллюстратив материаллар, суратлар, чизма ва жадвалларга алоҳида эътибор берилиши, уларнинг мазмунини мавзу матни билан уйғунлашган бўлиши лозим. Ўқувчи дарсликни фақатгина ўқиб ёки топшириқларини бажарибгина қолмай, у билан қизиқиб ишлаши керак.

Юқорида билдирилган фикр-мулоҳазалардан келиб чиққан ҳолда “Дарсликларни яратишга қўйиладиган талаблар”ни қайтадан ишлаб чиқиш ва дарслик ёзишга жазм қилган муаллифларга етказиш зарур. Ундаги қўйилган талаблар ҳар бир муаллифнинг замонавий дарслик ёзишга ундаши керак.

Дарслик ёзишда муаллифларнинг яқка ҳокимлиги, афсуски, ҳамон сақланиб қолмоқда. Собиқ иттифок даврида дарсликлар ёзиб келган муаллифларнинг эскича қарашлари замон талабига муносиб эмас. Бизда дарслик ёзиш қобилиятига эга бўлган ёшлар етарли. Улар замон тала-

бини ва хорижий мамлакатлар тажрибасини тезроқ ўзлаштириб оладилар. Ёш муаллифларга шароит яратиб бериш, яқка ҳокимликка барҳам бериш вақти аллақачон келган.

Бу борада дарслик қўлёзмаларини муҳокамадан ўтказиш ва нашрга тавсия этишнинг мустабид тузум давридан қолган мавжуд тизимини қайта кўриб чиқиш ва тубдан ўзгартиришимиз лозим. Амалдаги тизим бўйича дарслик қўлёзмалари қай усулда муҳокама қилинади ва педагогик амалиётга йўл олади?

Одатда, муаллиф дарслик қўлёзмасини ўзи ташкил қилган 2-3 та тақризлари билан биргаликда Республика таълим маркази қошидаги Илмий-методик кенгаш (ИМК)га топширади. РТМ методисти, хоҳласа қўлёзмани яна бошқа мутахассисларга тақризга беради. Кўп ҳолларда муаллифнинг ўзи олиб тақдим этган тақриз билан кифояланади. Деярли барча муаллифлар ИМК аъзоси. Аксарият муаллифлар ўз дарсликларини номигагина қайта ишлаб, янги дарслик сифатида топширадилар. Бу дарсликлар ИМКда юзаки муҳокама қилиниб, нашрга тавсия этилади.

Обрў-эътиборга эга бўлмаган ёш муаллиф томонидан ёзилган дарслик қўлёзмаси эса, гарчи у замон талабига жавоб берса ҳам, ИМКда “жиддий” кўриб чиқилмас ва “камчиликлар” топилади.

Дарсликларни танловдан ўтказишнинг амалдаги тартиби ҳам замон талабига жавоб бермайди. Танлов жараёнида дарслик қўлёзмалари муаллифлари расман махфий сақланса-да, лекин амалда ҳакамлар ҳайъати аъзоларига қайси қўлёзма кимники эканлиги аввалдан маълум бўлади. Қўлёзма муаллифлари ҳам ўз навбатида ҳакамлар ҳайъати аъзоларини олдиндан билиб оладилар ва улар билан келишиб олишга ҳаракат қиладилар. Албатта, танлов пайтида ҳайъат аъзолари обрў-эътиборли муаллифларни “хафа” қилгилари келмайди. Номини танилмаган муаллифнинг дарслиги эса, кўп ҳолларда, эътиборсиз қолаверади. Қисқаси, танловни қандай ўтказиш ҳам уни ўтказишга масъул бўлган кишиларнинг инсофига боғлиқ.

Бир неча йилдирки, давлат таълим стандартлари ва янги ўқув дастурлари асосида дарсликларнинг янги авлодини яратишга ижодкор олим, методист ва ўқитувчилар жалб қилинмоқда. Биз уларга ёзган дарслик қўлёзмаларини муҳокама қилишда, экспертизадан ёки танловдан ўтказиш амалдаги дарсликларнинг муаллифлари билан тенг имконият яратиб беришимиз керак. Бунинг учун дарслик қўлёзмаларини муҳокамадан ўтказиш, нашрга тавсия этиш тизими тубдан ўзгартирилиши лозим.

Ҳозирги пайтда вазирлик тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда дарсликларнинг янги авлодини яратиш, нашр этиш ва педагогик амалиётга жорий этиш механизминини ишлаб чиқмоқда. Янги ёзилган дарслик қўлёзмаларини экспертизадан ўтказишда уларни тўғри ва холисона баҳолашни ташкил этиш мақсадида жамоатчи экспертлар тузилмоқда. Жамоатчи эксперт сифатида ҳар бир ўқув фанидан 3 нафар олим, 3 нафар методист ва 14 нафар ижодкор ўқитувчи жалб қилинмоқда. Бунда олим дарсликни илмий томондан таҳлил

қилса, методист мавзуларнинг методик томондан пухталигини кўриб чиқади. Амалиётчилар, яъни ўқитувчилар эса дарсликнинг ўқувчиларга қай даражада мослигини ўрганиб чиқади. Амалиётчи эксперт тариқасида ҳар бир ўқув фанидан Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятларнинг ҳар биридан биттадан масъулиятни ҳис қиладиган ижодкор ўқитувчи олинади. Амалиётчи экспертлар ўз ҳудудидаги тегишли ўқув фани бўйича барча ўқитувчиларнинг вақили сифатида қаралади.

Янги яратилган дарслик қўлёзмаси етарли нусхада кўпайтирилиб, жамоатчи экспертларга етказиб берилади. Уларга дарсликларни экспертизадан ўтказганликлари учун меҳнат ҳақлари берилади.

Дарслик қўлёзмаларини ИМКда муҳокама қилишда, танловларни ўтказишда жамоатчи экспертларнинг хулосалари асос қилиб олинади.

Энг оригинал дарслик учун махсус мукофот таъсис этиш, қалам ҳақини кўтариш масалаларини ҳал этиш, бу савобли ишларга турли жамғармаларни жалб этиш режалаштирилган. Зеро, бу ҳаракатларни Юртбошимиз бошлаб берган эдилар: “Биз дарслик яратишга энг илғор ва энг шарафли вазифа сифатида қарашимиз, яхши дарслик яратган одамларни бошимизга кўтаришимиз керак. Дарсликларни, агар керак бўлса, катта танлов асосида яратиш лозим. Танлов ғолибларидан маблағни аямаслигимиз лозим”.

Дарсликларни яратиш масаласида ривожланган мамлакатларнинг тажрибасидан ўрганилган ҳақиқат ҳам мавжуд. Бу борада Осиё Ривожланиш Банки ва дарсликлар бўйича тендерда ғолиб чиққан Британия Кенгаши билан ҳамкорлик қилинмоқда. Британия Кенгаши билан “Умумтаълим мактаблари учун дарслик ва ўқув адабиётларини нашр қилиш тизимини такомиллаштириш” лойиҳаси доирасида кенг қамровли ҳамкорлик ишлари бошлаб юборилди. Британия Кенгаши мутахассислари ва муаллифлар иштирокида “Самарали таълим нима ва замонавий дарслик қандай бўлиши керак?” мавзусида Халқаро конференция ўтказилди. Конференциядан сўнг икки ҳафта давомида Британия Кенгаши мутахассислари дарслик яратишга лаёқати бўлган ёш олим, методист ва ўқитувчилар учун амалий семинар ўтказиб, унда замонавий дарслик қандай бўлиши кераклиги юзасидан ўз тажрибаларини ўртоқлашдилар, семинар қатнашчилари билан баҳс-мунозара олиб бордилар. Семинарда ўз сеҳни билан фаол иштирок этган олим, методист ва ўқитувчилардан Британия Кенгаши билан уч йил давомида ҳамкорликда ишлайдиган маҳаллий маслаҳатчилар ва экспертлар танлаб олинди. Танлаб олинган мутахассисларимиз Буюк Британия ва бошқа ривожланган мамлакатларнинг дарсликларини таҳлил қиладилар, биздаги амал қиладиган ўқув дастурлари ва дарсликларни экспертизадан ўтказадилар, замонавий дарсликлар яратиш юзасидан илмий-ме-

тодик тадқиқот ишларини олиб борадилар.

Осиё Ривожланиш Банки ва Британия Кенгаши билан ҳамкорликдаги хорижий тиллар (инглиз, немис ва француз тиллари) бўйича амалдаги дарсликларнинг дастлабки таҳлили шуни кўрсатдики, хорижий тилни ўргатиш бўйича эски дарсликлар ўзаро мулоқот учун яратилмаган. Бу дарсликларда грамматик қоидаларни билишга эътибор берилган, бироқ улар тилни билиб олишга, ўша тилда мулоқот қилишга ўргатмаслиги асослаб берилди. Хорижий мутахассисларнинг маслаҳати билан дастлабки замонавий дарслик — 5-синф учун инглиз тили дарслиги яратилди ва кун кеча нашрдан чиқди.

Осиё Ривожланиш Банки ва Британия Кенгаши билан ҳамкорликнинг пировард натижасида, маҳаллий шароитимизга мос, Ўзбекистоннинг ўзига хос замонавий дарсликларни яратиш, нашрдан чиқариш ва фарзандларимизни таъминлашимиз керак.

Муаллифлар сафига қўшилаётган олим, методист ва ўқитувчиларга назарий ва амалий жиҳатдан ёрдам кўрсатиш мақсадида Республика таълим марказида “Муаллифлар маркази” ташкил этилган. Дарслик ёзиш билан машғул бўлган ёки уни ёзишга жазм қилган мутахассислар мазкур марказга келиб замонавий дарслик қандай бўлиши юзасидан тегишли маслаҳатлар олишлари, хорижий тажрибаларни ўрганишлари, замонавий компьютерлар ёрдамида яратилаётган дарслик дизайнни устида тегишли мутахассислар билан ишлашлари мумкин.

Шундай “Муаллифлар маркази” ҳар бир вилоятнинг педагогик ходимлари малакасини ошириш институтида ҳам ташкил этилади. Жойлардаги “Муаллифлар маркази” компьютерлари Республика таълим марказидаги “Муаллифлар маркази” билан “Модем” тизими орқали мунтазам алоқада бўлиб туради. Жойлардаги муаллифлар ҳам ўзларининг тақлифлари бевосита “Модем” орқали РТМга юбориш имкониятига эга бўладилар. Юқорида айтилган жойлардаги жамоатчи экспертларга ҳам экспертиза учун юбориш, экспертиза хулосасини ҳам шу йўсинда қабул қилиб олиш имкони яратилади.

Халқ таълими вазирлиги олдида турган бугунги яна бир катта муаммо —бу ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш тизимини яратишдир. Яқинда вазирликнинг масъул ходимлари томонидан Тошкент шаҳридаги таълим муассасаларида ўқув йилининг дастлабки кунларида ўқув-тарбия жараёнининг қандай ташкил этилганлиги ўрганиб чиқилди. Ўрганиш натижалари шуни кўрсатдики, бошланғич синфларда ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш даражаси нисбатан талабга жавоб беради. Бирок, юқори синфларда дарсликлар билан таъминлаш қониқарсиз аҳволда эканлиги кузатилди. Шаҳар мактабларида дарсликлар билан таъминланиш ўрта ҳисобда 5-синфларда 56 фоиз, 6-синфларда 72 фоиз, 7-синфларда 64 фоиз, 9-синфларда 75 фоизни ташкил этиши аниқланди. Айрим дарсликлар билан таъминланиш жуда паст даражада. Масалан, 5-синфларда “География” дарслиги бор-йўғи 9 фоиз ўқувчида мавжуд. Кўпгина мактабларда бу дарслик биронта ҳам ўқувчида йўқ. 5-синфларда “Жаҳон тарихи” дарслиги 30 фоиз, 7-синфларда эса бу дарслик 28 фоиз, “Зоология”

дарслиги 46 фоиз, 9-синфларда "Кимё" дарслиги 22 фоиз, "Ўзбекистон тарихи" дарслиги 39 фоиз, "Адабиёт" дарслиги 42 фоиз ўқувчиларда мавжуд.

Дарсликлар билан таъминланиш бундай аҳволда эканлигининг сабабларидан бири таълим муассасаларида "Маърифат" газетасида февраль ойида эълон қилинган рўйхат бўйича дарсликларга буюртма бериш йўлга қўйилмаганлигидир. Тошкент шаҳридаги таълим муассасалари фаолиятини ўрганиш жараёнида маълум бўлдики, деярли барча мактабларда дарсликларга буюртма бериш нотўғри амалга оширилган. Синф раҳбарларида ёки мактаб маъмуриятида ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиши аҳоли юзасидан аниқ маълумот йўқ. Айрим мактабларда бундай маълумотлар мавжуд, лекин улар ҳақиқатга тўғри келмайди. Мактаб маъмурияти берган маълумот бошқа, синфларга кириб ўқувчиларнинг ўзларидан сўраб тузилган маълумот бошқа бўлиб чиқмоқда.

Таълим муассасаларида ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш бўйича аниқланган камчиликларни ҳал этиш мақсадида тегишли тадбирлар белгиланиб, чоралар кўрилмоқда. Давлат матбуот қўмитаси билан келишган ҳолда кам нусхада чоп этилган дарсликларни етарли нусхада қайта нашрдан чиқариш, ҳамон нашр этилмаган дарсликларни нашрдан чиқариб, тезроқ жойларга етказиш чоралари кўрилмоқда.

Ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиш тартибини йўлга қўйиш мақсадида дарсликларга буюртма бериш, ота-оналар дарсликларни таълим муассасалари орқали сотиб олишини ташкил этиш, мактаб кутубхоналарида дарсликлар жамғармасини шакллантириш, ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланганлигини ҳисобга олиш тартибини белгилловчи ҳужжатлар мажмуаси ишлаб чиқилмоқда.

Мазкур ҳужжатлар мажмуасига киритиладиган буюртма бериш тартибини жорий қилиш дарсликларни керакли нусхада нашр этишни ташкил этиш учун зарурдир. Дарсликларга буюртма бериш ота-оналардан бошланади. Агар ота-оналардан белгиланган тартибда аниқ буюртма олинса, янги дарсликлар ҳам шунга қараб бекаму кўст чоп этилиб жойларга етказиб бериллади.

Ота-оналардан олинган буюртма асосида таълим муассасаси туман халқ таълими бўлимига, улар ўз навбатида вилоят халқ таълими бошқармасига буюртмани умумлаштириб юборди. Бошқарма эса йиғилган буюртмаларни вазирликка тақдим этади. Агар буюртма бериш аниқ ва тезкорликда амалга оширилса, янги дарсликларга бўлган реал эҳтиёж ҳам тўғри белгиланади ва жойларга етказиш ҳам тўлиқ, аниқ амалга оширилади.

Ҳозирги пайтда кўпчилик ота-оналар дарсликларни дўкондан ёки бозордан сотиб олмақдалар. Баъзи ҳолларда олган дарсликларни муқобил бўлгани учун тўғри келмаяпти. Бундан буён муқобил дарсликларни нашр этиш ҳам ортиб боради, дарсликларни маъқул келганини ўқитувчи танлаб олиши ва ўз ўқувчиларига улардан қай бирини олиши лозимлиги тавсия этиши керак. Бундай ҳолларда ҳам бозордан дарсликларни сотиб олишда ота-она янглишиб қолиши мумкин. Шу каби сабабларни ҳисобга олиб, дарсликлар сотувини буюртмалар асосида мактабларда ташкил этиш

маълумланмоқда. Бунинг тартиби ҳам ишлаб чиқилиб, юқорида қайд этилган ҳужжатлар мажмуасига киритилади.

Шу кунда мактаб кутубхоналарида дарсликлар жамғармасини ташкил этиш, бу жамғармадаги дарсликларни биринчи галда кам таъминланган оилаларнинг фарзандларига беришни амалга ошириш долзарб масала бўлиб қолмоқда. Дарсликлар жамғармасини маҳаллий бюджет, бюджетдан ташқари топилган маблағ, ҳомий ташкилотлар, саховатпеша ҳомийлар ва бошқа манбалар ҳисобига шакллантириш мумкин. Бундай жамғармани ташкил этиш ва ундан фойдаланиш тартиби ҳам ишлаб чиқилмоқда.

Дарсликлар билан таъминлаш юзасидан ишлаб чиқилган ҳужжатлар мажмуаси ҳар бир таълим бошқаруви органларига ва таълим муассасаларига етказиб бериллади. Шу билан бирга ушбу масалалар бўйича дарсликлар билан таъминлаш билан шуғулланадиган ходимлар учун ўқув-семинарларни ташкил этиш кўзда тутилмоқда. Бунда семинарнинг биринчи босқичи республика миқёсида бўлса, кейинги босқичлари вилоят, туман ва таълим муассасалари миқёсида ташкил этилиши мақсадида мувофиқ. Ўқув-семинарларнинг вазифаси вилоят халқ таълими бошқармасининг дарсликлар билан таъминлаш бўйича масъул ходимдан тартиб, то синф раҳбарларига ҳам дарсликларга буюртма бериш, ота-оналар томонидан дарсликларни сотиб олишини ташкил этиш, мактаблар кутубхоналарида дарсликлар фондиди шакллантириш, ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланганлигини ҳисобга олиш тартибини тайёрланаётган ҳужжатлар мажмуасида белгиланган тартибда иш юритишни ўрганишдан иборат бўлади.

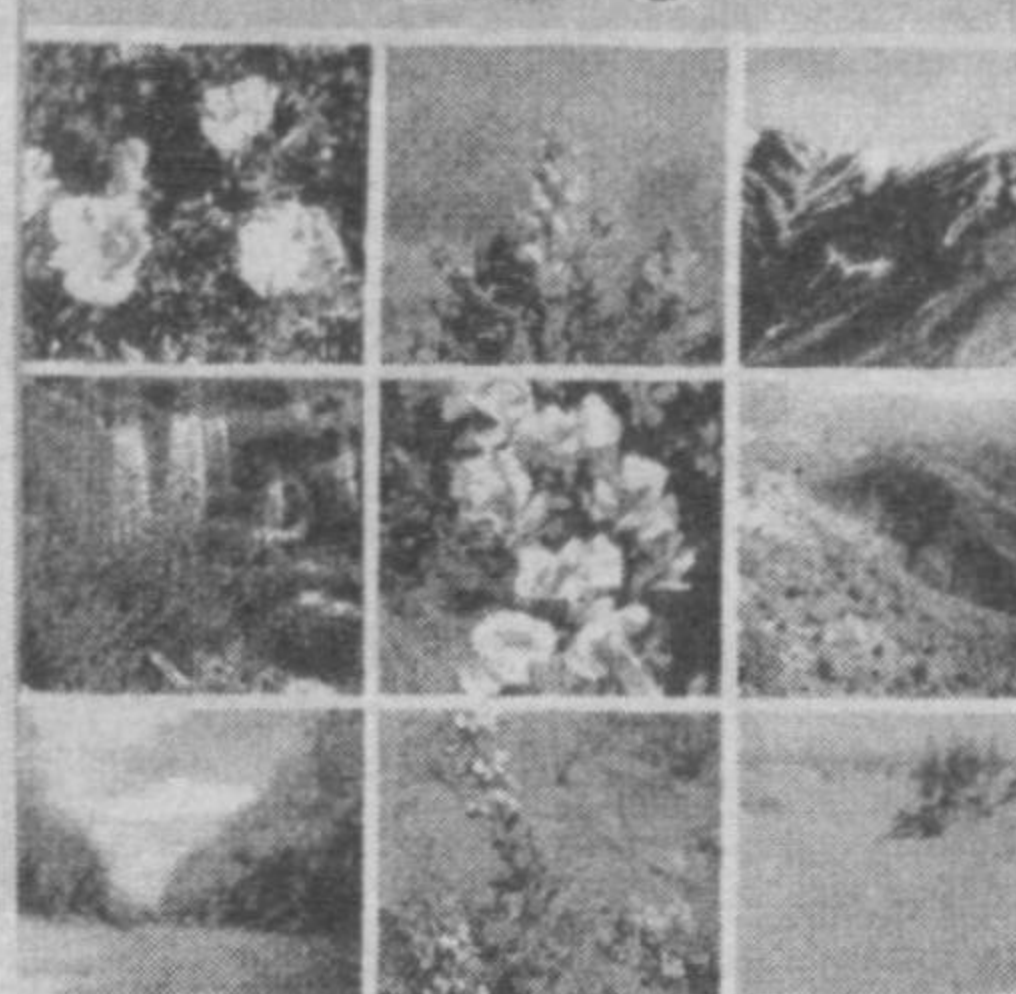
Умумий ўрта таълим мактаблари учун янги алифбомизга асосланган дарсликлар билан бирга ўқувчиларга қўшимча манба бўлиб хизмат қиладиган ўқув қўлланмалар, турли-туман дидактик материаллар, улар дунёқарабини кенгайтирадиган қизиқарли китоблар, турли хил бадиий адабиётларни ҳам яратиш ва нашр этилишини йўлга қўймоғимиз лозим. Шу билан бир қаторда, дарсларнинг қизиқарли бўлиши учун, таълим-тарбия самарадорлигини ошириш учун аудио-видео ва бошқа замонавий техник воситаларни дарс жараёнига олиб кириш, ўқув режадаги асосий ўқув фанларини ўқитиш жараёнига компьютер технологиясини жорий этиш масалаларини ҳам ҳал эта боришимиз зарур.

Бугун дарсликлар билан боғлиқ масалаларга эътиборни қаратдик. Келгусида вазирлик раҳбариятининг қишлоқларида кадрлар билан таъминлаш, кадрларни қайта тайёрлаш, малакасини ошириш, таълим индустриясини яхшилаш бўйича алоҳида-алоҳида тўхталамиз.

Мана бир неча йилдирки, «Ўқитувчилар ва мураббийлар куни» умумхалқ байрами сифатида нишонланмоқда. Дарвоқе, мана шу далилнинг ўзи биз халқ таълими ходимларига бутун юртининг, шу юрт раҳбарининг эътибори эмасми? Шу эътиборга лойиқ бўлайлик, азизлар! Болаларимизни баркамол шахс қилиб тарбиялашда бутун имкониятимизни ишга солайлик. Фурсат ганиматда Сиз азиз ўқитувчи ва мураббийларни байрамиз билан кутлайман! Сизларга мустаҳкам соғлиқ, тинчлик, ғоятда масъулиятли вазифаларингизни бажаришда катта муваффақиятлар тилайман!

BOTANIKA

5-6

Қ.Зокиров, А.Музаффаров, Ж.Саидов ва бошқа йирик олимлар ҳақида маълумотлар берилган.

Назарий билимларни мустаҳкамлаш учун дарсликда 27 та лаборатория машғулоти қандай ишлар бажарилиши ҳақида йўл-йўриқлар кўрсатилган. Шуниси диққатга сазоворки, ҳар бир бобнинг охирида «Билиб қўйган яхши» рукнида ер юзида тарқалган ўсимликлар ҳақида қисқа маълумотлар берилган. Бу фақат ўқувчиларга эмас, балки ўқитувчиларга ҳам қўшимча маълумот ҳисоблана-

лашда ва назарий билимларни мустаҳкамлашда ўзларини си-наб кўрадилар.

Дарслик охирида «Botanika» дарслигига киритилган барча ўсимликларнинг ўзбекча ва илмий номларининг рўйхати берилган.

Шунингдек, дарсликда хона ўсимликлари ҳақида ҳам маълумотлар берилган бўлиб, уларни қандай парвариш қилиш усуллари ҳақида йўл-йўриқлар берилган.

Дарсликда илова тариқасида гербарий тайёрлаш ҳақида «Ёзги топшириқлар» берилган. Ўқувчилар ёзги таътил даврида турли жойларда дам олади-

НАБОТОТ ОЛАМИ ҲАҚИДА

2000-2001 ўқув йили учун давлат таълим стандартлари ва янги ўқув дастури асосида Ў.Пратов, Т.Одилов, У.Тошмухамедовларнинг 5—6-синфлар учун латин алифбосидаги «Botanika» дарслиги «Ўқитувчи» нашриётида чоп этилди. Ўқув режасига асосан бу ўқувни фани 5-синфда ҳафтасига 1 соатдан 34 соат ўқийдилар ва 6-синфда давом эттириб, 3-чорак охирида тугаллайдилар ҳамда 4-чоракда «Zoologiya» курсини ўқий бошлайдилар.

Botanika дарслиги қалин, сифатли муқоваланган бўлиб, унинг ички ва ташқи томонларида турли шифобахш ўсимликларнинг рангли расмлари берилган.

Янги дарсликда барча мавзуларга оид 149 та рангли расмларнинг берилиши ўқувчиларнинг мустақил ўқишларига ва фикрлашига имкон беради. Энг муҳими, дарсликда Ўзбекистонда ўсадиган ўсимликлар ҳақида кўплаб маълумотлар берилган. Ўзбекистонда ботаника фанини ривожланиш тарихи мавзусида botanika фанига катта ҳисса қўшган ўзбек олимларидан Абу Али ибн Сино,

ди. Бу қўшимча маълумотлар ўқувчиларни ботаника фанидан янада чуқурроқ маълумот олишга ва мустақил фикрлашга даъват этади. Булардан ташқари, ҳар бир мавзудан сўнг уйда ва синфда бажарадиган топшириқлар берилган.

Дарсликнинг охирида мавзулар бўйича 63 та синов тест топшириқлари ва уларнинг жавоблари ва яна қўшимча 23 та аралаш тестлар берилган. Бу тестларни ўқувчилар мустақил иш-

лар ва меҳнат қиладилар, шундай вақтда табиатдаги ўсимликлардан намуна олиб қандай гербарий тайёрлаш ҳақида тушунчалар берилган. Албатта, бу ишлар ўқувчиларнинг ўз ўлкасидаги ўсимликларни, айниқса, шифобахш ўсимликларни янада яхши билиб олишларига ёрдам беради.

Саидолим ОРИФХЎЖАЕВ,
РТМ кимё-биология ва география бўлими бошлиғи

ЎҚУВЧИ ШАХСИГА ЭЪТИБОР

Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги Қонуни ҳамда "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"да белгилаб берилган ўқувчи шахсини изчил ривожлантириш борасида ишлар хусусида жўяли фикрлар билдирилмоқда. Бу фикрларнинг мазмуни ва моҳиятига кўра айтиш мумкинки, таълим жараёнида ўқувчи шахсига, унинг қобилияти ва имкониятларига ўз вақтида эътибор қаратиш лозимлиги ўқитилган.

Маълумки, бола мактабга қабул қилинган, у ўқувчи ҳисобланади ва давлат таълим стандартлари асосида ўқув материалларини ўзлаштириб боришлари шарт. Лекин, уларнинг ўзлаштириш савиялари ҳар хил бўлади. Табиийки, бу ҳол ўқитувчига қийинчилик туғдиради. Чунки, турли хил савиядаги ўқувчиларнинг ҳар бири билан индивидуал ишлаш имконияти чекланган.

Бу ҳолатнинг юзига келишнинг сабаби 6-7 ёшли болаларнинг мактаб таълимига тайёргарлик даражалари турли-туманлигидир (улар болалар боғчаси тарбияланувчилари, боғча тарбиясини олмаганлар, бола тарбияси билан мустақил шуғулланувчи ота-оналар фарзандлари, бола тарбиясига мутлақо бефарқ бўлган оилалар фарзандлари ва ҳ.к.).

Ана шу муаммодан келиб чиққан ҳолда мактабимизда 1995 йилдан бери ҳар йили 100-120 нафар боланинг мактаб таълимига тайёргарлик даражалари "6-7 ёшли болаларнинг мактаб таълимига тайёргарлик даража-

ларини ўрганиш" мавзусидаги методик тавсиянома асосида ўрганилаётган ва уларнинг тайёргарлик даражалари (юқори, ўрта, паст)га кўра жадаллаштирилган, таомилдаги ва оддийлаштирилган дастурлар асосида ўқитилмоқда.

бу ишлар натижасида:

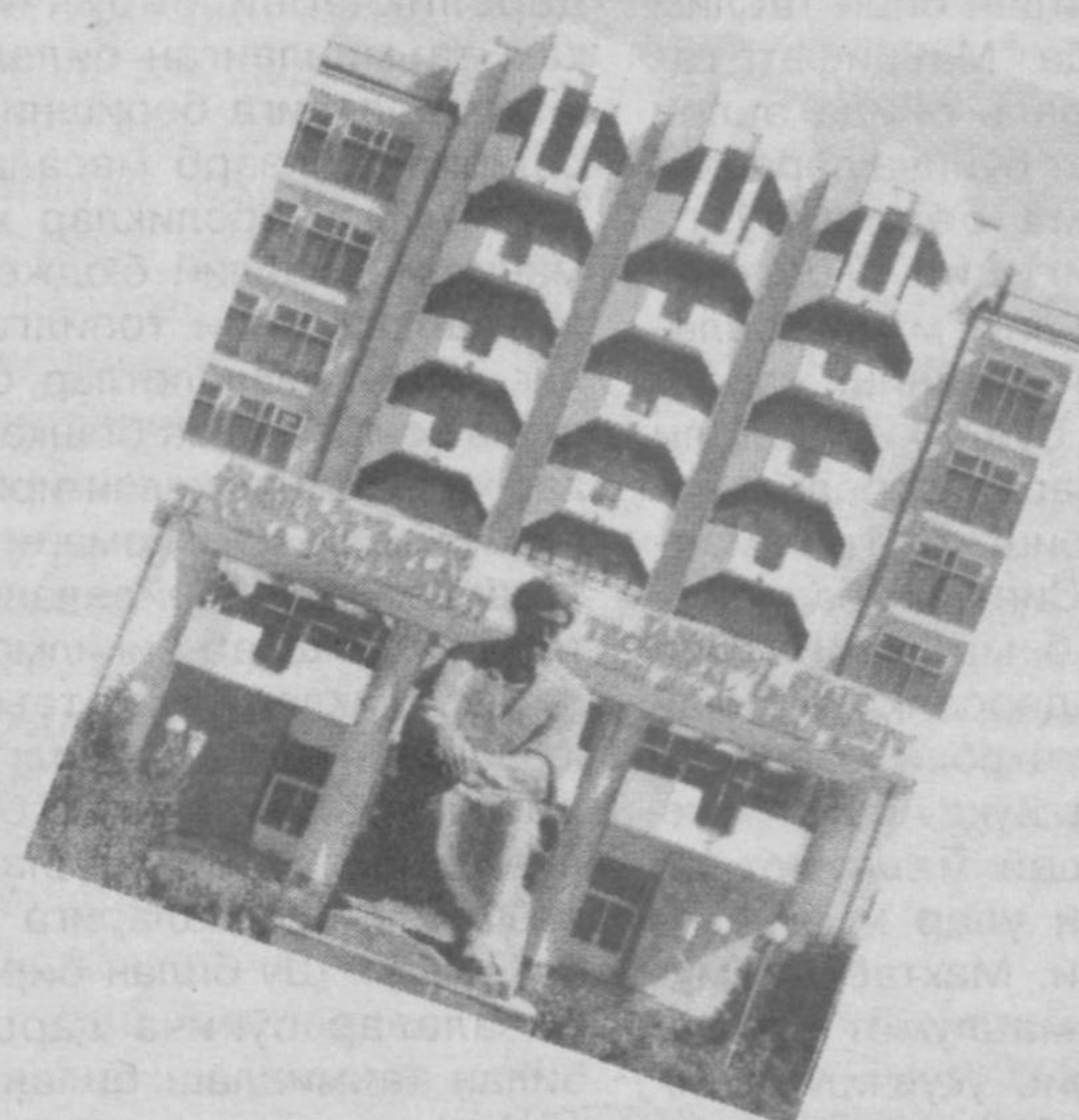
- қобилият даражалари бир-бирига яқин бўлган ўқувчиларни бир синфда ўқитиш имконияти юзага келди;
- ўқувчи ва ота-оналар талабига кўра, репититорлар гуруҳи иш бошлади;
- ижодий ишлаш муҳити юзага келди;
- йилдан-йилга болаларнинг мактаб таълимига тайёргарлик даражалари ўсди;
- ота-оналар фарзандлари тарбияси билан жиддий шуғуллана бошлади, демак, кенг омма ҳаракатга келаяпти.

Бу борадаги ишларимизни янада такомиллаштириш ҳамда натижаларни мустаҳкамлаш учун мактаб таълимига тайёргарлик даражалари паст бўлган болаларни махсус тайёрлов курсларидан ўтказишни режалаштираёلمиз. Бунинг учун ота-оналар билан тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Хуллас, ишни бу йўналишда, яъни 1-синфдан бошлаб 2 босқичда қайси синфларда фанларни чуқур ўрганиш, қайсиларида касб йўналишидаги синфларни ташкил этишнинг имконияти беради, деб ўйлайман.

Мағди ҒАҒҒОРОВ,
Самарқанд вилояти Пахтачи туманидаги 45-ўрта мактаб илмий бўлим мудири, халқ таълими аълочиси

Sinab ko'ring

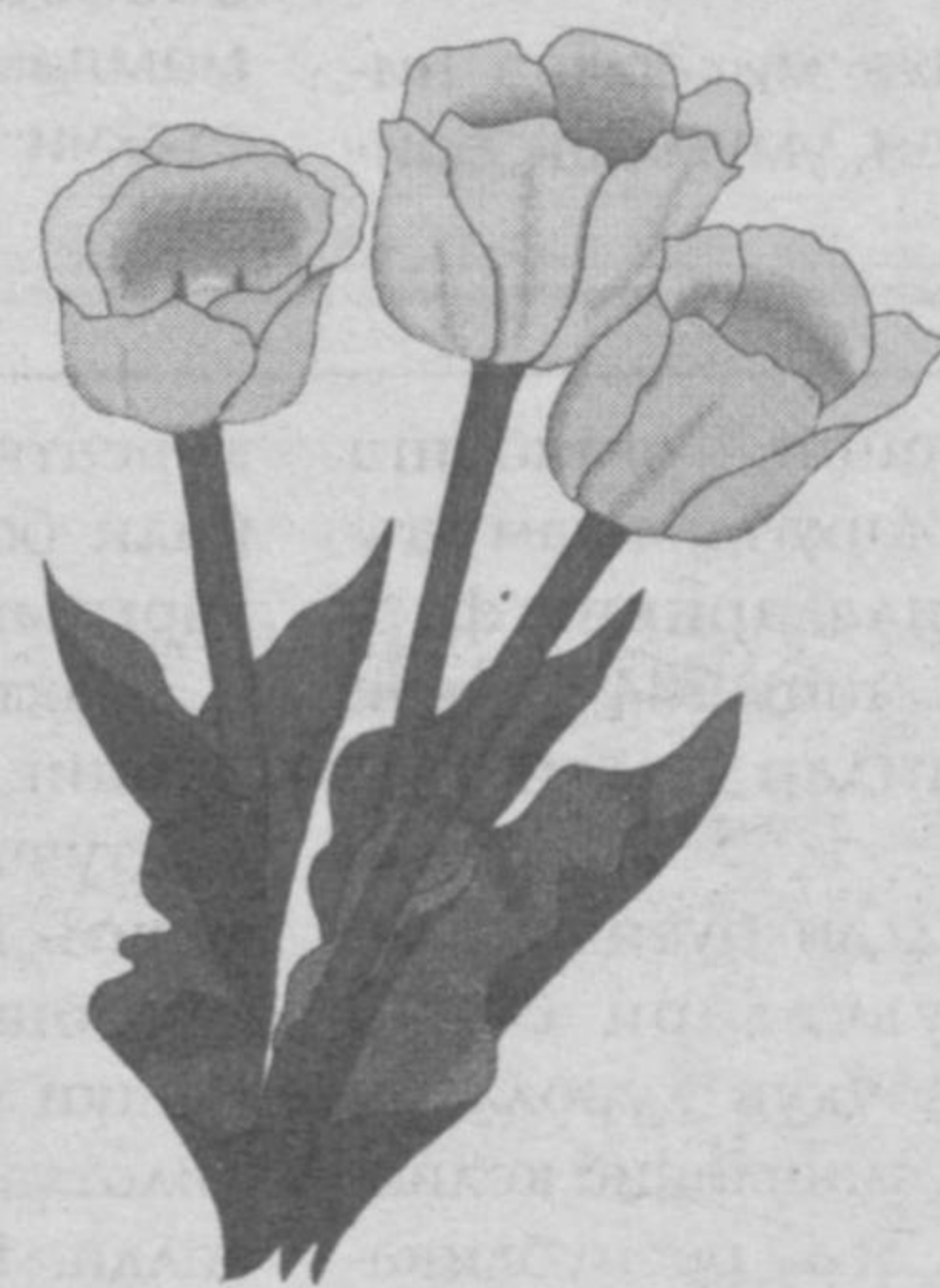
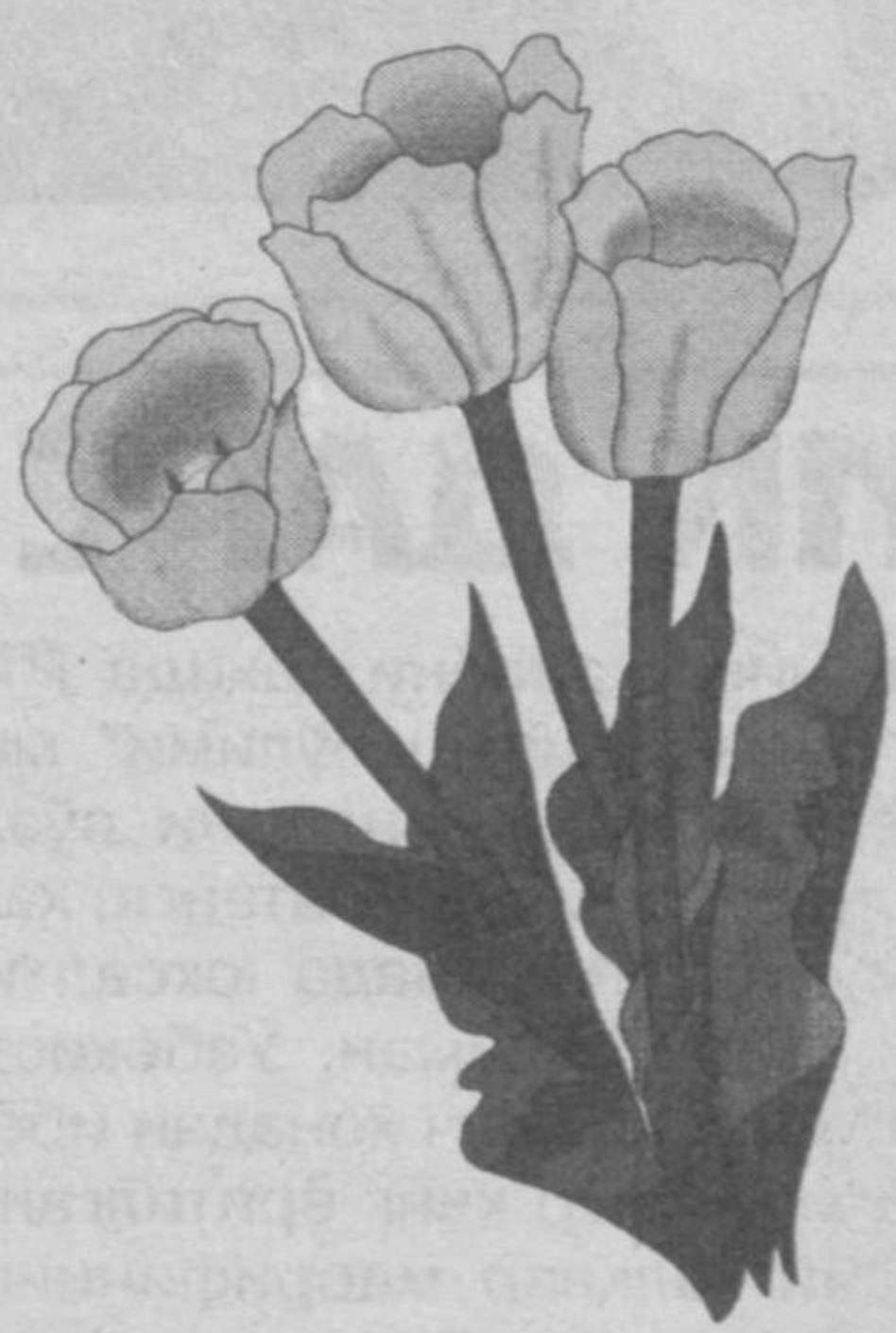

**Ўзбекистондаги барча
профессор-ўқитувчиларни,
мураббий ва тарбиячиларни
табаррук айём — Ўқитувчилар ва
мураббийлар куни муносабати
билан табриклаб, уларнинг
хонадонларига тинчлик,
дастурхонларига тўкинлик тилаб,
Кадрлар тайёрлаш миллий
дастурини рўёбга чиқаришда ўз
ҳиссаларини қўшишларида
муваффақиятлар тилаймиз.**

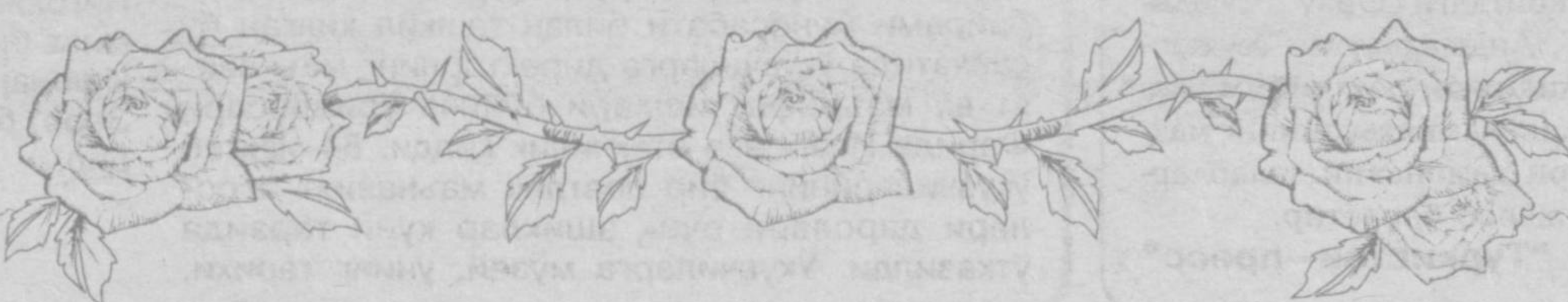
**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Ўзбекистон
Республикаси
Таълим ва фан
ҳодимлари касаба
уюшмаси
юртимиздаги
барча муаллиму
мураббий, устозу
тарбиячиларни
унмунхақ
байрами —
Ўқитувчилар ва
мураббийлар
кўни муносабати
билан санимий
қутлайди.

ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ТАЪЛИМ ВА ФАН
ХОДИМЛАРИ КАСАБА
УЮШМАСИ МАРКАЗИЙ
ҚЎМИТАСИ

Ҳар бир касбнинг ўзига хос қувончлари, завқли томонлари, қийинчиликлари бўлади. Ҳар бир инсон эса ўз касбини жуда севади ва ардоқлайди. Лекин бир касб борки, у касб эгаларини барча ардоқлайди, ҳурмат қилади ва яхши кўради. Бу муаллимлик касбидир. Қайси даврада, қандай жойда бўлсангиз ҳам албатта, биринчи муаллим, фан ўқитувчилари ҳақидаги илиқ гаплар ҳеч бўлмаганда бир бора тилга олинади.

Бугун сиз обрўли ишда ишламоқдасиз. Фарзандларингизни шу юмуш орқасидан боқиб, қийинтириб катта қилиясиз. Баъзида ёки дамбадам ҳаёлингизга сизга илк сабоқларни берган устозингиз, мактаб даврингизда «яхши ўқи, намунали хулққа эга бўл» деб, тергаб турган мураббийларингиз келса ажаб эмас. Ёки ўқитувчилик машаққатини, унинг нақадар фидоийликни талаб қилишини била туриб, шу касбни танлаган собиқ ўқувчилар, бугун ўз тарбияланувчиларини кўрганларида, улар дарс тайёрлаб келмай ранжитганида, бийрон-бийрон сўзлаб ўтилган мавзунини такрорлаб берганларида, энг муҳими, ўз ишларидан лаззат туйганларида муаллимлари ҳақидаги ширин хотираларга чўмсалар ажаб эмас.

Республика миқёсида нишонланаётган, умумхалқ бай-

рами деб эътироф этилган «Ўқитувчилар ва мураббийлар» кўни муносабати билан Республика таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари Марказий кўмитаси Тошкент вилояти Тошкент туманидаги 35-мактабда ажойиб тадбир ўтказди.

Бу ерга Тошкент туманининг барча мактабларида ёш авлодга таълим-тарбия бераётган, ўз ишининг фидоийлари бўлган ўқитувчи ва тарбиячилар тақлиф этилди.

Устозлар меҳнатини ҳар қанча эъзозласак, улар меҳнатини ҳар қанча қадрласак шунча оз. Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари Марказий кўмитаси раиси Зоир Қодиров, йиғилган барча мураббийларни касб байрамлари билан табриклар экан, жумладан шундай деди: «Мустақиллик шарофати билан мамлакатимизда нишонланаётган улғу байрамлардан бири билан Сизларни чин дилдан табриклайман. Қайсики ривожланган мамлакатда бўлмасин ўқитувчилар халқ эъзозиди. Чунки ўқитувчи бу мамлакатни ривожлантиришда етакчи ўринда туради. У ёш ав-

лодни тарбиялайди, унга сабоқ беради, ёш бола онгида Ватанни севиш, ота-онага ҳурматда бўлиш, ён-атрофдагиларга мурувват кўрсатиш каби муқаддас туйғуларни камол топтиришда асосий рол ўйнайди. Шунинг учун ҳам ҳукуматимиз ўқитувчилар учун, уларни турмуш шароитларини яхшилаш учун жуда кўплаб саъй-ҳаракатлар қилмоқда. Яқинда таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари томонидан муаллим ва устозларни моддий рағбатлантириш, дарсликлар, ўқув қуроллари сотиб олиш учун 1 миллион 300 минг сўмлик маблағ ажратилган эди. Бу маблағлар кам таъминланган ўқитувчиларнинг фарзан-

нинг катта ҳаётдаги ютуқларини кўриш энг улкан саодат, энг кутлуг бахт. Муаллимнинг йиллаб чеккан заҳматлари, ундан сабоқ олиб, мактабни тамомлаган, ҳаётда катта-катта муваффақиятларга эришиб, устозини йўқлаб келганда ўқувчининг «рахмат» деган бир оғиз каломини эшитганда унутилиб кетади, деди.

Учрашувда Тошкент тумани 9-мактабнинг икки нафар ўқитувчиси Насиба Самадходжаева ҳамда Наима Имомовалар «Ўзбекистон халқ таълими аълочи» кўкрак нишони билан тақдирландилар.

— Мен 29 йилдан буён мактабда жажжи ўғил-қизларга

бошланғич таълимдан сабоқ бераман, — деди Н. Имомова. — Ҳали қалам ушлашни билмайдиган, ҳарф танимайдиган беғубор болалар кўнглига илм нурларини олиб кириш, улар бир қувонганда минг қувониш бахти менга насиб этганлигидан бир умр миннатдорман. Бошланғич таълим ҳам инсон камолотининг пойдевори. Шу пойдеворни мустаҳкамлаш учун бундан буён ҳам тинмасдан меҳнат

дларига ўқув қуроллари, дарсликлар, ўқув даргоҳлари учун зарур бўлган жиҳозлар сотиб олишга сарфланди. Шундан сўнг Тошкент вилояти таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари кўмитаси раиси М.Тўлаганова, Тошкент шаҳар таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари кўмитаси раиси Ш.Йўлдошев, Тошкент туман хотин-қизлар кўмитаси раиси, туман ҳокими муовини М.Шокировалар ҳам ўз дил сўзлари ва табрикларини изҳор этишди.

Касаба уюшмалари Марказий кўмитаси томонидан энг илғор, фидоий ўқитувчиларга қимматбаҳо совғалар берилди.

Биз 35-мактаб инглиз тили муаллимаси, бугунги кунда қарилик гаштини сураётган Назира Умаровани суҳбатга чорладик.

— Мен ўз касбимдан жуда ҳам фархланаман. Сабаби, ўзингда бор, ўзинг биладиган билимларни илмга ташна, дунёга уйғоқ нигоҳ билан боқаётган болажонларга бериш, улар кўзларида акс этган ҳайратни туя олиш, Сиздан билим олган ўқувчилар-

бошланғич таълимдан сабоқ бераман, — деди Н. Имомова. — Ҳали қалам ушлашни билмайдиган, ҳарф танимайдиган беғубор болалар кўнглига илм нурларини олиб кириш, улар бир қувонганда минг қувониш бахти менга насиб этганлигидан бир умр миннатдорман. Бошланғич таълим ҳам инсон камолотининг пойдевори. Шу пойдеворни мустаҳкамлаш учун бундан буён ҳам тинмасдан меҳнат

E'tibor

қиламан. Ўқувчиларни халққа, элу юртга нафи тегадиган, Ватанни чин дилдан севадиган инсонлар қилиб тарбиялайман. Бу нишон нафақат ме-ники, балки 9-мактабнинг, қолаверса, Тошкент тумани халқ таълими ходимларининг ҳам энг катта ютуғидир.

Дарҳақиқат, баъзи касб эгалари ўз меҳнати самарасини ўша вақтнинг ўзиде, баъзилари бир-икки кундан сўнг кўради. Лекин ўқитувчи бу маҳсулдан сурурланишга йиллар керак бўлади.

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари Марказий кўмитаси бундай тадбирларни агросаноат, соғлиқни сақлаш каби бир қанча касаба уюшмалари билан ҳам ҳамкорликда ўтказишни режалаштирган. Бундай хайрли тадбирларни фақатгина Тошкент шаҳри ёки Тошкент вилоятида ўтказиш билан чегараланиб қолмайди. Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий кўмитаси бошқа вилоятларда ҳам шундай тадбирларни ўтказиш ниятида.

Шарифа МАДРАҲИМОВА
«Маърифат»нинг махсус мухбири

Суратда: тадбирдан лавҳалар.

Икром ҲАСАНОВ
олган сурат.

КАСАБА УЮШМАЛАРИ — ЎҚИТУВЧИЛАРГА

МУЗЕЙДА ОЧИҚ ДАРС

Юртимиз истиқлоли ўзлгимизни англаш, миллий қадриятларимизни тиклаш, тарихий тақдиримизни ўзимиз белгилашимиз лозимлигини кўрсатиб берди. Шу фикрдан келиб чиқиб, мустақилликнинг илк кунларида бир гуруҳ кекса педагоглар республика Таълим марказида халқ таълими тарихи музейини яратиш ташаббуси билан чиққан ва бу ташаббус 1993 йил ноябрь ойида амалиётга татбиқ қилинган эди. Ушбу ташкил қилинган музейда республикамизнинг барча вилоятларидан нодир тарихий манба бўлмиш ҳужжатлар, маориф ўтмишига алоқадор маълумотлар, фотосуратлар, фидоий муаллимларимизнинг шахсий буюмлари, улар яратган кўлэзма китоблар, дарсликлар, методик қўлланмалар, бадиий адабиёт намуналари мавжуддир.

Мамлакатимиздаги мактаблар ўқувчиларининг бу масканга ташриф буюришлари анъанага айланган. Мазкур тарихий маънавият масканининг бу галги меҳмони пойтахтимизнинг Шайхонтохур туманидаги Садриддин Айний номли 84-ўрта мактабнинг 7, 8-синф ўқувчилари бўлишди. Мактаб раҳбари Гули Мухамедованинг «Ўқитувчилар ва мураббийлар кўни» байрами муносабати билан ташкил қилган бу саёҳатида ўқувчиларга директорнинг маънавият ва маърифат ишлари бўйича ўринбосари Фарида Исабоева етакчилик қилди. 84-мактаб ўқувчиларининг бир соатлик маънавият асослари дарслари очик эшиклар кўни тарзида ўтказилди. Ўқувчиларга музей, унинг тарихи,

жиҳозланиш жараёни ҳақида РТМнинг «Ўқитувчилар билан ишлаш бўлими» методисти Саида Ёқуббекова қуйидагиларни сўзлаб берди: «Бу маскан ёшларимизда Ватанга, халқ ишига бўлган меҳр-муҳаббатни янада юксалтиришига хизмат қилади, деб ўйлайман. Ўзбекистон халқ таълими тарихи музейи уч хонадан иборат бўлиб, унда мазкур мавзулар кенг ёритилган. Биринчи хона: 1. Туркий халқлар маорифининг туғилиши (энг қадимий даврдан IX асрга қадар). 2. IX асрдан XIX асрнинг иккинчи ярмигача бўлган маориф тарихи. 3. Маҳаллий ўқув юртлари. Эски мактаб, мадраса, қорихона. Иккинчи хона: 1. Рус истилоси даврида маориф. 2. Жадид педагогикаси. 3. Шўролар даври педагогикаси. Учинчи хона: Халқ таълими тизими. «Истиқлол ва маориф».

Ўқувчилар ушбу музейни томоша қилишар экан, уларнинг юзларида, кўзларида, сўзларида ҳайратнинг суратини сезиш мумкин эди. Томоша сўнггида ўқувчилар музейнинг махсус эсдалик дафтарида ўз дастхатларини ёзишди.

— Мана, очик дарсимиз ҳам тугади. Бу дарсдан олган маънавий озуқа ва чексиз таассуротларингизни нигоҳларингиз айтиб турибди, — деди хайрлашиш чоғида Саида Ёқуббекова. — Нигоҳингиздаги ҳайрат ва кўнглингиздаги самимият бир умр йўлдошингиз бўлишини истайман. Ишонаманки, ҳали бу масканга яна кўп келасиз. Зеро, бу маърифат чироғи сўнмайдиган маскандир.

Шерали НИШОНОВ,
«Маърифат» мухбири

Жорий йилнинг 1 октябрга қадар моддий жиҳатдан кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари, 312 минг 344 ўқувчи қишлоқ кийимлар билан таъминланади.

— Тўрт йилдан буён биринчи синф ўқувчилари барча дарсликлар ва ўқув қуроллари билан тўлиқ таъминланиб келинмоқда. Бу йил эса республика-

кўрсатилган бўлиб, улар ўқув йили бошланишига қадар бошқармаимизга келади.

Мактаб кийими, аввало, ўқувчининг ўзига, ота-оналарга ва ўқитувчиларга манзур бўлиши лозим. Шу йилнинг январ ойида бошқармаимиз томонидан қишқи кийимлар тикувчи ташкилотлар ўртасида тендер ўтказилди. Натижа чакки бўлмади.

ЎҚУВЧИ ФАРЗАНДАРИМИЗГА ҒАМХЎРЛИК

мизда 630 минг 499 бола биринчи синфга қадам қўйди. Уларнинг ҳар бирига давлат томонидан ғамхўрлик қилинди, — деди Халқ таълими вазирлигининг «Таълимсавдо» бош бошқармаси бўлим бошлигининг ўринбосари Анвар Алимўхамедов «Туркистон-пресс» мухбири билан суҳбатда. — Ғамхўрликни ўз вақтида, изчил амалга ошириш учун жойларда кам таъминланган оилалар фарзандлари рўйхати мактаб ота-оналар кўмитаси билан ҳамкорликда тузилади. Тайёрланган маълумотномаларда кийимларнинг сони ва ўлчами

Болалар кийимларининг энг яхши намуналари танлаб олинди. Ўқув қуроллари учун 130 ташкилот билан бир миллиард 867 миллион 482 минг сўмлик, қишқи кийимлар учун эса, бир миллиард 784 миллион 291 минг сўмлик шартнома имзоланди. Кийимлар маҳаллий хом ашё асосида чиройли қилиб тикиляпти. Тошкентдаги «Орзу», «Мадина — Т», Андижондаги «Хужабод», «Андижон оёқ кийим» акциядорлик жамиятларининг маҳсулотлари замонавий талабларга тўла жавоб бераётди.

«Туркистон—пресс»

Ta'lim
Respublika Markazi

**Устозлик юкига елкасини
тутган барча ўқитувчи ва
тарбиячиларни, олиму
фузалоларни ҳамда
марказимиз билан ҳамкорлик
қилувчи барча таълим
муассасаларининг
жамоаларини умумхалқ касб
байрами — «Ўқитувчилар ва
мураббийлар кун» билан
табриклаймиз.**

**РЕСПУБЛИКА
ТАЪЛИМ
МАРКАЗИ**

МАНЗУР ФАРЗАНД

Кўкон шаҳридаги кичик ҳовлилардан бирида биринчи фарзанд бўлиб туғилган кизалоққа ота-оналари — Абдулла ота ҳамда Саодатхон аялар Манзура деб исм қўйишди. Фарзандларининг ақли, билими, доно киз бўлиб воёга етишларини истаган ота-она, исми жисмига мос, элу юртга манзур бўладиган инсон бўлсин деб, ният қилишди.

5-ўрта мактабнинг биринчи синфига борган жажжигина, ширингина Манзуранини Сорахон Хожиматова кутиб олди ва устозлик қила бошлади.

Опа мактаб даврларини шундай хотирлайди: Ўқитувчим Сорахон Хожиматова "Қийин ишда лаззат бор, Сиз ҳар доим қийин ишни танланг. Ўша ишни бажариб бўлганингиздан сўнг, ўзингизга бўлган ишончингиз ортади ва яна катта-катта ишларга кўрқмасдан киришаварасизлар", деб ўқитарди. Шунданми, бошланғич синфларданок математика фанига меҳр қўя бошладим. Ўзимча турли хил мисол ва масалалар тузиб, уларнинг ечимини топиб, устозим айтганларидек ўша қийин ишнинг охирида бўладиган лаззатни туйдим. Ўзимга ишониш, мен ҳамма ишни эплай оламан, деган ўй, менда болалигимданок шаклланиб улгурган эди.

ТАЛАБА

1965 йил ўрта мактабни туғаллаш арафасида Манзура бир нарсани — Кўкон Давлат педагогика институтига математика факультети очилишини чин дилдан ва астойдил истарди. Чунки отаси Абдулла ака оғир хасталик туфайли тўшакка михланиб қолган, укалари ҳали жуда ёш, рўзгорнинг барча оғирликлари онаси ва катта киз Манзурага тушган эди. Онаси тикиш-бичиш билан банд бўлар, маҳалла-қўйини, барча ҳожатмандларнинг ҳожатини чиқариш учун қўйлақлар, кўрпа-ёстиқ жилдлари тикар, баъзан буюртмачини ранжитиб қўймаслик мақсадида туни билан тикув машинаси ёнида қадалиб ўтирарди. Манзура ўша пайларда онасидан тикиш-бичиш сирларини ўрганди. Қийин шароитда яшашмасин доимо барча берилган ўй вазибаларини бажариб, аиникса, математикадан қўшимча мисол ва масалалар ечиб боришга ҳаракат қилди. Унинг тиршқоқлигини, меҳнатсеварлигини, билимдонлигини синфдошлари ва барча ўқитувчилар қадрлашарди.

Мактабни тамомлаган Тошкентга ёки Фарғонага бориб ўқишга имконияти, шароити йўқ кизчанинг бахтига Кўкон педагогика институтига математика факультети ташкил этилди. 1965 йилда бу факультет биринчи даъвогарларнинг ҳужжатини қабул қила бошлади. Бу хабар ҳаммадан ҳам кўп Манзуранини қувонтирди. Илк марта "Чин дилдан қилинган ният, албатта, ижобат бўлади" деган гапнинг ростлигини билган, ўз бошидан ўтказган мактаб битирувчиси шу-шу фақат эзгу ниятлар қилишга, ширин орзу-умидлар билан яшашга одатланди.

Талабалikka даъвогарлар орасидан саралаб олинган 25 нафар бахтиёр йигит-қиз кат-

рида Манзура ҳам бор эди. Талабалик бахти ва сурури, 90 дақиқалик маърузалар тинглаш, мактаб дарсликларидаги топшириқлардан қийинроқ бўлган мисол ва масалалар ечишдан ташқари, у яна нимадир қилгиси келар, математика фанини ёш болаларга қизиқроқ, жонлироқ ўтиш учун нималар қилиш кераклиги ҳақида бош қотирарди. Ҳар тонг ота-онасидан оқ фотиҳа олиб дарсга отланадиган кизнинг орзулари ушала бошлади.

3-ўрта мактабга амалиёт учун келган талаба кизларга бош бўлиб, биринчи бор ўзи ўйлаб, ҳаёлида пишитиб юрган режани амалга оширди. Мактаб саҳнасида ўқувчилар иштирокида ўзи сценарий ёзиб, ўзи сахналаштириб математика кечаси ўтказди. Бу кеча мактаб ўқитувчиларида "Эртага бизнинг ўрнимизга келади деган ёш мутахассислар, ўз ишини эплай кетади", деган ишончни туғдирган бўлса, ўқувчиларда математика фанига қизиқишни уйғотди. Болалар амалиётчи опа кетидан қолмай,

ундан математик амалларга, математик терминларга алоқадор жуда кўплаб саволларни сўрай бошлади. Устозларнинг эътибори, болаларнинг фанга бўлган муносабатининг яхши томонга ўзгарганлиги Манзуранини яна ҳам руҳлантирди. Энди у болалар дунёқарашини ўстириш, математиканинг бошқа мактаб ўқувчилари юрагига ҳам олиб кириш йўллари ахтара бошлади.

Институтни тамомлаган ёш мутахассис шаҳарнинг ўртасида жойлашган 10-ўрта мактабга математика ўқитувчиси бўлиб ишга келди.

ОНА ОРЗУСИ

—Болам, мен ҳеч қаерда ишламайман, ишхонамда "Шарқ юлдузи", "Гулистон" журналларига, "Ўзбекистон маданияти" (ҳозирги "Ўзбекистон адабиёти ва санъати") газетасига обуна бўлиб қўй, деб Саодат ая кўрпа қатидан йиққан пулларини олиб, эрта тонгда ишга отланган Манзурага узатди. Аянинг аслида бўш вақти йўқ. Кимдир тўйга бориши керак, унинг қўйлаги пешиндан кейинга тайёр бўлиши шарт, кимдир ўғлини уйлантирмоқда, ўғли учун аталган кўрпа-жилдларни бугун-эрта тикувчидан олиб, тўйгача тайёрлаб қўйиш зарур. Буёқда тўшакда михланиб ётган турмуш ўртоғининг иссиқ-совуғига қараш лозим. Шундай бўлса-да ая кизи Манзурадан кейинги 3 нафар фарзандларининг ҳам ўқимишли бўлишини хоҳлайди. Уларни китоб ўқишга, мунтазам газета-журнал мутлоаа қилиб боришга мажбур қилади. Ўйга кимдир янги нашр этилган бадиий китоб олиб келса, оила-аъзоларимиз билан навбатма-навбат ўқиб чиқардик, дейди Манзура опа.

Мен У ҳақида ёзмоқчи бўлдим. Яъни бир аёл ҳақида, ... ўттиз йилдирки қадоқ қўлларида сиёҳ юқи аримайдиган бир муаллима ҳақида, фарзандларини тарбиялаб, воёга етказган аёл ҳақида... тўғрироғи, камтарин меҳнати билан Ўзбекистон Қаҳрамони даражасига кўтарилган аёл — Манзура Мадалиева ҳақида. Бундан бир-икки йил аввал бир ёзувчининг "Бахт пушаймонсиз ҳузур қилишдир" деган сўзларини ўқиганимда тасаввуримда илк бора жонланган сиймо ҳам мана шу муаллима аёл бўлганди.

...Кўкон шаҳрига отландим. Атрофни, улғувор тоғларни, фусункор табиатни томоша қилиб кетиш илинжида, унданам кўра, янги қурилган туннелдан ўтишга қизиқишим боис водийга йўл машинасида кетақолдим.

Йўл-йўлакай жуда кўп нарсаларни ўйладим. Ватан қудратини Тошкент-Ўш трасса-

МУАЛЛИМА КЕЛИН

Саодат ая институтни битириб, иш бошлаган кизини келин қилиш илинжида сўраб-суриштириб келувчиларнинг қайси бирига розилик беришни билмай қолди. Кизи тушмагур бир оғиз бир нима демайди, ҳали ишлашим, олдимга қўйган мақсадларимдан камида бириккасига эришишим керак, деб юрган кизи, одатдагидек яна бир совчилар келиб-кетгандан сўнг, синфдоши Баҳромда кўнгли борлигини айтиб қолди. Йигит ҳам киз ҳам бир-бирини мактаб давриданоқ ёқтириб юришар экану, ҳеч ким хабардор ҳам бўлмаган экан. Уларнинг нияти аввал ўқиб, олий маълумот олиб, бирор ишнинг бошини тутган турмуш қуриш бўлган экан-да.

Манзура опанинг хотиралари эса қуйидагича: Биз турмуш ўртоғим билан бир синфда 10 йил бирга ўқидик. Ўртаимизда шу даражада соф ва беғубор муҳаббат бўлган эдики, биз алло-маларнинг "Муҳаббат фикрни

Опа бу даргоҳда 30 йил математика ва ҳисоблаш техникаси асослари фанидан ўқувчиларга сабоқ берди. Математика кўпчилик назарида қийин ва зерикарли фан бўлиб туюлади. Лекин 10-мактаб ўқувчиларининг энг сеvimли ва қизиқарли фанларидан бири математикадир. Чунки бу фаннинг завқли ва сеvimли фан бўлишида Манзура опа тинимсиз меҳнат, меҳнат ва яна меҳнат қилдилар.

10-ўрта мактабда Манзура Мадалиева ишга келган йилдан бошлаб математика кечалари ўтказила бошланди. Дастлаб 5-6 нафар ўқувчи билан бошланган дарсдан ташқари бўладиган тўғарак машғулотлари, кейинчалик 25-30 нафар ўқувчиси ўтмайдиган бўлди. Алгебра, геометрия фанларини хушламайдиган ўқувчилар энди опанинг изидан қолмайдиган бўлдилар. "Опой, манами масалани кўриб беринг, опой мен математика кечаси учун қандай шеър ёдлаб келай". Ҳамма ишда энг қийини бошлаб олиш. Сценарийларни ўзи ёзган, сахна кийимла-

сининг Тошкент-Кўкон йўналишида яққолроқ ҳис қилдим. Мустақиллигининг 9 йиллик байрами арафасида ишга туширилган водий ахлининг оғирини енгил, узоғини яқин қиладиган тоғ орасидаги янги йўлнинг равонлиги, чиройли ва дид билан ўрнатилган тўсинлар, ҳаммаси истиқлол шарофати, мустақиллик инояти эканлигини яна бир карра англашимга имкон берди. Юксак чўққилар билан ўралган тоғ йўлларида кетаётиб, инсоннинг шундай юксакликка кўтарилиши учун ҳам қанчалар заҳмат, машаққат чекишини, бу йўлда соғлиғидан, ҳузур-ҳаловатидан айрилишини ўйлаб бордим.

Эҳтимол, бу сўзларни ҳикоя қилмоқчи бўлганимиз Манзура Мадалиевага қандай алоқаси бор, деб ўйлаётгандирсиз? Ахир Манзура опа ҳам, унинг ҳозирда эришган муваффақиятини бир чўққига қиёсласак, унга етгунча қанча машаққат чеккан, кези келганда, қанча ҳою ҳавасларидан кечган.

қилмайдиган болаларга "шундай одатларинг бор", деб айтмасдан, бирор кечани ўтказиш давомида "керилганроқ", "манмансираганроқ" 1 ёки 2 рақамини беради. Улар шу ролни ўйнаш жараёнида ўзларида бўлган камчилик ва қусурларни сезиб, устозлари айтмоқчи бўлган гапларни ҳис қилиб, шу ролдан хулоса чиқариб, яхши томонга ўзгарадилар.

Яхши кунга умид, келажакка бўлган ишонч билан яшайдиган, фарзандларини ҳар дақиқа ҳалол ва пок, меҳнатсевар ва камтар бўлишга ундаб турадиган Баҳром ака ва Манзура опалар кечки овқат маҳалида нимадандир ҳажжонланиб кириб келган қўшнилари кутиб олишаркан, унинг хушхабар олиб кирганини аввал пайқашмади ҳам. "Эшитдингизми, Сиз Ўзбекистон Қаҳрамони бўлибсиз, ҳозир телевизорда айтишди", деди кўшни аёл. Опа қувонди. Қаҳрамон дегани 30 йил мактабда ишлаганлигим учун берилган Халқ таълими вазирлигининг бирор унвони бўлса керак-да, деб ўйлади опа ва қўшнисига раҳмат айтди. Оила аъзолари тунги "Ахборот"ни пойлашди. Диктор опанинг номини айтиб бўлмасданоқ ҳамманинг кўзига ёш қўйилиб келаверди. Ахир, Қаҳрамон дегани, Ўзбекистон Қаҳрамони дегани жуда катта масъулият ва шараф, ўқитувчига кўрсатилган жуда юксак эҳтиром эди-да.

Ўша тунни опа ўтган умрини, бошидан ўтказган барча яхши-ёмон кунларини, онасининг "ҳаҳ болам-а, кечгача мактабда қолиб ишлаганинг етмагандек, уйда ҳам ишлайсан-а, олган ойлигини ҳам бирор янги кийим олмай, мактабдаги ўқувчиларга кийим-кечак олиш учун сарфлайсан-а" деган танбехларини, хуллас, барча-барча хотираларни эслаб, ухламай ўтказди. Эрта тонгда яхши ният билан ота-онаси руҳига Қуръон тиловат қилиб, ота-онаси билан гойибона йўлгаб суҳбатлашиб, уларга ўстириб, тарбиялаб, катта қилганликлари учун раҳмат айтган, шу кунларни кўрганлигизда, дея Манзура ишга отланди. Мактабда уни шахар ҳокими Ҳожикул Мавлоқулов, мактаб директори ва ўқитувчилари, ўқувчилар гулдасталар билан кутиб олишди. Барчанинг кўзига ёш. Худди бу унвонни бир Манзура Мадалиева эмас, ҳамма олгандек. Манзура опани таниган, билган одамлар, Кўкон ахли "Ҳақиқат бор", дея бир-бирлари билан суҳбатга киришар, ҳамманинг тилидан оддий ўқитувчининг Ўзбекистон Қаҳрамони бўлганлиги тушмасди.

Яхши инсонлар ҳақида нимадир ёзиб бўлган, яна ўша кишининг фазилати ва ютуқларининг бир қанчасини очиб беролмадим, деб ўйлайди, муаллиф. Мен ҳам бу аёл ҳақида жуда кўп ёзмоқчи эдим. Яна нималардир демокчи эдим...

Ёзганларимни эса шундай якунламоқчиман: Манзура опа, Сизнинг истараси иссиқ, хуш-рўйгина, самимий ва боладек беғубор эканлигингизни англаганим замон, мен Сизни яна бир бор яхши кўриб қолдим. Ҳаёлимда гавдалантирганим Манзура Мадалиева билан жуда ҳам ўхшаш эканлигингиз тўғрисида алдамаганлигини кўрсатди.

Шарифа МАДРАҲИМОВА,
журналист

ЎША ТУҶ ОЙДУЖ ЭДИ

ОЧЕРК

хиралаштирмай тиниқлаштириш, қоронгулаштирмай равшанлаштириш, бинобарин, инсоннинг қалби ва ақл-идрок гўшларидида қарор топиши ва бачкана эрмаклар туғдирувчи ташқи ҳою ҳавасларга хизмат қилмаслиги керак" деган сўзларини шior қилиб олганлигимиз боис ҳам, шу кунгача бахтли яшаб келмоқдамиз.

Поклик ва софдиллик билан қурилган оилада келинини исми ҳам жисмидек жаннатий аёл Жаннатой хола қизим деб кутиб олди. Турли тадбирлар ўтказиб, болалар билан кечгача мактабда қолиб кетадиган, ўз ишини жон-дилидан яхши кўрадиган келини Манзура келиши билан хола: Қизим, чарчаб келдингиз, дам олиб олинг, сиз дарсингизни (иш режаси, консепт ёзиш, дафтар текшириш, яқинда бўладиган математика кечасига сценарий ёзишни хола шундай атайдилар) қилаверинг, болаларга ўзим қарайман, деб келини атрофда парвона бўларди. Дилоромхон туғилганда ҳам, Раҳимжон, кейин Донохон туғилганда ҳам Жаннатой хола келинидан бирор марта "мактабда кечгача қолиб кетади, олган маошини ярмини ўқувчилари учун сарфлайди. Бошқа келинларга ўхшаб вақтида овқат тайёрлаб, вақтида супир-сидир қилмайди", деб нолимади. Келинини барча ишларида бош-қош бўлиб турди. 9 нафар фарзанднинг еттинчисига турмушга чиққан Манзура оловсинлари, қайнсингиллари билан инoқ, тотувгина яшади. Қайнонасининг ширин сўзлари, меҳрибонликлари уни янада чакқон, меҳнатсевар бўлишга ундади.

ҚАҲРАМОН МУАЛЛИМА

Манзура Мадалиева меҳнат қилаётган 10-ўрта мактабдаимиз.

рини ўз маблагидан, ўзи туни билан ухламай тикиб чиққан ўқитувчи Манзуранини бир нараса, математикага оид, турли хил формула ва рақамларни жонли ва ифодали қилиб очиб берадиган сўз ва шеърларнинг камлиги қийнади. Табиатан шоир эмасми, ўзи математика кечаларида айтиладиган, тўртбурчак, учбурчак, айлана номидан шеърлар ҳам ёза бошлади. Бу шеър ва сценарийларни тўплаб китоб ҳолида нашр эттириш, уни барча математика ўқитувчиларига қўлланма сифатида тавсия этиш илинжида югуриб-елган Манзура опа анча қийинчиликлар кўрди. Тошкент-Кўкон орасида биргина китобча чиқариш учун серкатнов бўлиб қолган Манзура опа охири-оқибат мақсадига эришди.

Чумолига ҳам озор беришни истамайдиган Манзура опа болаларга ҳам қаттиқ гапира олмайди. Ширин гап ҳам ёмон гап ҳам бир оғиздан чиқади, ахир. Шунинг учун у киши дарсларда ҳам тўғарак машғулотларида ҳам ҳар кимнинг қобилиятига, хулқ-атвориға қараб топшириқ берадиган, рол таклиф этадиган бўлдилар.

— Бир синфда зехни ўтқир, алгебрани жуда яхши тушунадиган, лекин нутқи жуда ёмон, дудуқланиб гапирадиган бола бор эди. Унга бирор қаҳрамонни ўйнашни таклиф қилсам, ўртоқлари олдида уялиб қолишини, кейин мендан ҳам, барча ўртоқларидан ҳам ранжишини сезиб, унга геометрик фигуралардан бирини ясаб келишни топширдим. Эртаси кун у шунчалик чиройли конус ясаб келдики, ундаги хунармандчиликка бўлган иқтидорни кўриб ўзим ҳам қувониб кетдим, — деди Манзура опа. Опанинг яна бир фазилати ҳеч қачон ҳеч кимни бировларнинг олдида уялтирмайдилар. Манмансираган, ўртоқларини назар-писанд

Халқимизнинг олижаноб фазилатларидан бири ва энг улуғи болапарварлигидир. Бу бизга ота-боболаримиздан мерос. Хусусан, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси раиси, Олий Мажлис депутати Арслон Рўзметов ҳам мактабсевар, болапарвар инсонларнинг бири эканлар. Бизнинг туманимиздан Олий Мажлисга депутат этиб сайланган Арслон ака туман ҳокими билан келишиб, жуда сифатсиз қурилган Жалолиддин Мангуберди номидаги мактабни тўлиқ таъмирлашни зиммасига олди. Мактабнинг деворидаги сувоқлар кўчириб ташланиб, янгидан таъмирланди. Барча хоналарга линелиум тўшалди, ночор аҳволга келиб қолган эшиклари ўзгартирилиб, янгиси ўрнатилди, томи шифер қилиниб, олд қисми замонавий услубда қурилди. Илм маскани атрофига эса чиройли панжаралар қўйилди. Янги стол-стуллар, ўқув жиҳозлари

МАКТАБСЕВАРЛАР САФИ КЕНГАЙМОҚДА

келтирилди. Қисқаси, мактаб қайта "туғилди". Бу каби ишлар учун 90 миллион сўм пул сарфланди.

Мустақиллик байрами арафасида мактабнинг очилиш маросими бўлди. Унда туман ҳокими Римбой Матрасулов кўрсатган саховати учун гурланликлар номидан Арслон Рўзметовга миннатдорчилик билдирди. Яқинда Арслон Рўзметов яна бир ҳиммат кўрсатди. У гурланлик кам таъминланган оилаларнинг фарзандларига 200 дан ортиқ ўзининг шахсий совғасини ҳадя қилди.

Қишлоғимиздан туман кенгашига депутат қилиб сайланган "Амударё" ширкат хўжалиги раиси Эриммат Содиков ҳам мактабимиз ўқувчиларидан ўз ҳимматини аямаяпти. Сентябрь ойи бошида хўжалик раиси мактабимизга келиб, кам таъминланган оилаларнинг аълочи фарзандларига 1000 сўмдан, жами 15000 сўм пул тўхфа қилди. Мактабнинг 11-

синфида аъло баҳоларга ўқиётган ўқувчилардан икки нафарининг ҳар бирига эса ойига 1000 сўмдан шахсий стипендия ажратадиган бўлди.

Раиснинг яна бир саховатли ишга бел боғлагани бизни қувонтирди. Мактабимизни келгусида педагог кадрларга бўлган эҳтиёжини ҳисобга олиб, келаси ўқув йилида педагогика олий ўқув юртларига кирадиган ўқувчиларнинг тўлиқ харажати ўз зиммасига олишини айтди. Агар ўқувчи контракт бўйича ўқишга кирса ҳам белгиланган пулни ширкат хўжалиги ҳисобидан олий ўқув юрти ҳисобига ўтказишларини, олий ўқув юртига киришга ўқувчиларни тайёрлаган ўқитувчиларга эса қўшимча томорқа ер бериш орқали моддий рағбатлантиришини билдирдилар.

Умуман, 2000 йил — Соғлом авлод йили гурланлик раҳбарлар ҳамда тадбиркорларининг ҳиммат

кўрсатиш йили бўлди. Иброҳим Холметов номидаги ширкат хўжалиги раиси Шукурло Каримов ташаббуси ва ташкилотчилиги билан хўжаликда ёшлар учун дам олиш масканининг ишга туширилиши, бу масканнинг 24-мактаб ёнидаги қурилиш ўқувчиларнинг кўнгилли хордиқ чиқаришига қулайлик яратса, «Қорақалпоғистон» жамоа хўжалигида Фафур Фулом номидаги мактаб ёнига стадион ва спорт мажмуасининг бунёд этилиши ўқувчиларнинг спортга бўлган қизиқишлари ошишига ва жисмоний соғлом ёшларни тайёрлашга ёрдам беради. Дарвоқе, стадион ва спорт мажмуаси қисқа фурсатларда жамоа хўжалиги маблағи ҳисобидан жамоатчилик ёрдамида қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Албатта, бу ишлар Президенти-мизнинг Соғлом авлод йили билан боғлиқ ташаббусларига ҳамда ҳуку-

матимизнинг "Соғлом авлод дастури"га гурланликларнинг амалий жавоби бўлаётир десак, янглишмаймиз. Туманимиздаги бундай хайрли ишларга туман ҳокими Римбой Матрасуловнинг бош бўлаётганлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Хоразмда гурланликларни бир сўзли, мард ва танти халқ деб тан олишади. Очиғи, вилоятда гурланликларнинг ўрни бўлакча. Республикада эса "Гурлан гуручи" маълум ва машхурдир. Гурланлик деҳқонлар мўл шולי ҳосили етиштириш ҳадисини олишган. Мўл даромад эса инсоннинг хайрли ишга қўл қўзишига имкон беради. Ўйлаймизки, мактабсеварлар сафи янада кенгайди, ташаббус кенг қулоқ ёяди.

Шукурулло ЭРЖОНОВ,
Гурлан туманидаги Усмон
Носир номидаги
28-мактаб директори

Savob

МУҲИМИ, ХАЛҚИМИЗ БОЛАПАРВАР, САҲИЙҚАЛБЛИДИР

Жойлардан олинган тезкор маълумотларга кўра, республика бўйича жорий йилнинг январидан бошлаб то шу кунга қадар қурилган 12108 ўқувчига мўлжалланган 42 та янги мактаб бинолари ва мавжуд мактабларга қўшимча биноларнинг 22 таси оталик, ҳомий ташкилотлари, хусусий тадбиркорлар ҳамда фермерлар томонидан барпо этилиб, фойдаланишга топширилди.

Ўтган йили ҳомийлар мактаб кутубхоналари ва кам таъминланган оилалар фарзандларига дарслик ва ўқув қўлланмалари харид қилиш учун 36 миллион сўм пул ажратган бўлсалар, жорий йилда бу миқдор янада ортди. Масалан, Андижон вилоятида 12,5 миллион сўмга 26 минг нусхада, Қорақалпоғистон Республикасида 9 миллиондан ошди сўмга 21 мингдан ортиқ нусхада ўқув адабиётлари харид қилинди. Бу мақсадларга Сурхондарё вилоятида 9 миллион сўм, Фарғона, Самарқанд вилоятларида 8 миллион сўмдан, Хоразм, Жиззах, Тошкент вилоятларининг ҳар бирида 6 миллион сўмдан ортиқ пул маблағлари ажратилди. Ушбу рўйзатни давом эттириб, янада кўп далилларни келтириш мумкин.

Гапнинг индаллосини айтганда, жойларда илм масканларига эътибор кучайиб бораёпти. Муҳими, саховат кўрсатаётган ҳомийлар рағбатлантирилмоқда. Уларни муносиб тақдирлаш мақсадида 1994 йили Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг "Таълим ҳомийси" кўкрак нишони таъсис этилди. Шу давр мобайнида ҳомий ташкилотлар раҳбарларидан 367 нафари ушбу нишон билан мукофотланди.

Мактаб ўқувчиларини полиз ва сут маҳсулотлари билан таъминланган, талаба ҳамда ўқувчиларга шахсий стипендия ажратаётган саховатли, саҳийқалб инсонлар ҳимматларини айтсак, улар сони республика бўйича минг-мингларни ташкил қилади. Бундай саховатни, бундай камарбасталикни, бундай эътиборни бошқа мамлакатларда, эл-элатларда учратиш мушкул. Қисқаси, бу муҳим ҳислатлар халқимизнинг қонидадир.

Қурбонбой
МАТКУРБОНОВ

Учқўрғон туманида халқ маорифи ривожини кенг жамоатчилик эътиборида бўлиб келмоқда. Шу боис ҳам, етуклик гувоҳномаларини олган кўплаб ўғил-қизлар республикамизнинг турли олий ўқув юртларига тест-синовларини муваффақиятли топширишиб, киришмоқда. Биргина ўтган ўқув йилида мактабларнинг XI синфини тамомлаган 1511 нафар битирувчининг бештадан биттаси, яъни 300 нафари танлаган соҳалари бўйича талаба бўлишди.

Бунинг боиси нимада эканлигини туман ХТБ мудирини Ҳасанбой ака Отавалиевдан сўраганимизда, у ички бир фахрланиш туйғуси билан қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Энг аввало, маҳаллий ҳокимият, хўжалик, ташкилот, корхона раҳбарлари, айниқса, саховатпеша тадбиркор юртдошларимизнинг мактабларимизга ҳамиша ўнг кўзлари билан қараб келаётганида деб биламан. Шу ҳис-туйғу туманимизда шунчаки бир мавсумий эмас, доимий анъанага айланиб, чуқур илдиз отиб, яхши самара бераётгани қувончли ҳол.

Ана шундай юртдошларимиздан бири "Учқўрғон пахта тоза-

ҲИММАТ КАМАРИНИ БОҒЛАБ

лаш заводи" ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Абдусамад Дадахоновдир. У бош бўлган жамоа қатор йиллардан буён оталиғидаги мактаб ўқувчиларига кўплаб ҳиммат кўрсатиб келишмоқда.

Бу хайрли ишлари эвазига жамият раиси А. Дадахонов "Таълим ҳомийси" фахрли нишони билан тақдирланганди. Маърифатпарвар раҳбар яқунланган бу йилги ўқув йилида ҳам ўз анъанасига содиқ қолиб иш тутди. У оталиғидаги мактабнинг тўла-тўқис жорий таъмирида маблағни аямади.

Натижада мактаб жамоаси қисқа муддатда барча фан хоналари ва ўқув устахоналарини янги ўқув йилига барвақт тахт қилиб қўйишди. Ҳозир ҳам у киши илм масканига маблағ ажратиш тараддудида юрибди.

Албатта, юқоридаги каби бағри кенг юртдошларимиз сафи ортиб бораёпти. Масалан, "Кўчқор ота", "Қайқибод", "Қўғай" ширкат хўжаликлари "Учқўрғон ёғ", "Учқўрғон дон маҳсулотлари", "Учқўрғон деҳқон бозори" каби ҳиссадорлик жамиятлари, "Наманган почтаси" ҳиссадорлик жамиятининг туман филиали, туман солиқ инспекцияси ва 38-автокорхоналарнинг ахил жамоаларининг ёрдамлари катта бўлаётир.

Туман халқ таълими бўлими, барча мактабларда таълимнинг Мониторинг марказлари ва илгор педагогик технологияни ҳаётга тадбиқ этиш услубий хоналари замон руҳига хос ҳолда жиҳозлашди. Бундан буён ҳар бир педагогик ходим ва тарбиячи бу ўқув-услубий масканлардан ўзлари учун зарур қўлланмалар, дарс ишланмаларини хоҳлаган пайтларида олишлари мумкин.

Асқар МАМАТОВ суҳбатлашди.

Мактаб — жамият кўрки. Бу ибора замиридаги ҳақиқатни Каттакўрғон шаҳридаги Қ.Есте-месов номи 11-ўрта мактабга ёрдам қўлини қўзаётган ҳомий ташкилотлар раҳбарлари чуқур англаб етганлар. Гап шундаки, бизнинг мактабга Каттакўрғон шаҳар молларни бўрдоқига боқиш акционерлик жамияти (раиси Собир Қодиров) 3 гектар ер ажратган. Биз жамоамиз билан биргаликда бугунги экиб, 6 тонна ҳосил олдик. Ҳосил ҳисобидан тушган 1 миллион сўмга илм маскани 2-қавати полларини таъмирладик, 150 минг сўмга эса мониторинг хонасини жиҳозладик.

Яна бир қувончли воқеа си-

ИЛМ РАВНАҚИ — ЭЛ РАВНАҚИ

фатида шуни айтиш жоизки, ҳомийларимиздан — «Ўзтадбиркор банк» (раиси Сирожиддин Қамбаров) ҳисоб рақамимизга 400000 сўм ва Самарқанд вилояти йўл қурилиши жамияти (раиси Аминжон Шукуров) 200000 сўм пул маблағи ўтказиб бердилар.

Яқинда ҳомий ташкилотлар раҳбарларига учрашиб, уларга илм равнақи йўлида қилаётган яхшиликлари учун миннатдорчилик билдирдим. Учрашувда Собир Қодиров кам таъминланган оила фарзандларини китоблар ва ўқув қўлланмалари билан таъминлаш, Сирожиддин Қамбаров мактабга замо-

навий компьютер синфини ҳадя этиш, Аминжон Шукуров эса илм маскани томларини таъмирлаб бериш каби ният ва мақсадлари борлигини айтдилар. Уларнинг режалаштираётган ҳимматларини эшитиб, кўнглим тоғдай кўтарилди.

Ҳомий ташкилотлар раҳбарлари ниятларини жамоамизга маълум қилдим. Улар ҳам роса хурсанд бўлишди. Ўғил-қизларимиз эса "аъло" баҳолабга ўқиш учун янада чуқур изланиб, билим олишга ваъда беришди.

Илм равнақи — эл равнақи. Ушбу ҳақиқат англаган юртда илм равнақ топади, юрт фаровонлиги

ошади. Шу ўринда ўқувчиларимизнинг фан олимпиадалари вилоят босқичида биринчи ўринни, шаҳарда иккинчи ўринни эгаллаганликларини, "Сиз қонунни биласизми?", "Яшил чирок" каби баҳс-муСОБАҚАЛАРДА совринли ўринларни олганликларини таъкидлаб ўтишим жоиз.

Ҳозир мактабимизда 1847 нафар ўқувчига 94 нафар ўқитувчи сифатли таълим беришяпти. Математика, тарих, ҳуқуқ, кимё-биология фанлари ихтисослаштирилган ҳолда чуқур ўқитиляпти. Хуллас, таълимни юксалтириш борасидаги режаларимиз кўп.

Фурсатдан фойдаланиб, мактабимиз жамоасини, республика муаллимларини, айниқса, ус-тозларим — бошланғич синф ўқитувчиси Сакина Саломова, ўз иш тажрибасини, билимини мендан аямаётган инсон, Каттакўрғон тарихи музейи директори Иззатулло Бекмуродовларни яқинлашиб келаётган умумхалқ байрами — "Ўқитувчилар ва мураббийлар куни" билан самимий табриқлайман. Ҳомий ташкилотлар раҳбарларига эса ҳимматингизга балли, дейман. Зеро, бизнинг байрамимиз — умумхалқ байраמידир.

Марҳаб Тоирова,
Каттакўрғон шаҳридаги
11-ўрта мактаб раҳбари

Жонажон
Ўзбекистонимизнинг
ўқитувчи ва
мураббийларини
умумхалқ байрами —
Ўқитувчилар ва
мураббийлар кунин билан
муборақбод эitamиз.
Машаққатли, шу билан
бирга шарафли
ишингизда муваффақият,
шахсий ҳаётингизда
сogлиқ саломатлик,
уйингизда тинчлик
тилаймиз.

«ПЛАЪИМ-САВДО»
БОШ БОШҚАРМАСИ

Кўшиқ инсон умрини безайди, унинг ҳаётига нур олиб киради. Кўшиқ инсонни мушоҳада юритишга, фикрлашга ўргатади. Бугун ҳеч бир инсон ҳаётини кўшиқсиз тасаввур қила олмас керак. Ҳар бир инсоннинг ўз севган кўшиғи, ўз севган кўшиқчиси бўлади. Яна бир нарсга жуда муҳимки, аксарият таълим соҳаси ходимлари устоз, мураббийлар ҳақидаги кўшиқларни жуда севиб тинглайдилар. Чунки бу кўшиқларда муаллимлик касби улуғланади, ўқитувчи-устозларнинг шарафли ҳамда машаққатли юмушлари тилга олинади. Кўшиқларда устозларга эҳтиром кўрсатилади. Сиз бугунги суҳбатимиз ким билан бўлишини сезгандирсиз?

70-йилларнинг машҳур ва маълум, сеvimли кўшиғига айланган, ўз куйловчисини жуда эрта элу юртга танитган кўшиқ ҳам устозлар ҳақидаги кўшиқ бўлганди. Унинг ижрочиси 15-16 ёшли қизча:

**“Меҳр нури ёғар доим, юзингиздан устозлар,
Юрсам дейман шу табаррук изингиздан устозлар”,** деб куйлаб халқнинг сеvimли кўшиқчиси айланган эди. Ҳа, бу кўшиқчи бугун аёлликнинг барча юмушларини елкасига олиб, 4 фарзандни оқ ювиб, оқ тараб ўстираётган, тарбиялаётган Санобар Раҳмоновадир.

Опани излаб Асака туманидаги Қайрағоч қишлоғига бордик. Бизнинг кимлигимизни, нима мақсадда келганимизни суриштирмай уйга таклиф қилган хушрўйгина, меҳмондўст аёлни, дастлаб телевизорда, суратларда кўрганимиз Санобар Раҳмоновага ўхшата олмадик. Тасаввуримиздаги Санобар опа ёши ўтганроқ, тўладан келган эди-да. Бизни кутиб олган опа эса ихчамгина, анча кўркам кўринишдаги, юз-кўзидан шундоққина меҳнатсеварлиги, ишчанлиги, камтаринлиги билиниб турган, халқона қилиб айтганда “хокисор” аёл эди.

— Санобар опа, Сизни машҳур қилган “Устозлар” номли кўшиғингиз бугун ҳам барчанинг суюкли кўшиқлари қаторида. Дастлаб, шу кўшиғингизнинг яратилиш тарихи, унинг бастакори ва шоири ҳақида гапириб берсангиз?

— 1972 йилда оз-моз кўшиқ айтиб юрган даврларимда туман, вилоят, республика миқёсида бўлиб ўтадиган турли кўрик-танловларда қатнашиб турардим. Шундай танловлардан бири “Санъат ғунчалари” деб номланарди. Устозим Носиржон Мирзараҳимов ҳамда бастакор Фуломжон Рўзиевлар мени Республика миқёсида бўлиб ўтадиган “Санъат ғунчалари” фестивалига тайёрлашди. Улар ёрдамида “Онажон”, “Сабо келтир хабар”, “Устозлар” каби ўнлаб кўшиқлар яратдим. Кўшиқ матнини шоир Пўлат Мўмин ёзган, мусиқасини санъат йўлидаги биринчи устозим Фуломжон Рўзиев басталаганлар. Кўшиқнинг машҳур бўлишига сабаб унинг сўзларининг равонлиги, мусиқасининг халқона оҳангдалиги бўлса керак. Бу кўшиқнинг бунчалик машҳур бўлишининг яна битта сабаби, унинг соф меҳр, юксак муҳаббат билан ижро этилганлиги ҳам, деб ўйлайман. Чунки менга ҳам ҳарф танитган, она сўзини ёзишга ўргатган кишилар ўқитувчилар бўлади.

— Ҳар бир инсон, у ким бўлишидан қатъий назар, ўз болалиги, кейин биринчи бор мактабга қадам қўйгандаги ҳаяжонини, биринчи ўқитувчисини унутолмас керак. Биринчи бор унга Алифбони ўргатган устози ҳам унинг учун қадрли бўлиб қолади. Сизнинг болалигингиз қандай ўтган, илк бор мактабга қадам қўйганда кўнглингиздан кечган ҳаяжонни бугун қандай хотирлайсиз?

— Инсон улғайгач, болалик худди ўқилган китоб, томоша қилинган фильмдек бўлиб қолар экан. Менинг отам чўпон бўлганлар. Шунинг учун биз, 8 нафар бола ҳам ота-онамиз қаерда бўлсалар ўша ерда юриб, яшаб болалигимизни ўтказганмиз. Отам бутун ёз давомида бизни тоққа олиб чиқиб кетардилар. Болаликнинг қизиқишлари, ҳар нарсани билишга бўлган интилишлари эҳтимол, юксак

чўққиларнинг салобати билан ўша пайтда тенг бўлгандир. Чунки мусавффо ҳаво, гиламдек гуркираб турган ўт-ўланлар... Ҳаттоки, янги туғилган кўзиларнинг ҳам болалигимизнинг серҳайрат кунларига ҳайрат кўшишини ўша пайтларда билмаганмиз. Онамнинг исмлари Хосиятхон эди. Ҳамма оналар ҳам фарзандига меҳрибон, турмуш ўртоғига садоқатли ва ва-

Mehmonxona

нима учун тарк этганингиз билан қизиқадилар. Ширали овоз, мафтункор чехра соҳибасининг кўшиқ айтмай қўйганлиги, барчани нима учун деган саволни беришга мажбур қилади.

— Сиздан аввал суҳбатга келган мухбирлар ҳам худди шу саволни беришганди. 3 нафар фарзандли бўлгунча Андижон Давлат филармониясида хонанда сифатида фаолият кўрсатдим. Кўплаб кўшиқлар ижро этдим. Лекин, энг аввало оналим, фарзандларимни комил инсонлар қилиб тарбиялашим зарурлиги, уларнинг оқ кўнгил, бар-

гансиз, устозим деб эъзозлайдиган ўқитувчиларингиз кимлар бўлган?

— Мактабда кимё фани чуқур ўргатиладиган синфда ўқиганман. Ҳамма ўқитувчиларим ҳам ўз касбини севадиган, фидоий кишилар эди. Лекин менинг хотирамда ўчмас ва ёрқин из қолдирган ўқитувчи кимё фанидан бизларга сабоқ берган Мухаммаджон Саидов эдилар. У киши кимё мутахассислигига эга бўлсалар-да, барчани адабиёт фанига ҳам қизиқтира олган эдилар, ўзлари ҳам адабиётни чин дилдан севадилар. Кўп кўшиқларим сўзларини домла Саидов ёзганлар.

— Аёлдаги қандай фазилатларни қадрлайсиз?

— Мен учун энг қадрли — бу фарзанд. Юқорида айтиб ўтганимдек, онамдан жуда кўплаб фазилатларни ўзимга “юктириб” олганман. Шулардан, энг муҳими фарзандга тўғри тарбия бериш.

— Тарбия бериш деганда нимани назарда тутаясиз? Фарзанд тарбиясида болага кўпроқ меҳр бериш керакми ёки қаттиққўллик билан фарзанд яхши тарбия топадими?

— Фарзанд тарбиясида меъёр бўлиши шарт. Жуда ҳам қаттиққўллик, жуда ҳам

қилади. Қандай китоблар ўқишни ёқтиради?

— Ўғил бола, барибир, қиз боладек уй ишига, рўзгор ташвишига бўйин эгавермас экан. Қизимни узатгач, ҳамма рўзгор юмушлари яна ўзимга қолди. Биласиз, санъаткорнинг йўқлаб келадиган таниш-билишлари кўп бўлади. Баъзи вақтда меҳмон кутиш ва меҳмон кузатиш билан кун ўтганини билмай қоламан. Вақт топиб ўқиган охири китобим Тоҳир Маликнинг “Шайтанат” асари бўлди. Телевизорни ҳам жуда кам кўраман. Юртимизда бўлаётган ҳар бир ўзгаришдан қувонаман. Айтсам кўпчилик ишонмаслиги мумкин, спортчиларнинг жаҳон миқёсидаги қўлга киритган ютуқларини, фан кишиларининг дунё юзини кўраётган, шу билан бирга Ўзбекистонни бутун дунёга танитаётган ишларини эшитиб қувонаман. Айниқса, кундан-кунга чирой очаётган юртимизнинг ҳар бир гўшасидан фахрланаман. Мустақиллик бизга жуда кўп имкониятлар очиб бераётганлиги менинг ҳам қувончимга сабаб бўлади. Худо хоҳласа, фарзандларим ҳам шу юрт, шу ўлка учун хизмат қиладиган йигитлар бўлиб етишади, деб ният қиламан.

— Санобар опа, захматли ва мароқли касбда меҳнат қиладиган ўқитувчиларга тилакларингиз?

— Мен барча касбдаги кишиларни ҳурмат қиламан. Лекин асосан мураббийларни, ўқитувчиликнинг барча қийинчиликларига чидам ва матонат билан бардош бераётган кишиларни жуда-жуда ҳурмат қиламан ва қадрлайман. Дам олиш кунлари фарзандларимиз шўхлик қилиб, болалик қилиб сал ғашимизга тегса, асабларимизни чарчатиб юборса, якшанба кuni ҳам ўқисанг нима қиларди, деб айтиб юборамиз. Ёки якшанба кuni ҳам боғчанг ишласа бўлмасмикин, деб нолиб қўямиз. Ўқитувчиликни жуда машаққатли юмуш дедик, бу жуда тўғри. Ўз ҳузур-халоватидан кечиб бизнинг фарзандларимизга таълим-тарбия бераётган устозларга, энг аввало соғлиқ тилайман. Уларнинг тарбия қиладиган, таълим бераётган ўқувчилари ҳеч қачон мураббийлари юзини ерга қаратмасин. “Устозингга раҳмат” деган сўзнинг ўзиёқ ўқитувчиларни қанчалик юксакка кўтаришини, уларни меҳнат қилишга, бировнинг боласини ўз фарзандидек бағрига босишга ундайди.

Барча устозларга минг бора ташаккур. Бизга қалам тутқазиб, ҳарф ўргатганликлари, дунё танитганликлари, ҳаётга бўлган муносабатимизни ўзгартирганликлари учун.

P.S. Суҳбатдошим билан кечган бир неча соатлик вақт ўтиб кетди. Кўп нарсалар ҳақида гаплашдик. Сизни “Куйла, Санобар” номли фильм-концертда от миниб юрганингизни ҳам кўрганман, ҳозир от мина олмасангиз керак, деб берган саволимга опа “Қани энди, от бўлса, мазза қилиб минавардим”, деб жавоб бердилар. Аёллик назокати, бекалик масъулиятини ҳис қила олиш туйғуси, яна ўзбекона чапдастлик бор бу опага ҳавас қилдим.

Кўшиқчи опа, Сизга ўзингиз истаган бахт ва фарзандлар камolini кўриш насиб этсин.

Шарифа МУРОДЖОН қизи, “Маърифат”нинг махсус муҳбири

“МЕҲР НУРИ ЁҒАР ДОИМ, ЮЗИНГИЗДАН УСТОЗЛАР”

фодор бўлади. Лекин менинг онам жуда бошқача инсон, бошқача аёл эдилар-да. Улар бизни шу даражада сева ва ардоқлар эдиларки, бунга сўз билан ифодалаш жуда-жуда қийин. Онам ўзи учун эмас, биз—фарзандлари учун яшардилар, десам янглишмайман.

Биз тоғдан тоққа, қишлоқдан қишлоққа кўчиб яшаганмиз. Шунинг учунми жуда кўп болалик хотиралари, болаликда бўлган саргузаштлар ҳаёлимда сақланиб қолган.

Юқорида жуда кўп жойларда яшаганмиз, дедим. Шу маънода ҳам биз бир неча мактабларда ўқиганмиз. 1-синфда мени ким ўқитганлиги ёдимдан кўтарилибди. Биринчи устозим, деб, менга ҳам Алифбони, ҳам мусиқа сир-асрорларини ўргатган киши Носиржон Мирзараҳимовни айта оламан. У киши жуда қаттиққўл, талабчан, шу билан бирга барча бошланғич синф ўқитувчилари каби меҳрибон, меҳрли ҳам эдилар. Асака туманидаги Қайрағоч қишлоғида жойлашган 36-ўрта мактабда бу киши жуда кўп йиллар мен каби мурғак ва жажжи болажонларга сабоқ беришган. Илк кўшиқларимни ҳам шу кишидан ўрганганман. Йиллар ўтиб бир ҳақиқатни англадим. Устозим Носиржон ака ўқувчидаги истеъдодни, қобилиятни пайқай оладиган, ҳар кимнинг иқтидорига қараб билим, тарбия, таълим берадиган киши эканлар. Турмуш қуриб, фарзандли бўлгач, фарзандларимнинг ҳам шу кишидан илк сабоқ олишини чин дилдан истаганим учун, 4 нафар фарзандим ҳам бошланғич таълимни ўз устозимдан олди.

— Дарвоқе, кўплаб мухлислар Сизни катта сахнани

чага бирдек меҳрибон, камтарин инсон бўлишида асосий ўрним борлигини ҳис қилган кунимдан бошлаб, кейин бекалик вазифаси менинг елкамдаги асосий юмуш эканлигини билиб, барча ўзбек аёллари каби уйим-жойим деб, ижод билан шуғулланмай қўйдим. Менинг сахнани, санъаткорликни бир четга қўйиб қўйишимнинг сабабларининг энг биринчиси — оналик масъулияти, бекалик вазифаси бўлса, иккинчи бир катта сабаби, турмуш ўртоғимнинг санъаткор эканлиги бўлди.

Мен у кишининг ҳар бир ютуғидан қувонаман, ҳар бир янги ижро этган кўшиғини ўзимнинг ҳам ижодим деб қабул қиламан. Янги ижро этган кўшиқларининг биринчи тингловчиси ва биринчи танқидчиси ҳам мен бўламан. Бугун ҳудода беадад шукрона келтираман. Чунки, бахтли аёлман, ширин-шакар фарзандларимнинг онасиман. Мен энг кенжа келин бўлганлигим учун ҳам, уйда қолиш, шу уйнинг чироғини ёқиб ўтириш учун ҳам машҳур ва номдор санъаткор бўлишдан оддий уй бекаси бўлишни афзал кўрдим. Тўнғич фарзандим Дилобархонни турмушга узатдик. Қайнона деган шарафли ном эгаси ҳам бўлдим. Ўғлим Ислонбек Кўқон автоўл техникумини имтиёзли диплом билан тугатиб, Андижон шаҳрида иш бошлади. Иккинчи ўғлим Илосбек Асакадаги лицейда 6-синф ўқувчиси, кенжатоқ кизалоғим Мадинабону боғчага боради.

— Сиз “Устозлар” кўшиғини меҳр билан куйлагансиз. Ўрта мактабда қайси фанларни қизиқиб ўрган-

меҳрибонлик тарбияда салбий натижалар кўрсатади, деб ўйлайман. Биз болаларимизга бировнинг ҳақида хиёнат қилмасликни, ҳар бир нарсани: гуноҳни ҳам савобни ҳам ҳисоблаб тургунчи зот борлиги, уларнинг жавоби борлигини ўқитиб турамыз. Каттаю кичикни ҳурмат қилишини, жуда камтар ва одми бўлишини эслатиб, шулар ҳақида гапириб турамыз.

Энди сиз айтган қандай фазилатларни қадрлашимга келсак, инсонлардаги камтаринликни қадрлайман. Камтар инсон ҳеч қачон, ҳеч қаерда қоқилмайди. Эл назаридан тушиб қолмайди. Бировга яхшилиқ қилиш, одамларнинг руҳини кўтариш, бир оғиз ширин сўз, озгина эътибор билан одамларга яхшилиқ қилишдан улуғ ва қадрли ҳеч нарсга йўқ, менинг назаримда. Айтишади-ку, яхшилиқ қил, дарёга ташла, балиқ билади, балиқ билмаса, Ҳолик билади, деб. Энг ёмон кўрган нарсам эса, бировнинг дилини оғритиш, ўқик дилга озор бериш. Ҳаёт ўқилмаган бир китоб. Унинг ҳар бир кuni янги саҳифа бўлиб очилади. Сиз аввал қилган хатоларингизни бошқа такрорламаслик учун ҳам ўтган умр йўлингизга назар ташлашингиз, доимо уни сарҳисоб қилиб боришингиз керак. Мен ҳам қуда бўлиб, бир йигитга қайнона бўлиб, умуман ёшим улғайиб бу нарсаларни англадим. Олим бўлиш осон, одам бўлиш қийин, деган сўзлар нақадар ҳақиқат эканлигини иккитадан дипломи бор, лекин одамийлигидан асар ҳам йўқ кишиларни учратганимда ҳис қилдим.

— Санобар Раҳмонова бўш вақтларида нималар

Кундузлари майли-я, тун яримда ишлаган, Заҳматкан ази инсон, байрамингиз муборак!

УСТОЗЛАР ЁДИ

Сиз эрдингиз илм-фан бобида соҳиб назарлар,
Хуш ахлоқу даҳода бир-биридан мўтабарлар.
Кечи айшу фароғатдан, ҳақиқат дуррин излаб,
Мозию келгусимиздан берардингиз хабарлар.
Табию риезий, ҳикмату тибб ҳам адабда —
Қазиб кон, ҳар бирингиз, топдингиз ноёб гуҳарлар.
Ёзиб бедор тунлар сиз мақолоту китоблар,
Алардин баҳраманддур барча қишлоқу шаҳарлар.
Ҳаётга нур бағишлаб кашфиёту ҳар сўзингиз,
Жавону пир қадрин жонидин ортиқ кўрарлар.
Ҳамиша уйим тўрида мулойим суратингиз,
Руҳи покингиза шогирдлар таъзим этарлар.
Илмгоҳу янги мактаб қуриб авлодларингиз,
Уларни чин кўнгулдан номингиз бирлан атарлар.
Илм аҳлини Пайғамбар кўрубдур тенг ўзига,
Буни қалбан тушунганлар муродиға етарлар.
Қулоғимда ҳамма устод панди, то тирикмен,
Дуонгизда эрурмен, ки мудом шому саҳарлар.

АБДУЛ-ҚОДИР

СИЗЛАРНИ ОЛҚИШЛАБ...

Ассалом, сизга эй, устоз — муаллим,
Оламиз сизлардан одоб ва таълим.
Ота-онамиздек меҳрибондирсиз,
Ҳаёт йўлимизда чароғбондирсиз.
Камтарлик безайди умр боғингиз,
Бизларга очикдир кенг қучоғингиз.
Қалбингиз ўхшайди қайнар булоққа,
Ҳар битта сўзингиз ёқар қулоққа.
Ота-онамиздек сизни севамиз,
Ватанга муносиб бўлиб ўсамиз.
Безаймиз илм билан умр дафтарин,
Сизларни олқишлаб, деймиз офарин.

Муҳаммад СОИП,
меҳнат фахрийси

МАШАҚҚАТ ВА БАХТ ҲАҚИДА

Ҳар қадамда йўлдош изтироб,
Машаққатдир ўтган ҳар бир он.
Томоғингдан ўтмайди шу тоб
Чайнамасанг оғзингдаги нон.

Йиғлаб тукқан бизни оналар,
Кетишда ҳам йиғлаб кетамиз.
Азоб чекиб яшар донолар,
Машаққатсиз нега етамиз?..

Бахт қатрасин кучганимизда
Дилга тонгдай ёйилар қувонч.
Балки шундан юрагимизда
Илдиз отар ҳаётга ишонч!

Расул ҲАКИМОВ

ҲАР ШОГИРД ФАРЗАНДДЕК...

Парталар оралаб ўтади умр,
Ўчириб, қоралаб ўтади умр.
Бағрини поралаб ўтади умр,
Ўзга ҳаёти йўқ ўқитувчининг.

Ҳар шогирд фарзанддек дилга боғланар,
Улар билан устоз кўкка шайланар.
Жажжи бошлар узра тўхтар, айланар,
Ўзга ҳаёти йўқ ўқитувчининг.

Узатса кўллари осмонга етар,
Йўллари юлдузлар оралаб кетар,
Инсонни камолот мулкига элтар,
Ўзга ҳаёти йўқ ўқитувчининг.

Дунё илм билан борар юксалиб,
Жаҳлат чекинар, адолат голиб.
У мангу устоздир, у мангу толиб,
Ўзга ҳаёти йўқ ўқитувчининг.

Маҳбуба ҲАМРОЕВА,
Жомбой туманидаги
31-мактаб раҳбари

ИЖОДКОР ЎҚИТУВЧИЛАР ҲАҚИДА

Ижодкор ўқитувчилар анжумани
1992 йилдан буён ҳар йили ўткази-
либ келинмоқда.

Ўтказилган 9 анжуманда 400 дан
зиёд ижодкор муаллимлар иштирок
этиб, “Ижодкор ўқитувчи” кўкрак
нишонига сазовор бўлишди.

Анжуманда иштирок этган ўқитув-
чилар ижодидан намуналар жамлан-
ган 4 китоб “Муборак дамлар”, “Му-
наввар туйғулар” номлари остида
чоп этилди.

Шунингдек, 80 дан зиёд ўқитув-
чи-ижодкорларнинг ўз тўпламлари
нашр этилди.

15 нафар ижодкор ўқитувчи Ўзбе-
кистон Ёзувчилар уюшмасига қабул
қилинди.

Касбилик Мунаввара Мансурова,
ўртачирчилик Тошпўлат Холматов,
наманганлик Ёқубжон Аҳмаджонов,
жондорлик Ҳазрат Зулфиқоров, ба-
лиқчилик Яйра Халилова, фарғона-
лик Энахон Сиддиқова каби ижод-
кор мураббийларни бугун юртимиз-
да кўпчилик танийди.

Хоразмлик ижодкор ўқитувчи
Гавҳар Ибодуллаева эса Ўзбекистон
Республикаси Олий Мажлиси депу-
татлигига сайланди.

ОНАМГА

Онажоним сизга атаб
Шеър ёздим бу кун.
Бу шеър шеър эмас,
Юрак сўзларим.
Сиз борки дунёда
Яшнар бу олам,
Сиз туфайли меҳрибоним
Бахтлиман мен ҳам.
Теграмда меҳрибон
Одамлар кўпдир.
Ҳаммасидан фақат
Сизсиз керагим.

Фотима ПЎЛАТОВА,
Миробод туманидаги
110-лицей-мактаб
муаллимаси

ҲАМКАСБЛАРИМГА

Елкасига заминдай оғир юкни ташлаган,
Мурғаккина дилларни равон йўлга бошлаган,
Кундузлари майли-я, тун яримда ишлаган,
Заҳматкан ази инсон, байрамингиз муборак.

Болажонлар ичида гўё бола бўласиз,
Ўқувчим деб қуясиз, сиз гўёки онасиз,
Ютуғидан севиниб, хафа бўлса ёнасиз,
Ишда толмас тенгдошлар, байрамингиз муборак.

Мактабда-ю кўчада, ҳатто байрам, тўйда ҳам,
Болаларни ўйлайсиз, улар учун чекиб ғам,
Улар бахтин кўрганда, севинчлардан кўзда нам,
Бир сафда елкадошлар, байрамингиз муборак.

Букун мактаб ичинда, касбин севганлар қолди,
“Ишнинг кўзин” билганлар, бозор томон йўл олди.
Сизни яратган Оллоҳ, қалбингизга нур солди,
Соғлигингиз пўлатдек бўлсин, байрам муборак.

Дилором МАҲМУДОВА,
Андижон туманидаги
25-мактаб ўқитувчиси

КҮНЛИДА ҲАМ БЎЛМАСИН

Бу дунёнинг ташвиши сену мендан ўтади,
Ўқубатли кунлар ҳам ортда қолиб кетади.
Ҳеч бир зотнинг дунёда армонлари бўлмасин,
Кўзларида нам ила, кўнглида ғам бўлмасин.

Тўрт мучалинг бут бўлса, бахт ахир шул эмасму?
Оллоҳ севган бандаси ўшал ахир сенмасму?
Ҳеч бир зотнинг дунёдан паймонаси тўлмасин,
Кўзларида нам ила, кўнглида ғам бўлмасин.

Молу дунё бойликлар ахир бир кун ўтади,
Вафодор ёр, дўстларинг ширин калом кутади.
Яқинларинг қадрла, қалби губор бўлмасин,
Кўзларида нам ила кўнглида ғам бўлмасин.

Ўзинг англа ўзингни, билиб сўзла сўзингни,
Йироқлашсанг дўстлардан излаб юрсин изингни.
Ҳеч бир юрак талпиниб, дийдорга зор бўлмасин,
Кўзларида нам ила кўнглида ғам бўлмасин.

Ибодулло ҚҮНФИРОВ,
ЎМКҲТРИ кафедра мудири

ЁЗ ОҚШОМИ

Солланиб боради ой самода,
Дилимга ёғилар нурлари.
Теграмда ўйнайди гўёки,
Жаннатнинг безавол хурлари.

Айланар бошимда бу фалак,
Райҳонлар нафаси афсунгар.
Олисда куйлайди юлдузлар,
Бунчалар мукаррам ва дилбар.

Мен оқиб кетаман ҳавода,
Дарахтлар мен ҳақда ўйлайди.
Ҳар япроқ бандида юрагим,
Сеҳрли бир сўзни сўйлайди.

Юлдузлар куйлайди дилимни,
Раққос ой боради солланиб.
Ё ажаб, бу қандай тун бўлди,
Кетяпман осмонга айланиб.

Насиба КАМОЛОВА

Шарифа МУРОДЖОН қизи

Бир умр саждага бошим эггайман —
Устозим Сиз учун таъзим этгайман!

УМРНИНГ ЛАХЗАСИ СЎРАЙДИ ҲИСОБ

Бу умр ўткинчи, ўтаверади,
Турмуш ташвишларин тутаверади,
Одамзод эртасин кутаверади,
Умрнинг лаҳзаси сўрайди ҳисоб.
Мозийга кулоқ сол, ажиб бир садо,
Чалинар овозлар шохми ё гадо,
Гувоҳдир она ер, жон фидо адо,
Умрнинг лаҳзаси сўрайди ҳисоб.
Бир чимдим ҳаётда Оллоҳ асрасин,
Тухматдан, балодан Оллоҳ асрасин.
Кулфатдан, аламдан, Оллоҳ асрасин,
Умрнинг лаҳзаси сўрайди ҳисоб.
Шукрона айт доим, эрта тур, кеч ёт,
Оллоҳ насиб этган неъматки ҳаёт,
Тангрининг қулига иймонсизлик ёт,
Умрнинг лаҳзаси сўрайди ҳисоб.
Етти пушт шажаранг дилингда бўлсин,
Аждодлар ҳурмати тилингда бўлсин,
Ҳурматинг, эъзозинг элингда бўлсин,
Умрнинг лаҳзаси сўрайди ҳисоб.

Ҳусанжон АМИН ҲУЗОРИЙ

КЕЛИНЧАК

Шўхликларинг қайга йўқолди,
Кўзларингга нам нечун керак.
Болалигинг ортингда қолди,
Сен оила курдинг келинчак.
Бугун бахтнинг нишони ўзинг,
Маликалар Султони ўзинг,
Кел бошимда кўтариб юрай,
Ўзбегимнинг иймони ўзинг.
Қароғларинг севинча тўлсин,
Ҳавас билан йўғрилсин тилак.
Сенга жуфтинг муборак бўлсин,
Ҳам омадинг бўлсин муштарак.
Сен гўзаллик тимсоли бўлгин,
Ҳаё бўлсин ҳуснингга безак.
Бахтли ўзбек аёли бўлгин,
Серфайз умр кўргин келинчак.

Маҳмадиёр НУРМАТОВ,
Чироқчи туманидаги 58-мактаб директори
ўринбосари.

Юрагимда қорайган шафак,
Вужудимни музлатган тафтинг
Ва кунт билан тикланган бефарқ
Нигоҳинг ва пуштиранг кафтинг
Ёлғиз менга аталган нега?!

Ҳарир, мотамсаро кўйлагинг
Бўғизлар ва кучар бўйнимни,
Сен сўзлайсан, келмай сўзлагинг,
Нафратинг тўлдиранг кўйнимни.
Ёлғиз менга сўзлайсан нега?!

Кўниб олган қошинга газаб,
Ой юзингда тўлғонар кибр.
Ишқ дostonинг тупроққа ёзиб,
Кипригинг-ла қазасан қабр.
Ёлғиз менга қазасан нега?!

Дилафрўз УМУРЗОҚОВА,
Тошкент радиотехника, электроника-
автоматика коллежи ўқитувчиси

ПҮҮҚЛАР

Кипригин пайкон этиб, маҳваш турибди
қошин ёлаб,
Жонима солди оташ ул лаълиси, гунчани ёлаб.
Бунчалар ширин, ҳузурбахш лабларидан
учган сўзи,
Фикрима келмиш бу ўйким, чиққанми
деб шакар ёлаб.

— Бугунги ишни эртага қол-
дирмаслик керак, — дебди ойи-
си Ҳилолага.

— Яхши, ойижон! Унда торт би-
лан шоколадни беш дақиқага
ҳам қолдирмай еб қўяман.

Тунда бир бола уйғониб, му-
шукчасини ёнига ётқизиб олиб-
ди.

— Нега мушук билан ётибсан?
Оғзингга юнги киради, — койиб-
ди ойиси.

— Тушимда бир тўда сичқон

кўрдим. Ҳозир биз мушук би-
лан уйкуга кетамиз, кейин сич-
қонларнинг адабини берамиз.

Чой ичиб ўтиришганда бир
қизча бувисига дебди:

— Буви! Негасиз бурнингиз-
га кўзойнак илиб қўясиз?

— Кичкина нарсалар каттарок
кўринсин деб, қизим.

— Бувижон! Унда менга ши-
ринликлар берганингизда
кўзойнагизни бериб турунг.

Нарсаларим катта бўлишини хо-
лайман.

— Негасиз дарсга кеч қолдинг? —
деб сўрабди ўқитувчи ўқувчидан.

— Йўлда менга бир безори
хужум қилди.

— Қандай даҳшат! У сени та-
ладими?

— Ҳа, у уй вазифаси ёзилган
дафтаримни олиб қўйди.

ЛАТИФАЛАР

ТИЛАР

Яхши одам ҳамиша элга сафолик тилар,
Ёмон кулса ишонма, дилга жафолик тилар.
Нодон қариндош баъзан бошга бало келтирар,
Бегоналар дўст бўлиб, жонга шифолик тилар.
Бу макон ҳолига боқ, бўғзин зардоб куйдиранг,
Гоҳида йиғлар сендан кимки вафолик тилар.
Гадолар сўзин тингла, унда аччиқ ҳақиқат,
Дарбадар кезгин демас, гўзал маъволик тилар.
Гар Ҳақнинг ошносисан, гиёҳларга назар сол,
Булғамас кўкни сира, тоза ҳаволик тилар.
Ширин сўз ҳам жонбахшдир, асалу бол келтиргай,
Йўлдош ғамгинлик эмас, шодон наволик тилар.

Йўлдошбек КЕНЖА,
Қамаши туманидаги 42-мактаб
ўқитувчиси

Нафсини тийсайди куш, тушмасди сайёд
тўрига,
Алданар баъзан биров боқиб қовуннинг тўрига.
Илтифоту лутф ила ҳар қанча тақлиф қилса ҳам,
Тарбия кўрган шогирд ўтмас устоздин тўрига.

Ваҳобжон ТОЖИМАТОВ,
Бўз педагогика билим юрти
ўқитувчиси

ТАЪЗИМ

Сизгадир ушбу кун юракда сўзим,
Сиз учун таъзимда турибман ўзим.
Дилимнинг тубидан янграгай созим —
Эзгулик йўлида толманг устозим!

Ғам кўрманг, бу дунё тургунча турунг,
Минг йиллик меҳнатнинг ҳузурин кўрунг.
Шогирдлар бахтига соғ-омон юрунг,
Эл ичра кексалик гаштини сурунг.

Мен сизни ўзимга доим бош билдим,
Йўлимни ёритган Қуёш деб билдим.
Яхшилик илмига йўлдош деб билдим,
Зиёга қалб очган сирдош деб билдим.

Чўққига чорлаган нурсиз устозим,
Бу башар мулкида ҳурсиз устозим.
Зеҳнимни бойитган дурсиз устозим,
Сиз билим қонига пирсиз устозим.

Қўлим кўксимдадур, доимо куллуқ,
Юрагим бир эзгу тилакка тўлиқ.
Бир умр саждага бошим эггайман —
Устозим Сиз учун таъзим этгайман!

Гулчеҳра ШАҲОБИДДИН қизи,
ЖДПИ ўқитувчиси,
Ўзбекистон Ёзувчилар
юшмаси аъзоси

ИДРИХОР

Эсимда, ёш чоғим, кўп йиллар нари
Менга сабоқ берган унинг падари.
(Абдулла Орипов)

Устоздан миннатдор алломалар кўп,
Бириси Навоий, Улуғбек бири.
Бирлари кўксига юлдузли осмон,
Бирлари шеърят аҳлининг пири.

Баҳорда авжланган кўклардай кўксим,
Мозийдан нур мисол ҳаётга келдим.
Шабнамда чўмилган лоладай мағрур,
Серҳосил бутокдай Ерга эгилдим.

Заминга эгилдим, устозлар шунда
Қалбимни қонот томон бурдилар.
Вужудим диққатга айланган замон,
Бошимда парвона улар турдилар.

Қалбимда улар бор зиёдай завкли,
Тафаккур зеҳнимни тириklar тортди.
Азалий, муқаддас, безавол замин,
Ватанга ихлосим минг чандон ортди.

Устоздан миннатдор, устозлар шунда,
Бирлари Навоий, Улуғбек бири.
Кўплари кўксига қалқондир осмон,
Кўплари шеърят аҳлининг пири.

Хушбоқ РАҲИМОВ,
Қибрай туманидаги 4-мактаб
ўқитувчиси

Жуғрофия ўқитувчиси бир
ўқувчидан: — Панама канали
ҳақида нималар биласан? —
деб сўрабди.

— Ҳеч нарсаси, — дебди ўқув-
чи. — Чунки телевизоримизда
ундай "канал" йўқ.

— Отам олишдан кўра бериш
яхшироқ дейдилар.

— Нима, отанг диндорми?
— Йўқ, боксчи.

Баҳриддин ТУРҒУНОВ
тайёрлади.

ФАКТЛАР СЎЗЛАГАНДА...

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда 61 та олий ўқув юрти фаолият кўрсатаёпти. Булар орасида малакали педагоглар тайёрлайдиган 1 та университет ва 5 та институт мавжуд.

Олий ўқув юртларидаги жами талабалар сони ўтган ўқув йилида 158064 нафарни ташкил этган эди. 2000 йилда 20585 нафар бакалавр турли ўқув юртларини тамомлаб чиқишди. Янги ўқув йилида эса 45900 нафар йигит-қиз

Sharh

лар талабалikka қабул қилиндилар. Буларнинг 40 фоизи давлат гранти, 60 фоизи эса тўлов-контракт асосида таълим олишни давом эттирмакдалар.

Жами профессор-ўқитувчилар 17396 нафар бўлиб, шундан 1500 дан зиёди фан докторларидир.

Олий ўқув юртларининг хорижий давлатлар билан алоқаси ҳам ривожланиб бораётир. Ҳозирги пайтда 780 нафар талаба Америка, Англия, Франция, Япония, Германия, Хитойдаги нуфузли олий ўқув юртларида иқтисодиёт, молия, банк иши, халқаро ҳуқуқ, халқаро иқтисодий алоқалар, менежмент, маркетинг соҳалари бўйича таълим олишмоқда. Айни пайтда 300 дан ортиқ чет эллик ёшлар юртимиздаги институт ва университетларда медицина, техника, филология соҳаларини мукаммал ўрганишяпти.

Зиёли халқи ўз меҳнатининг қачондир тақдирланишини билади. Мустақиллик байрамининг 9 йиллиги арафасида таълим муассасаларида фаолият кўрсатаётган бир гуруҳ ўқитувчи, мураббий, зиёлилар мамлакатимизнинг юксак даражадаги унвонлари билан мукофотланишди.

Мухбиримиз улардан икки нафари — Фанлар академиясига қарашли Тил ва адабиёт институти илмий котиби, филология фанлари номзоди Раҳматилла Баракаев ҳамда Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети доценти Фафур Абдурахмонов билан суҳбатлашди. Юксак унвонга лойиқ деб топилган кишининг ҳаяжонини бор ҳолича қоғозга тушириш ҳам мароқ-

ли ва завқлидир. Айниқса, байрам арафасида.

Раҳматилла БАРАКАЕВ: — “Соғлом авлод учун”.

Тоза ниятларни ўзида жамулам этган бу ибора билан аталувчи орден соҳиби бўлман, деб сира ўйламаган эдим. Илм-фан йўлида риё-

МУНОСИБАЛИК

зат чекаётган киши аслида ўзига унвон берилишини ўйлаб ёки кўзлаб меҳнат қилмайди. Бунинг учун талашиб-тортишмайди ҳам.

Ўзбек болалар адабиётининг 80-йиллардан кейинги даврини синчиклаб ўрганиш бўйича 4 та китобнинг муаллифиман. Унинг энг сўнггиси

“Жонажоним шеърят” 1997 йилда чоп этилган эди. Шубҳасиз, соғлом авлод онгини юксалтиришда адабиётнинг салмоқли, ҳаттоки жуда ҳам юксак ўрни бор. Менга бу

орденнинг берилиши илмий фаолиятим билан чамбарчас боғлиқдир. Изланишларим эса яна ҳам такомиллашади.

Фафур АБДУРАХМОНОВ:

— Буни умр дерлар, жуда ҳам шошқин. Ёшим 60 дан ошди. Олий ўқув юртларида бадий графика соҳаси бўйича ўқиган маърузаларимнинг

саногини айтиш қийин.

Матбуотда эълон қилинган Президентимиз фармонида ўз исми-шарифимни ўқиб, ўша сабоқларим беиз кетмаганини, меҳнатларим инобатга олинганини ҳис қилдим. “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси” унвонига муносиб топилганим қалбимга қандайдир сурур олиб кирди. Бу, кишининг ўз меҳнати қадр топаётганидан қувониши бўлса керак.

Давлатимизнинг бундай нуфузли унвонларини олиш фидойи ва заҳматкаш инсонларнинг барчасига насиб этаверсин. Зеро, унвон уларга кучқувват ва илҳом бағишлайди.

СОБИҚ ЎҚУВЧИЛАР ТАБРИГИ

Бугун пойтахт олий ўқув юртларида илм эгаллаётган талабалар — собиқ ўқувчиларнинг мактаб йилларидаги устозларига кутловлари бормикан? Йўқ, деб айтишга асосимиз йўқ. Ҳар бир талаба устозларига ширин тилак билдиргиси келади. Ва бажонидил билдиради.

Мухбиримиз билан мулоқотда собиқ ўқувчилар:

Фароғат УМАРОВА, Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат Санъат институти театршунослик бўлими талабаси:

— Наманганнинг Уйчи туманидаги 33-ўрта мактабда кечган ўқувчилик йилларим ва устозларимдан умрбод миннатдорман.

Кўп азиятлар чекиб, бошланғич синфларда саводимизни чиқарган устозимиз Рустамжон Турсуновнинг қиёфаси ҳамон кўз ўнгимда. Кези келса қаттиққўллик қилиш, кези келса мулоимлик билан кўнглимизга йўл топиш бу муаллимнинг энг ажойиб хислатлари эди.

Тил-адабиёт ўқитувчиси Абдуғаффор Ҳакимов, математик Комилжон Мирзобоев

ҳамда Қодиржон Ҳамдамовларнинг дарсларида сеҳрланиб қолардим. Умуман, бошқа фанлардан таълим берган устоз ва мураббийларимизни ҳам касб байрамлари билан кутлаб, қалбим тўридаги энг соф ва ширин тилакларни билдираман. Оллоҳ Сизни ўз паноҳида асрасин! Хонадонингиз обод бўлиб, ўтирган ўрнингиз асло йўқолмасин! Ва

Dil izhori

биз каби минглаб шогирдларингиз Сизларни мудом фахр-ифтихор билан эслашсин!

Шухрат ИСМОИЛОВ, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти магистранти:

— Пойтахтдаги 89, 73-ўрта мактаблар ва кейинчалик иқтисодиёт университети қошидаги лицейда менинг қалбимдан жой олган устозларим кўп эди. Улар ҳозир ҳам ўз фаолиятларини давом эттиришяпти. Галина Осланова, Маҳмуда Жалолова, Севара Ашурова, Рухиддин Эломов, Музаффар Ортиқов, Содик Қодиров, Муҳаммаджон

Алимов, Флора Ешимбетова...

Устозларни эслаш ҳам инсонийликдир. Уларни кутлаш эса ҳам қарз, ҳам фарз.

Устозлар! Қўлим кўксимда, байрамингиз билан қутлайман. Сиз — боқий дунёсиз, дунёнинг боқийлигини асраётган Сиймосиз. Сизларга фақат яхшилик ва омонлик тилайман!

Ойдин АБДУЛЛАЕВА, Тошкент Давлат консерваторияси аспиранти:

— Глиэр номидаги республика ўрта махсус музыка мактабида устозларнинг дарслари ҳамон ўғил-қизларни ўзига ром этаётганини кўнглим сезиб турибди. Маргарита Новикова, Озод Акбаров ва бошқалар... Уларга мен ҳар қанча куллуқ қилсам арзийди. Чунки уларнинг йўл-йўриқлари билан бастакорлик соҳаси бўйича ўз йўлимни топиб олдим. Улар олдида қарздорман. Ва буни ҳар доим ҳис қилиб тураман.

Х.ТҶИМАНОВА

“Устоз”

жамғармаси
хабарлари

ФРАНЦИЯДАН ТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ

мухбиримиз Европанинг юраги — Париж шаҳрида малака ошираётган Тошкент Давлат маданият институти ректори муовини Мансур Бекмуродов билан тўғридан-тўғри мулоқотни “Устоз” жамғармасида уюштирди.

—Сизни яқинлашиб келаётган «Ўқитувчилар ва мураббийлар куни» билан табриклаймиз!

—Раҳмат! — суҳбатдошимиз кўчада, машинада кетаётганлигини айтиб, узр сўради. Чунки уяли телефонда кўчадаги шовқин-сурон ҳам қулоққа урилмоқда эди.

—Хўш, Парижда нималарни ўрганмоқдасиз?

—Франция таълим тизимини ўрганиш учун Ўзбекистондан 22 киши келганмиз. Бу ердаги ўта юксак маданият аввало, кишини лол қолдиради. Мамлакат таълим тизимига кирувчи мактаб, коллеж, университетлар ҳаётини ўрганмоқдамиз. Ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги шартномалар амалда эканлигидан улар ҳам хабардор. Французларга Ўзбекистондаги таълим ислохотлари ҳақидаги биз бераётган маълумотлар жуда маъқул келмоқда. Бу ердаги оммавий ахборот воситаларига ҳам биз интервьё бердик.

—Қачон қайтасизлар?

—Худо хоҳласа, ноябрга! Ўшанга батафсил суҳбатлашамиз!

—Раҳмат! Ишларингизга ривож.

КИТОБЛАР ТАҚДИМОТИ

Байрам арафасида жамғарма биносига “Сорос” жамғармаси “Ўзбекистон очик жамяят институти томонидан ажратилган китобларнинг тақдимот маросими бўлади.

Китобларнинг нархи АҚШ пули билан ҳисобланганда, 109 минг доллар. 118 хил нусхада, сони ҳам оз эмас. Фалсафа, иқтисод, социология соҳасидаги бу нодир китоблар юртимиздаги олий ўқув юртларига тарқатилади. Шунингдек, дурдоналарнинг бир қисми Республика Фанлар академияси ҳамда Давлат ва жамяят курилиши академиясига ҳам берилади.

Фалсафа бўйича ноёб китоблар орасида Ницше ҳамда Иммануил Кант яратган асл дурдоналар бор. Ўйлаймизки, жамғармага келтирилган бу китоблар талаба ва профессор-ўқитувчиларнинг энг ажойиб маънавий мулклари бўлиб қолади.

Саида ЭШМУМИНОВА

Талаба ва дарслик тунунчаларини бир-бирисиз тасаввур ҳам, талқин ҳам қилиб бўлмайди. Зеро, талаба дарсликни ўқиб-ўрганиш жараёнидан сўнггина мутахассис даражасига эришади.

ўқув юртларида талабаларнинг етук касб эгаси бўлиши учун ўргатиладиган етакчи фанлардан бири математикадир.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги услубият хонаси томонидан

балки талаба-ўқувчиларни мантиқий фикрлашга, амалий масалаларни ечишда тўғри ва қулай математик усуллардан фойдалана олишга, иқтисодий масалаларнинг математик моделларини қуришга ўргатишдан иборат.

МАТЕМАТИКАДАН МУКАММАЛ ДАРСЛИК

Талаба учун дарсликларни эса олий ўқув даргоҳларининг профессор-ўқитувчилари яратадилар. Кўп йиллик тадқиқотлар маҳсули сифатида юзага келган дарсликлар хилма-хил, мукаммал ва ранг-баранг.

Олий ҳамда ўрта махсус

аграр университет ва қишлоқ хўжалик олий ўқув юртлари учун дарслик сифатида тасдиқланган.

Олий математикани талабаларга ўргатишдан мақсад, фақат уларни математик маълумотлар мажмуи билан таъиништиришдан иборат бўлмай,

Нафақат аграр университет ва қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларида, балки иқтисодиёт ва молия йўналишидаги институтларда, академик лицейларда, умумий ўрта таълим мактабларининг йўналтирилган синфларида, факультатив машғулотларда ҳам

Taqriz

ушбу дарсликдан фойдаланилса мақсадга мувофиқ бўлади, деб ўйлайман.

Дарсликда мавзулар кетма-кетлиги илмий, аниқ, мукаммал, мантиқий асосда баён этилган.

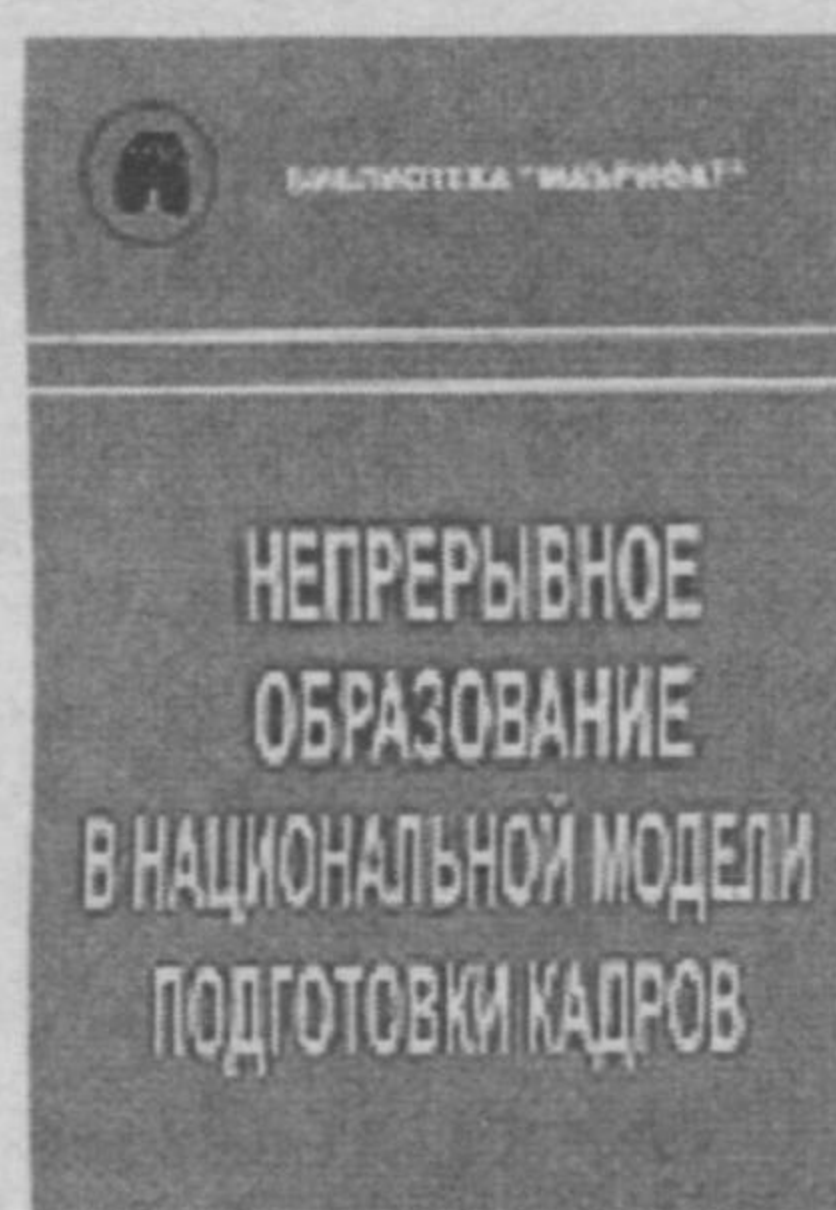
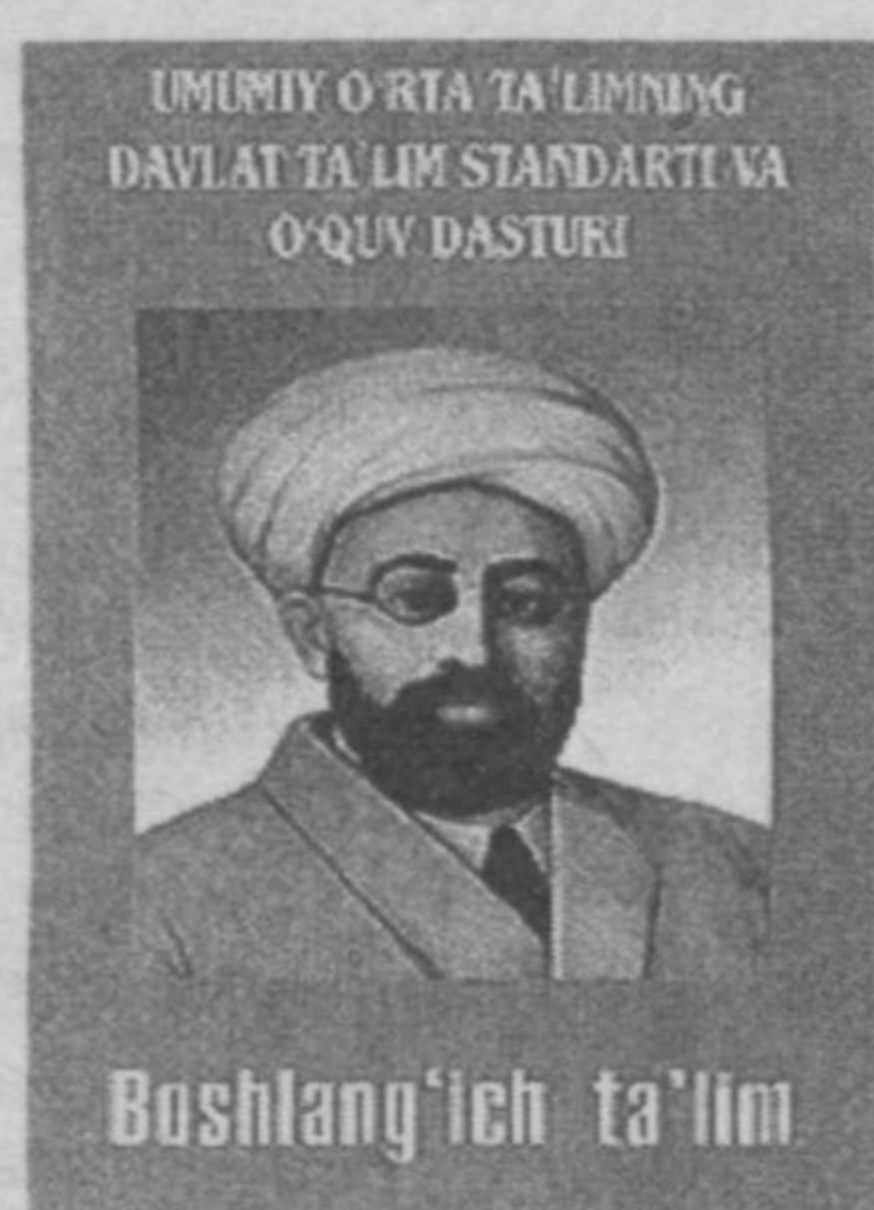
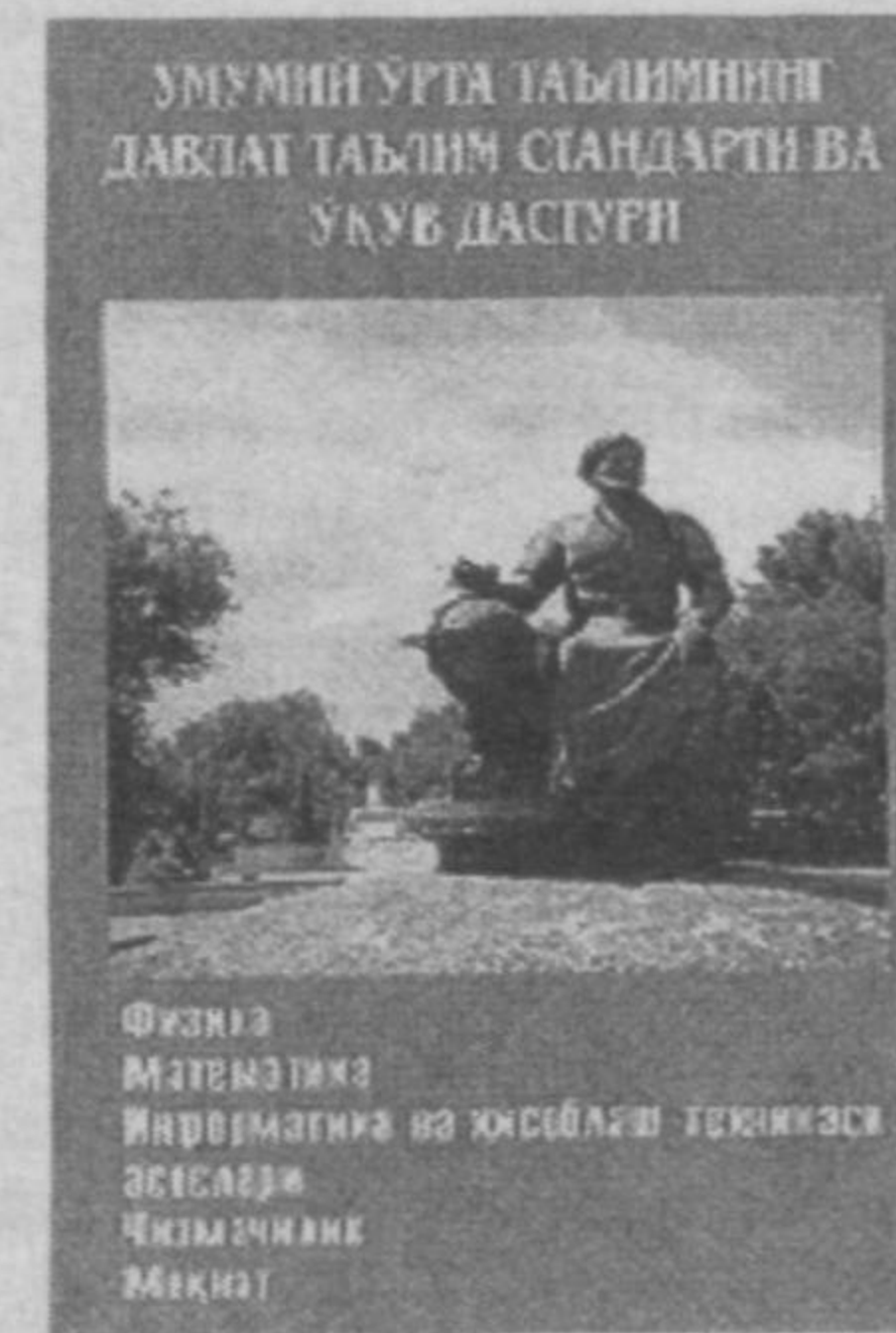
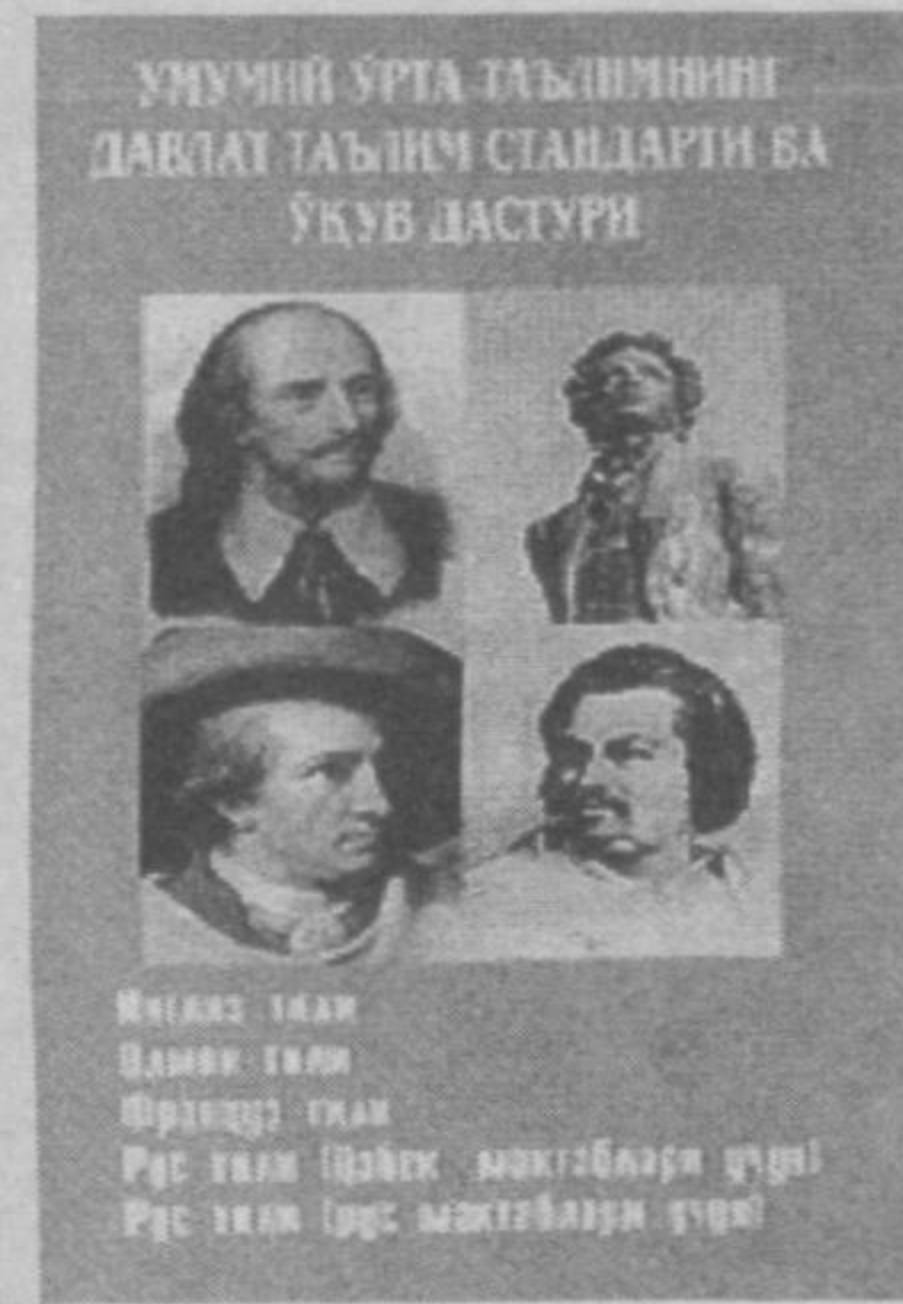
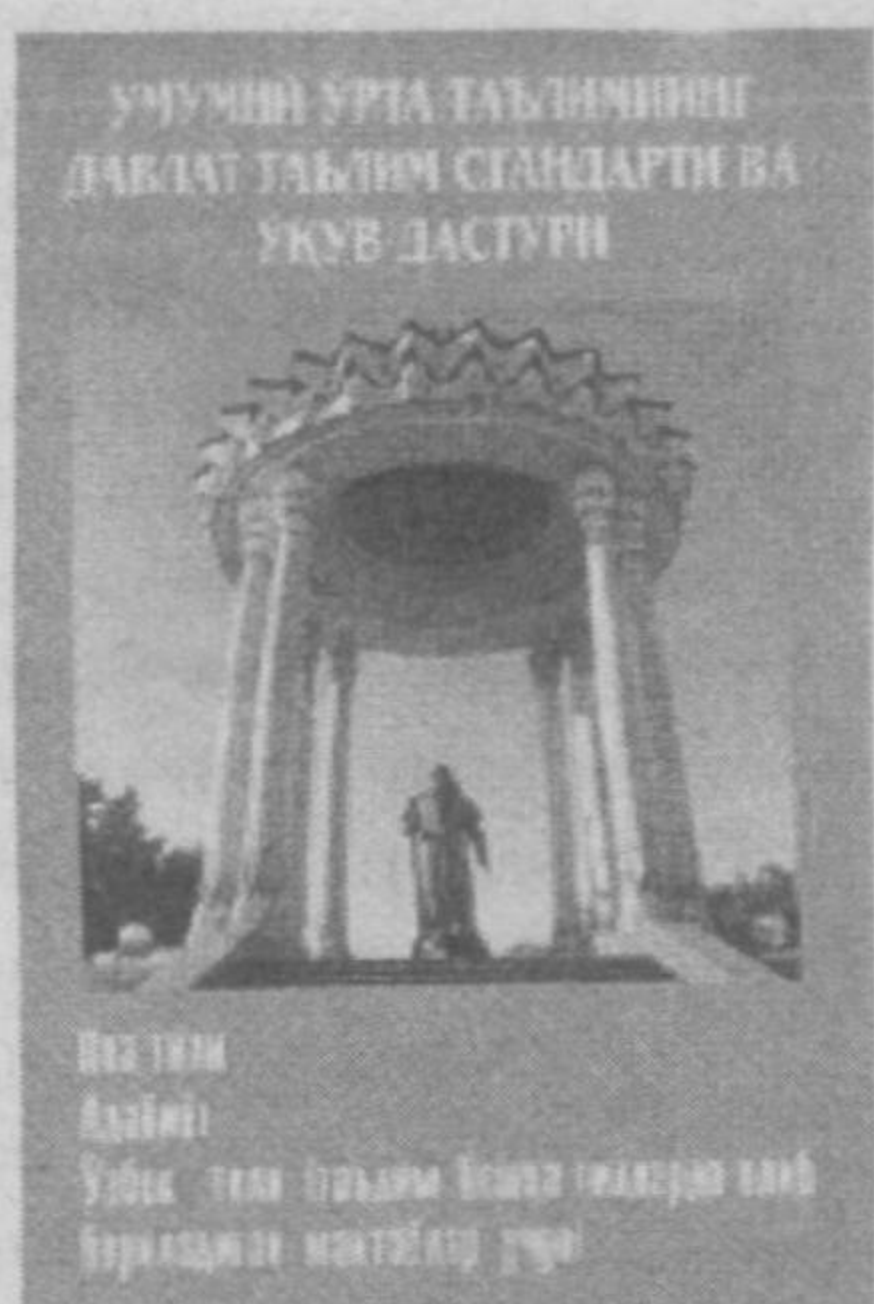
Ўқувчи фойдаланиши қулай бўлиши учун ҳар бир мавзу баёнида қишлоқ хўжалиги, иқтисодиётнинг кишилар ҳаётидаги, кундалик фаолиятда тутган ўрнига боғлиқ амалий масалалар содда, раво тилда баён этилган.

М.МИРЗААХМЕДОВ, физика-математика фанлари номзоди, доцент

**Юртимиздаги барча
ўқитувчиларни, касб
сирларини ўргатувчи
устозларни, болаларимизни
меҳр билан тарбиялаётган
устозу мураббийларимизни —
Ўқитувчилар ва мураббийлар
куни билан чин юракдан
қутлаймиз.**

**Нашириётимиз таълим
муассасаларини қўшимча
адабиётлар, кутубхоналарни
лотин ёзувидаги китоблар
билан тўлдиришни ўз олдига
мақсад қилиб қўйган. Шу
йўлда баҳоли қудрат меҳнат
қилмоқдамиз ва бундан
мамнунмиз. Барча фидойи
устозларга ёшларни
тарбиялашдек масъулиятли
ишларида муваффақиятлар
тилаймиз.**

«MA'RIFAT—MADADKOR»
НАШИРИЁТИ ЖАМОАСИ

“Малика” АЖга қарашли болалар боғчаси 220 ўринли бўлиб, 7 та гуруҳда 70 нафар ўғил-қиз тарбияланарди. Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, мактабгача таълим муассасамиз 1998 йил май ойида туман халқ таълими бўлими тасарруфига ўтказилди. Айни чоғда 9 та (3 таси русийзабон) гуруҳда 206 нафар кичкинтой экологик йўналиш бўйича тарбияланмоқда. Тарбиячилардан 10 таси олий, 12 таси ўрта махсус маълумотга эгадир.

Болажонлар масканида маънавият ва маърифат хонаси, миллий бурчак, мониторинг хонаси ташкил этилган. Амалиётчи психолог хонаси ҳам фаолият курсатмоқда. Таълим-тарбия экологияга йўналтирилгани боис, ҳар бир гуруҳда табиат бурчаги, экология бурчаги ҳамда жонли бурчак мавжуд.

Тарбияланувчиларнинг қизиқиши ва қобилиятини ҳисобга олган ҳолда, қўшимча билим бериш мақсадида хўжалик ҳисобида хизмат кўрсатиш йўлга қўйилди. Инглиз тили, рақс, каратэ, бошланғич мусиқа саводи, вокал шулар жумласидандир.

1999 йил ноябрь ойидан бошлаб масканимиз шарт-шароитидан келиб чиққан ҳолда соғломлаштириш маркази ташкил этилди. Марказда психо-гимнастика (даволовчи бадантарбия), уқалаш, тубус, УВЧ, дарсенвал, солюкс, фитобар каби тиббий хизматлар кўрсатилаётир. Мазкур муолажалар шифокор назорати остида мутахассислар томонидан амалга ошириляпти. Болажонлар саломатлигини

НИЯТИМИЗ — БОЛАЛАРИМИЗ СОҒ ВА АҚЛИ БЎЛСИН!

янада мустаҳкамлаш, юқумли касалликларнинг олдини олиш мақсадида гуруҳ хоналари “кварц”лаб турилади.

Боғчада амалиётчи психолог хизмати йўлга қўйилган. Психолог Д.Аҳмедова олти ёшли болаларнинг мактабга тайёрилиги, барча гуруҳ тарбияланувчилари билан диагностика ишларини олиб бормоқда. 24 нафар мактабга чиқадиган 6 ёшли болалар билими таҳлил қилинганда, 6 та бола меъёрдан юқори, 14 та бола меъёрда, 4 та бола ўрта даражада эканлиги аниқланди.

Соғлом авлод йили муносабати билан “Соғлом авлод учун” дастури асосида жамоамиз дастур ишлаб чиқди. Бунда нозик қалбларни ҳам ақлан, ҳам жисмонан, ҳам маънан ривожланишига алоҳида эътибор қаратилди. Спортга оид мусобақалар, кечалар, кўнгилочар ўйинлар

ташкил этилмоқда. “Соғлом-жон—полвонжон”, “Ким чаққон?”, “Спорт байрами”, “Балли, қизлар”, “Кичик маликалар”, “Сув байрами”, “Йўл қондаси — умр фойдаси”, “Пиёда, умринг бўлсин зиёда” кабилар шулар жумласидандир.

Шу йилнинг июнь ойида ўтказилган “Олтин ҳумо” фестивалида тарбияланувчиларимиз “Шаршара” қўшигини ижро этишиб, фахрий ёрлиқ билан тақдирландилар. Айни

Bolalar bog'chalarida

чоғда “Олтин ҳумо” иштирокчилари Диёра Турсунова, Дилдора Қодировалар Успенский номи мусиқа мактабида таҳсил олаётирлар.

Монтессори услуби, ТРИЗ, оригами каби янги педагогик технологияларни боғчамиз фаолиятида татбиқ этишга алоҳи-

да аҳамият берилмоқда. Гуруҳларда мурғак қалбларнинг эҳтиёжини қондирувчи, қизиқишини оширувчи, илк меҳнат кўникмасини ҳосил қилувчи ўқув-услубий қўлланмалар яратилмоқда.

Муассасада спорт майдончаси мавжуд бўлиб, унда спорт ихлосмандлари жисмоний тарбия инструктори Т.Бадалов раҳбарлигида футбол, волейбол, баскетбол, теннис, чим устида хоккей каби спорт турлари билан шугулланмоқдалар. Ёз мавсумида сузиш ҳавзаси болажонлар хизматида.

Ясси оёқлиликнинг олдини олиш мақсадида ёзги майдончаларимизда майда тошлардан “тимсоҳ”, “сув юлдузи”, “сув илони” ясалган бўлиб, кичкинтойлар билан ниҳоллик давридан бошлаб чиниқтириш тадбирлари олиб борилаётир. Шунингдек, гуруҳ хоналарида ҳам

ясси оёқлиликнинг олдини олиш учун турли хил йўлакчалар (тахтачалар ва тошлардан) ва гиламчалар ташкил этилган.

Муассасада болаларни ижодий ривожлантириш мактаби 1998 йилдан буюн фаолият кўрсатиб келмоқда. Мактабга Е.Мищенко раҳбарлик қилади. Боғчага қамралмаган кичкинтойлар мактаб таълимига тайёрланмоқда. Ўтган йили 21 нафар бола мактабга тайёрланган бўлса, бу йил 36 нафар бола саводхонлик, математика, мусиқа, рус тили, инглиз тили, бошланғич мусиқа саводи каби йўналишлар бўйича илк тушунча олмоқдалар.

Хулоса қилиб айтганда, ҳали амалга оширадиган вазифаларимиз талайгина. Болаларнинг боғчага қатновини кўтариш, ота-оналар билан яқиндан ҳамкорлик ўрнатиш, уларнинг таълимий, ҳуқуқий онгини ўстириб бориш, янги педагогик технологияни муассаса фаолиятида кенгроқ татбиқ этиш, болаларни соғлом, ақлли, маънавиятли қилиб тарбиялаш борасида тинмай меҳнат қилиш, изланишдан иборат.

Ҳурматли ҳамкасблар! Сизларни ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан чин дилдан қутлайман! Ҳуқуқий давлат қураётган, демократия тамойиллари асосида ривожланаётган Ўзбекистонимизга соғлом, зеҳнли, билимли, юксак маънавиятли ўринбо-сарларни тарбиялашдек эзгу ва масъулиятли ишингизда улкан зафарлар ёр бўлсин.

Румина РАСУЛОВА,
Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги
307-“Ҳилола” болалар
боғчаси мудираси

Мустақил Ўзбекистонимизнинг 9-йили — Соғлом авлод йили деган мақом олди. Зеро, соғлом авлод келажакимиз пойдеворидир. Соғлом, баркамол келажак авлодларимизнинг илк тарбия ўчоғи — ясли-боғча ҳисобланади. Унда жажжи ўғил-қизларимиз ардоқланадилар, ўсиб вояга етадилар. Модомики, оила билан мактабгача тарбия ўчоғининг ҳамкорлиги қанчалик мустаҳкам бўлса, ота-оналар шунчалик тинч, кўнгли тўқ, ишда хотиржам бўладилар.

Мен ёш онаман. Уч нафар ўғлим бор. Тўнгичи 9 ёш, ўртанчаси 7 ёш, кичиги 2 ёшда. Икки фарзандим эса пойтахт-

Minnatdorchilik

Ҳар бир гуруҳ тарбиячилари, Соғлом авлод йилида жажжи ўғил-қизларнинг ёшларига мос ранг-баранг тарбиявий режаларни амалга ошираётганликлари биз, ота-оналарни қувонтирмоқда. Яқинда ўтказилган тарбиявий тадбир ана шулар жумласидандир. Мустақил Ватанимизда болаларимиз учун яратилган шарт-шароитлар ёш ҳаваскорларнинг Президентимиз, она-Ватанимиз — Ўзбекистон ҳақида, устозлар улуғланган шеър, ашула, ўйинлари биз ота-

оналарни беҳад хушнуд этди.

— Болаларнинг ёшлигидан ҳар бир ҳаракатларига, қадамига, гап-сўзларига эътибор беришимиз лозим. — деди боғча мудираси М.Очилова. — Биз тарбиячи-мураббиялар эртаси китоблар ўқиб, яхши гапларни эшитсак, албатта, ўғил-қизларимизга сўзлаб беришимиз зарур. Болаларни гўдақликдан мустақил фикрлашга, меҳнат қилишга, китоб ўқишга, яхши сўзлашга одатлантирсак, келажакда мустақил Ватанимизнинг биз кутган фарзандлари бўлиб етишадилар.

Гулнора УСМОНОВА

Кенг, ёруғ хона. Инглиз тили муаллими Саодат Раупова 5 ёшли болалар билан “Ҳарфлар ўйини” мавзусида машғулот ўтмоқда. Бўйнига ҳарфларни осиб олган жажжи ўғил-қизлар ўқитувчи топириғига кўра, сўз ясадилар. Масалан, “mine” (меники) сўзини ўқитувчи эълон қилгач, 4 нафар бола ўртага чиқиб, ёнма-ён туришди. Агар ясалган сўз тўғри бўлса, улар рейтинг балига кўра баҳоланадилар. Баъзан кичкинтойлар чалкашган пайтларида ўқитувчи зудлик билан тушунча бериб, камчилик-

ри лапарлар, қўшиқлар, турли рақсларни маҳорат билан ижро этишмоқда.

Мазкур масканда 2000 туп терак кўчати экилиб, тева-рак-атроф кўкаламзорлаштирилди, таъмирлаш ишлари ниҳоясига етказилди. Қашқада-рё вилояти Китоб шаҳридаги “Коинот” ясли-боғчада амалга оширилаётган илғор тажрибалар натижасида ясли-боғча “Йил боғчаси” кўриктанловида 3-ўринни эгаллади.

— Ўзбекистоннинг келажаги буюк, — дейди “Коинот” болалар боғчаси

ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАР

нинг Юнусобод туманидаги 54-ясли-боғчада таълим-тарбия олмоқда.

Яқинда боғчада янги мудира Масто-на Очилова иш бошладилар. Боғчада болаларни 7³⁰ дан кечикмай қабул қилиб олиш тартиби ўрнатилган. Ўз вазифасига юксак масъулият билан қараган Масто-на Очилова — ташкилотчи, жонкуяр, тиниб-тинчимаслиги билан ота-оналар диққатини ўзига жалб эта бошлади. Кўз унгимизда бир талай ўзгаришлар амалга оширила бошланди. Аввало, тарбиячи опалар, энага хизматчиларнинг ўз вазифаларига муносабатлари, меҳнат интизомлари ўзгара бошлади.

ҲАРФЛАР ЎЙИНИ

ларини айтиб боради.

Ясли-боғчанинг қўшни хонасида эса “Коинот” ансамбли машғулотлари давом этмоқда. Мусиқа раҳбари Мойсин Абдуллаевнинг айтишига кўра, бу ансамблнинг фаолият кўрсатётганига 6 йил бўлибди. Болаларни санъатга қизиқтириш, ёш санъат гунчаларини кашф этиш борасида қувонарли тадбирлар амалга ошири-лаётир. Кичкинтойлардан Рустам Холиқов, Азамат Пардабоев, Нилуфар Абдувасиева, Шаҳноза Фаниева каби санъат шайдолари “Ойижон”, “Қизгина”, “Бинафша”, “Боғчажон” синга-

мудираси, халқ таълими аълочили-Мунаввар Турсунова. — Унинг тақдири етук, билимли мутахассис кадрларга боғлиқ. Шу боис, мақсадимиз болалар боғчасини мажмуага айлан-тириб, таълим узлуксизлигини таъминлаш ва бошланғич таълим пойдеворини мустаҳкамлашдир.

Ха, тиниб-тинчимас, юзларидан нур ёғиб турган тарбиячилар тарбиялаётган ёш ниҳоллар келажакда маънавиятли, соғлом, Ватанга содиқ, баркамол инсон бўлиб вояга етишлари, табиий.

Хикмат САМАДОВ

КЕЛАЖАГИ ПОРЛОҚ ИЛМ МАСКАНИ

Пойтахтимизнинг Сирғали туманидаги молия иқтисодиёт касб-хунар коллежи янги мақомга эга бўлганига эндигина бир йил бўлди. Аммо, ана шу қисқа вақт ичида бу маскан кучли моддий техник базага эга, педагогик кадрлар салоҳияти юқори бўлган, таълим-тарбия жараёнида муайян тажрибага эришган таълим муассасасига айланган.

Коллеж 1999 йилда тубдан реконструкция қилинди, аудиториялар кенгайтирилиб, жаҳон стандартларига тенглаштирилди. Шу йилнинг сентябридаёқ мутлақо янги қиёфада ўқувчиларни ўз бағрига олди. Ҳар бир ўқув хонасига кўшимча амалий ишлар ўтказиш учун махсус хоналар ташкил этилди. Улар жаҳон андозаларидаги энг замонавий

ўқув жиҳозлари, кўргазмалар қуроллар билан жиҳозланди. Бу ерда "бухгалтерия ҳисоби", "молия", "солиқ ва солиққа тортиш", "хўжалик фаолиятида ҳуқуқ", "банк иши" ва "суғурта иши" каби йўналишларда тайёрланаётган мутахассисликлар учун махсус жиҳозлар, энг сўнгги русумдаги компьютерлар, замонавий касса аппаратлари, мультимедиа тизими, видеонигоҳ, кодоскоплар келтирилиб, махсус жиҳозланган лингафон хоналари ташкил этилди.

— Бизда ўқувчи-ёшларнинг чуқур билим олишлари, ҳар томонлама соғлом, баркамол авлод бўлиб етишишлари учун барча шарт-шароитлар мавжуд, — дейди илм даргоҳи раҳбари, техника фанлари номзоди, доцент Улуғбек ака Иноятов. — Илм масканимиз давлат стандартла-

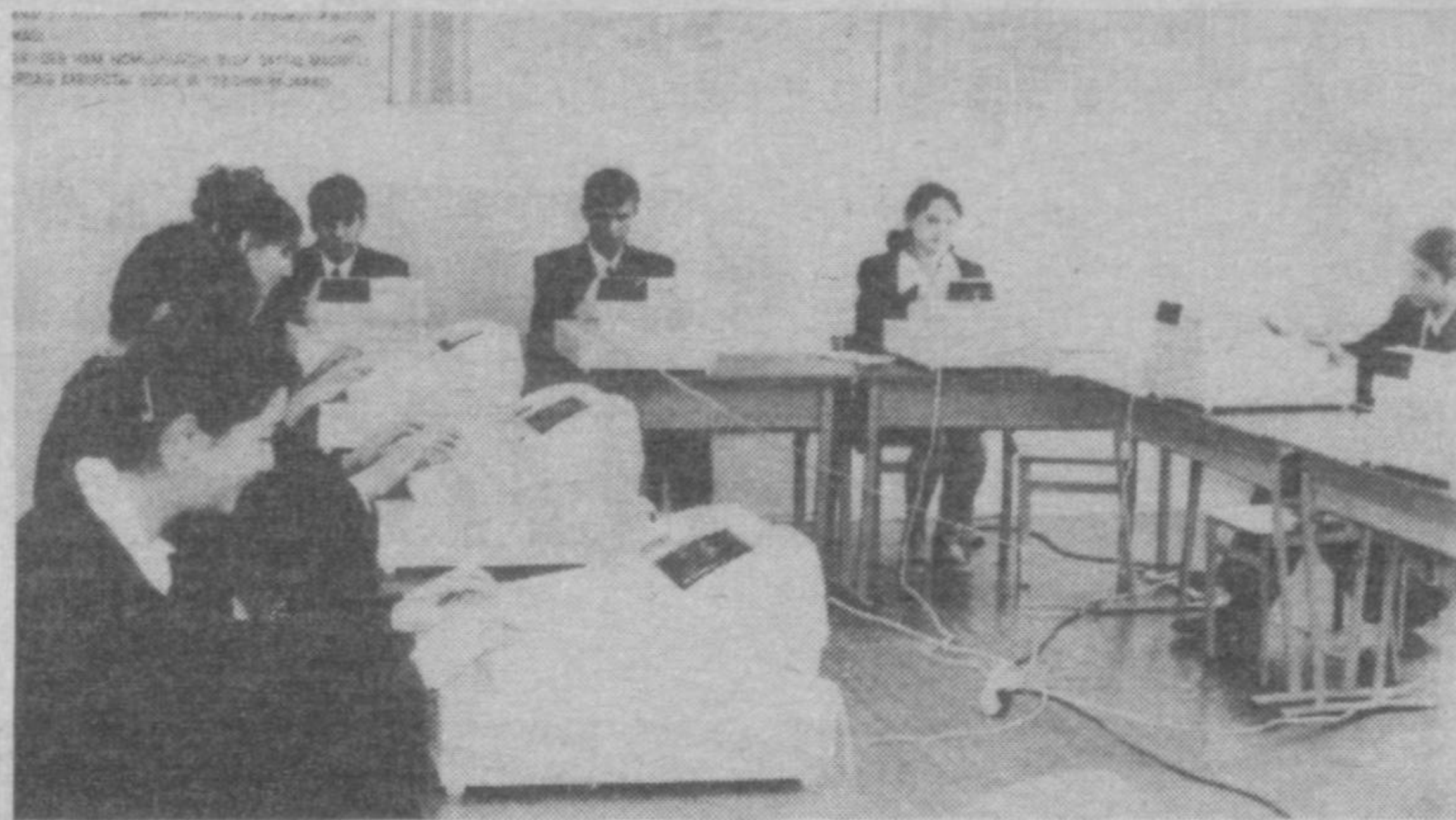
ри доирасида ўрта махсус, касб-хунар таълимини берадиган, ўқувчиларнинг касбий мойиллиги, маҳорат ва малакасини чуқур ривожлантиришни, танланган касблар бўйича бир ёки бир неча иқтисосликни олишни таъминлайдиган янги турдаги ўқув муассасаси бўлганлиги боис, ўқитувчиларимиз ҳам ўз устида мунтазам ишламоқдалар.

Доимий изланишда бўлган, ўз касб маҳоратини юксалтираётган, ижодкор ўқитувчиларимиз анчагина. Она тили ва адабиёт-

Kasb-hunar kollejlarda

ти фани ўқитувчиси, ижодкор муаллима Гулистон Жўраева, математика фани ўқитувчиси, кўп йиллик тажрибага эга Зоя Каримова, махсус фан ўқитувчиларидан Раҳима Сайдалиева (банк иши), Мирза Абдуллаев (бухгалтерия ҳисоби), Рихсия Ҳасанова (иқтисод), Зироат Хўжаева (солиқ)лар коллежимиз фахрларидир.

Илм маскани раҳбарининг таъкидлашича, ҳозирги кунда бу ерда 60 нафардан зиёд ўқитувчи-мураббийлар ижодий меҳнат қилишмоқда, шулардан 70 фоизи олий тоифали ўқитувчилар, 30 фоизи фан номзодларидир. Ўқитувчилар орасида меҳнат фахрийлари, халқ таълими аълочилари, халқ таълими фидойилари хизмат қилмоқдалар

ва улар айна пайтда мингдан ортиқ йигит-қизларга таълим-тарбия бермоқдалар.

— Янгидан ташкил этилганимизга бир йил бўлди, — деб сўзини давом эттирди Улуғбек ака. — Биз энди ташқи кўри-ниш, хоналарнинг умумий жиҳозланишидан таълим-тарбия жараёнининг ички мазмунига киришимиз керак. Зеро, бизга яратилаётган бундай шароитларда эскича ишлаб бўлмайди. Бу борада коллежимизда Уллубий Кенгаш тузилган бўлиб, унинг йиғилишларида ўқитувчиларимиз томонидан янгидан яратилаётган услубий қўлланмалар, тавсиялар, ноанъанавий усулдаги янги педагогик технология элементларини ўзида муҳассам этган машғулотлар таъ-янч-конспектлари ҳар томонлама муҳокама қилинади. Бундан ташқари ҳар бир мутахассислик бўйича кафедраларимиз ҳам самарали фаолият юритмоқдалар.

Ўқувчиларнинг жисмонан соғлом бўлиб ўсишида муҳим ўрин тутадиган спорт шаҳарчаси ҳамда спорт мажмуаси соғлом авлодни тарбиялашга

хизмат қилмоқда. Коллеж талабаларидан Нигора Юнусова спортнинг "муай-тай" тури бўйича 3 карра республика чемпиони, Кореяда бўлиб ўтган биринчилиқнинг кумуш медали соҳибасидир. Жамолдин Юсупов "кик-боксинг" бўйича Осиё чемпионати иштирокчиси, Дилмурод Тошев эса Тошкент шаҳар ҳокими-нинг махсус таъсис этган со-вғаси учун югуриш бўйича ом-мавий марафонда иккинчи ўринга эга бўлдилар.

Шунингдек, ёш авлоднинг ғоявий муҳитини соғломлаштириш, ёшлар ўртасида тартиб-бузарликка, жиноятчиликка йўл қўймаслик мақсадида коллежда бир қатор тадбирлар ўтказилиб келинмоқда.

Нурлан УСМОНОВ,
"Маърифат" муҳбири

Суратларда: коллеж
жаётидан лавҳалар.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ
олган суратлар.

Урганч қурилиш касб-хунар коллежида икки йилдирки, ички телестудия ишлаб турибди. Телестудия ёш авлодни истиклол руҳида тарбиялашнинг, чуқур билим бериш, касб-хунар ўргатишнинг энг таъсирчан техник воситаларидан бири эканлигини исботламоқда. Бу ердаги 38 та ўқув хоналарига рангли телевизорлар ўрнатилган бўлиб, бир вақтнинг ўзида тўртта каналдан кўрсатувлар олиб борилади.

Машғулотлар ҳам бевосита ички телестудия орқали олиб боришмоқда. Бунинг учун махсус жадвал тузилган. Ўтиладиган машғулот материаллари олдиндан шу фан ўқитувчиси ва услубчилар билан бирга видеотасвирларга ёки компьютер орқали кўрсатиладиган дискларга ёзиб олинади. Бунда машғулотларга тааллуқли бўлган истилган материаллар — дарсликдаги текстлар, жадваллар, диаграммалар, суратлар, чизмалар, ҳар хил буюмлар, қурилиш ма-

Yangilik

стаҳкамлайди. Иккинчидан, ўрганилаётган янги материаллар бўйича талабаларга зарур ахборотлар бериб борилади. Ҳар бир кўрсатувдан кейин асосий масалалар ўқитувчи раҳбарлигида кўриб чиқилади, таҳлил қилинади ва тегишли хулоса чиқарилади. Учинчидан, ишлаб чиқаришга, лабораторияларга ва шу каби зарур жойларга теле-экскурсия ҳам уюштирилиб, билим ва касб-хунар малакаларини ошириш мумкин.

Ички телестудиядан синфдан ташқари машғулотларда ҳам кенг фойдаланишмоқда, хусусан ўқув йили давомида тарбиявий дарсларда, маънавият ўқишларида ички телестудия кўрсатувлари кўл келмоқда. Ўзбекистон Олий Мажлислари сессиялари ва уларда Президентимиз сўзлаган нутқлари ёзиб олинди, тарғиб қилиб борилади.

КОЛЛЕЖ ТЕЛЕСТУДИЯСИ ИМКОНИАТЛАРИ

териаллари, асбоблари, машина-механизмлар, иншоотлар лойиҳалари ва макетлари, хуллас, турли, ранг-баранг кўргазмалар воситалардан, жонли тасвирдан самарали фойдаланиш мумкин. Ҳатто аудиторияда талабаларнинг ўзлари ҳам махсус видеонигоҳ орқали бевосита экранга чиқиб, фикр-мулоҳазаларини билдириш учун имкон бор. Телемашғулотлар ўқитувчи ёрдамида бошқарилиб борилади. Хонанинг хоҳлаган ерида туриб зарур жойларини катталаштириб, вақтинча тўхтатиб, алоҳида ажратиб, дарсликдаги ёки бошқа манбалардаги текстларнинг тагини чизиб талабанинг тез ва осон тушиниши учун қулай имконият яратади. Талаба экранда кўраётган нарсаларни, воқеаларни худди кўз ўнгида шу дақиқаларда ўтаётгандек ҳис қилади. У ўзини воқеалар иштирокчиси-дек сезади. Кузатилган мақсаднинг рўёбга ошишида сўз, фикр, образ яратишида бевосита ўзи ҳам иштирок этиши мумкин. Бу эса ўқув жараёнини бойитиш учун телекўрсатувнинг мазмуни ўқитувчининг бутун иш тизими билан уйғунлашиб кетишини кўрсатиб турибди. Демак, телевизион баёнчилик талаба ёки ўқувчи онгининг шаклланиши, бойиб боришида муҳим аҳамият касб этиши шак-шубҳасиздир. Чунки машғулотларни бу усулда ўтиш, биринчидан, ўқитувчининг сўзларини кўрсатувлар билан му-

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг депутати, коллежимиз директори И.Бойжоно-нинг Олий Мажлис таассуротлари асосида 45 дақиқалик видеофильм яратилиб, вилоят ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси томонидан бошқа ўқув юртларига ҳам тарқатилди. Эндиликда Хоразм воҳаси табиати, бу ерда амалга оширилган бунёдкорлик ишлари, халқ эътиборини қозонган қурувчилар, меъморлар ва билим даргоҳимиз тарихи ҳақида видеофильмлар яратиш устида иш олиб боришмоқда.

Ўзбекистон мустақиллигининг тўққиз йиллиги давомида Хоразмда амалга оширилган ва оширилаётган бунёдкорлик ишларини ҳам турли манбалардан йиғиб, махсус кўрсатув тайёрлаб қўйилди. Бу талабаларнинг ўз она юртларига бўлган меҳр-муҳаббатларини янада оширади, албатта, энг муҳими мустақиллиқни мустаҳкамлаш учун ҳисса қўишга даъват этади.

Ушбу тажрибалардан келиб чиққан ҳолда айтиш мумкинки, ички телестудиянинг таълим-тарбия самарадорлигини ошириш, касб-хунар малакаларини мустаҳкамлаш имкониятлари бениҳоя кенгдир.

М.САМАНДАРОВ,
коллеж ўқитувчиси

РАҚАМЛАР, ДАЛИЛЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Мамлакатимиз ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида рўй бераётган ислохотлар кун сайин авж олмақда. Айна пайтда янги турдаги таълим муассасалари учун янги бинолар барпо этиш баробарида ушбу илм даргоҳларидаги таълим-тарбия жараёнининг мазмунига ҳам муайян ўзгаришлар, янгиликлар киритилмоқда.

Мана, 2000-2001 ўқув йилига келиб республикада янги академик лицейлар сони 46 тага, касб-хунар коллежларининг сони эса 243 тага етди. Бугунги кунда ушбу академик лицейларда таълим-тарбия олаётган 10 минг нафардан зиёд ўқувчига 1,5 минг нафарга яқин педагог дарс бермоқда. Касб-хунар коллежларидаги 66 минг нафарга яқин ўқувчиларнинг таълим-тарбияси жараёнига 9,5 минг нафардан кўпроқ педагог, муҳандис-педагоглар жалб қилинган.

Шунингдек, янги ўқув йилидан Қорақалпоғистон Республикасида 9 та, вилоятлар бўйича Андижонда 14 та, Бухорода 8 та, Жиззахда 5 та, Қашқадарёда 7 та, Навоийда 2 та, Наманганда 15 та, Самарқандда 11 та, Сирдарёда 5 та, Сурхондарёда 10 та, Фарғонада 12 та, Хоразмда 9 та, Тошкент вилоятида 7 та ва Тошкент шаҳрида 9 та янги касб-хунар коллежлари ўз фаолиятларини бошлади.

Бу йил янгидан ташкил этилган 18 та академик лицейнинг 3 таси пойтахтимизда жойлашган бўлиб, улар Тошкент Ислом университети, Тошкент Давлат педагогика университети ҳамда 1-Тошкент тиббиёт институти қошида очилди.

Н.ЎКТАМОВ.

“ЎЗБЕКИСТОН — УМУМИЙ УЙИМИЗ”

Самарқанд Давлат университети қошидаги академик лицейда Вазирлар Маҳкамасининг “Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар фаолиятини такомиллаштириш ҳақида”ги қарорининг ижросига бағишланган “Ўзбекистон — умумий уйимиз” мавзусида анжуман бўлиб ўтди. Анжуманда университет ректорати, вилоят ўМҚХТ бошқармаси раҳбарияти, Темир йўл туман ҳокимияти вакиллари ҳамда академик лицей, гимназия педагогик жамоалари, ўқувчи-ёшлар ва уларнинг ота-оналари иштирок этдилар.

Анжуманда сўзга чиққанлар ўқувчи-ёшларнинг таълим-тарбия олишлари учун ҳукуматимиз томонидан яратилаётган шароитларга шукроналар қилиб, турли хил экстремистик ва диний оқимлар таъсиридан эҳтиёт бўлишга қаҳриб, Ватанга садоқатли, инсонпарвар ва довурак инсонлар бўлиб етишишларига даъват этдилар. Уларни ўзлари сезмаган ҳолда ҳуқуқбузарлик ва жиноят содир этиш каби зарарли ишлардан огоҳ бўлиб юришларини таъкидладилар. Шу боис, ўқувчи-ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ва самарали ўтказиш-ни тўғри ташкил қилиш ҳар бир ўқитувчи, мураббий, лицей раҳбарияти ҳамда ота-оналарнинг биринчи галдаги асосий вазифалари бўлмоғи лозимлиги таъкидланди.

Мамлакат РАҲИМОВА,
академик лицейнинг ўқув ишлари
бўйича директор муовини

«ЎЗБЕКЕНГИЛСАНОАТ» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ

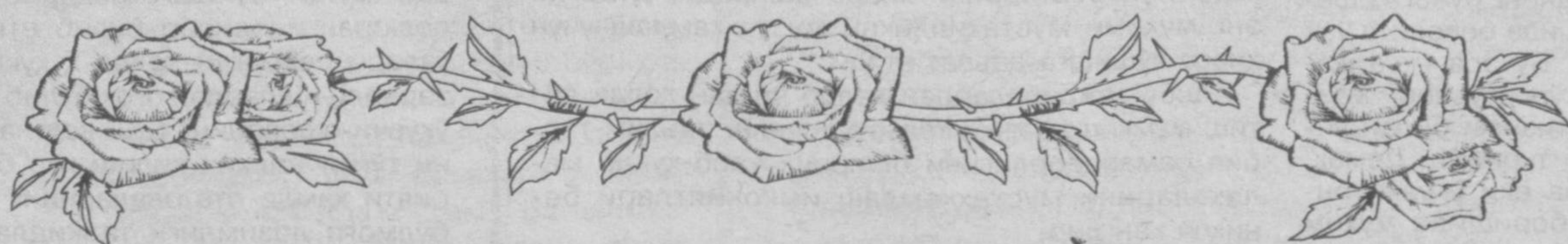
«Ўзбекенгилсаноат» Акционер-лик жамиятининг барча раҳбар ходимлари ва корхонанинг ишчи-ходимлари Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти профессор-ўқитувчиларини, меҳри дарё устозлари ва мураббийларини умумхалқ байрами 1 октябр — Ўқитувчилар ва мураббийлар кuni билан самимий табриклайдилар ва қўтлайдилар.

Сизларнинг таълим соҳасидаги бой миллий анъаналарингиз, замонавий тажрибаларингиз ва кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган улғвор вазифаларни бажариш йўлида Республика олий ўқув юртларининг сардори сифатида шунингдек, Ўзбекистон шаънини улғлашга қодир етук малакали мутахассисларни тайёрлашдек масъулиятли ишларингизда улкан зафарлар тилаймиз.

Азиз ва муҳтарам устозлар!

Мураббийларга бўлган юксак эҳтиром, иззат-икром ва барча эзгу ниятларингизни амалга ошишида биз — Сизларнинг шогирд ва ўқувчиларингиз доимо таъзимда ва хизматдамиз.

Ҳар бирингизнинг хонадонингизга шодлик ва иқбол ҳамиша ёр бўлсин!

ТАШАББУС СЎНМАСИН

Бир неча кундирки, Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани Маънавият ва маърифат жамоатчилиги маркази, прокуратураси, ички ишлар бошқармаси, туман суди ҳамкорлигида олий ва ўрта махсус ўқув юртларида тахсил олувчи талаба-ёшлар ўртасида “Жаҳон терроризмига қарши кураш, ёшлар орасида диний экстремизм, ақида-парастликнинг олдини олиш чоратадбирлари” мавзuida анжуманлар ўтказилмоқда. Жумладан, жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети, маданият ва жисмоний тарбия институтлари, Ҳамза номидаги мусиқа билим юрти, вилоят педагогика илм маскани, Тошкент Олий ва умумқўшин кўмондонлиги билим юрти ҳамда ўнга яқин касбхунар коллежларида тарғибот ишлари олиб борилди. Шунингдек, ёшларнинг талаб ва истакларига биноан терроризмнинг асл моҳияти, диний экстремизмнинг келиб чиқиш тарихи, оқибатлари тўғрисида кенгайтирилган давра суҳбатлари ҳам ўтказилмоқда. Бундан кўзланган асосий мақсад, ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, турли оқимлар гирдобига тушиб қолишининг олдини олишдан иборатдир.

— Ҳозирда тумандаги мавжуд барча олий ҳамда ўрта махсус билим масканларида ташвиқот ишлари

ниҳоясига етказдик. Айтиш мумкинки, булар аста-секин ўз самарасини беради, яъни турли даргоҳларда тахсил олувчи талабалар тақлиф ва ташаббуслар билан бизларга мурожаат қилишиб, мулоқот ва бевосита савол-жавоблар ўтказишни айтишмоқда, — дейди маънавият ва маърифат жамоатчилиги маркази бўлим бошлиғи Бахтиёр Хўжаев. — Шунингдек, 1 октябрь — ўқитувчилар ва мураббийлар кунига бағишлаб туманимиздаги барча ўқитувчиларга атаб катта байрам тадбирини уюштирмоқдамиз.

Туманда 296 минг нафар аҳоли 49 та маҳаллага ажралиб истиқомат қилади. Бу пойтахт туманлари ичида энг юқори кўрсаткичдир. Шу ўринда табиий савол туғилади. Хўш, аҳоли кундан-кунга ўсиб бораётган бир пайтда ёшларни иш билан таъминлаш қандай кечяпти? Дарҳақиқат, республикада ёшларни ишга жалб этиш энг долзарб муаммолардан ҳисобланади. Айни пайтда туманда аҳолининг 65 фоизини ёшлар ташкил этиб, улар орасида аксарият қисми, ўқувчи-талабалар, шунингдек, иш қидириб юрганлар ҳам талайгина. Шундай экан, эътибор қаратиладиган вазифалардан яна бири, ишсизларни иш билан таъминлаш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш.

Бехбуд БОТИРОВ

МЕҲРИБОН УСТОЗЛАР !

“Нафис санъат лицейи” раҳбарияти ҳамда барча ўқитувчиларни касб байрамлари билан самимий табриклаймиз.

Бизга ҳормай-толмай илм хазинаси эшикларини очиб бераётганликларингиздан чексиз миннатдоримиз.

Сизларга ижодий ютуқлар тилаб 7-“Б” синф ўқувчилари

Тошкент шаҳридаги 145-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Лариса Асланова ўғил-қизларнинг ҳар томонлама ўсиб-улғайишига эътибор қаратмоқда. У болажонларнинг инглиз тилидан сабоқ олишига, спортнинг у-шу, гимнастика, сузиш каби турлари билан шуғулланишига эришаётир.

Суратда: фидойи муаллима Лариса Асланова ўғил-қизларнинг қандай китоб ўқиганлиги билан қизиқаяпти.

Равиль АЛЬБЕКОВ олган сурат

Ўткир тонизиллит (танглай муртаклари яллиғланиши) ёки ангина — бўғиз ҳалқаси лимфа тугунларида юз кўрсатувчи ўткир яллиғланишдан иборат юқумли касалликдир. Кўпчилик тил орақасида, томоқнинг икки тарафида бор-йўғи иккита без жойлашган деб ҳисоблайди. Аслида бундай эмас. Ҳар хил катталиқдаги бир қанча жуфт-жуфт бодомсимон безлар мавжуд бўлиб, улар лимфоид деб аталувчи махсус тўқима бўлақчаларидан иборат. Танглай муртаклари ўзига хос жойлашувига кўра махсус вазифаларни бажариб, оғиз ва бурун орақали кириб келадиган микроблардан ҳимояланишнинг биринчи йўлини ташкил қилади.

Танглай муртаклари оғиз бўшлиғига ўхшаб нозик қопламага эга. Бу қоплама ичкарига ўралган бўлиб, криптлар деб аталган узун, ингичка чуқурчаларни ташкил қилади. Бу криптлар оғиз бўшлиғидаги микроб ва бошқа зарарли моддаларни тутиб қолади. Микроорганизмлар лейкоцидлар билан ўралади ва бу уларни ўлдиришга ёрдам беради.

ТОНИЗИЛЛИТНИ БИЛАСИЗМИ?

Вируслар билан кураш — танглай муртаклари доимий вазифаси.

Баъзан микроблар танглай муртаклари тўқималари ичида фаоллашади. Бу муртакларнинг яллиғланишига сабаб бўлиши мумкин. Мазкур яллиғланиш тонизиллит деб аталади. Баъзан ёки тез-тез танглай муртаклари катталашади, қизаради ва оғрийди. Криптлар шишади ҳамда баъзан улардан куюк йиринг ажралиб чиқади. Бу — ўткир тонизиллит ёхуд ангина касаллиги белгиси.

Ангина касаллиги эрампдан олдинги V-IV асрлардан маълум бўлиб, унинг номланиши латинча “ango” — бўғиш, сиқиш сўзидан олинган.

Ангина билан касалланиш кўпинча йилнинг совуқ фаслида, ҳавонинг намлиги юқори бўлган ҳолатларда юз беради. Бу касалликнинг йирик жомаларда (болалар боғчаси, мактаб, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва ҳ.к.) тарқалиш эҳтимоли каттадир.

Касаллик бемор билан гаплашганда, у аксирганда ҳаво орқали юқади. Бемор бир мар-

та йўталганда ёки аксирганда ҳавога 106000 тагача касаллик вируслари тарқалади. Киши мутлақо хавфсиз кўринган ҳолатларда — транспортда, аудиторияда, казармаларда ҳам ангинани юқтириб олиши мумкин. Бемор, унинг буюмлари ҳам касаллик манбалари ҳисобланади.

Касаллик тўсатдан томоқ қуришини ҳис қилиш, томоқ яллиғланиши, умумий ҳолсизланиш, бош оғриғи, бўғимлар ва мушакларда оғриқ билан бошланади. Тез орада томоқда оғриқ пайдо бўлади, ютинганда оғриқ кучаяди, қулоққа оғриқ бериши мумкин. Тана ҳарорати кўтарилади.

Ангина аҳоли соғлиғига жиддий таҳдид солади, шунинг учун ўз вақтида даволаниш, касалликка қарши профилактика ишларини олиб бориш муҳим аҳамиятга эга.

Одатда, ангинани педиатр ва терапевтлар, унинг асоратларини эса отоларингологлар даволайдилар.

Ангина билан оғриган киши касалликнинг дастлабки кунлари ётиб даволаниши, тўйиб ухлаши, кўпроқ суюқлик истеъ-

мол қилиши керак. Бу шартлар касалликнинг асорат қолдирмасдан тузалишининг муҳим омилдир. Инфекция тарқалишининг олдини олиш учун имкони борица касал алоҳида хонада туриши, хона ҳавосини тез-тез янгиллаб туриш зарур. Шунингдек, унга алоҳида идиш-товоқ ажратилиши, унинг сочиғи, тиш чўткаси, совунидан бошқа киши фойдаланмаслиги керак.

Беморнинг овқати витаминларга бой, турли-туман бўлиши талаб этилади. Сут-қатиқ ва сабзавотлар ҳам шунга киради.

Машхур олим Абу Али ибн Сино “Тиб қонунлари” асарида ангинани даволаш ҳақида қуйидаги тавсияларни берган: сут мазкур касалликни даволовчи бебаҳо дорилар сирасига киради. У томоқдаги шишни қайтаради, ҳалқумни юмшатади ва беморни тинчлантиради. Ангинада оғизни чайқаш учун энг яхши дори — ёнғоқ пўчоғи қайнатмаси, тут, шотут шарбатидир. Кейин оёқни иссиқ сувда тутиш, бўйинни зайтун ёки мойчечак ёғи шимдирилган жун мато билан ўраб

юриш керак. Бу оғриқни пазайтириб, тинчлантиради.

Бу тавсияларнинг ҳеч бири ҳозирги кунда ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаган. Томоқни чайиш касалликни тузатишнинг энг яхши усулларида биридир. Бунда ҳалқумдаги микроблар ювилиб кетади, оғиз бўшлиғидаги шиллиқ пардада қон айланиши яхшиланади. Анча вақтдан бери оғизни чайиш учун мойчечак (ромашка) ёки шалфей қайнатмаси (1 стакан сувга 1 ош қошиқ) ишлатилади. Ангинада бўйинни 50 фоизли спирт аралашмаси ёки ароқ шимдирилган бинт билан компресс қилиш ҳам фойда беради. Бунда аввал томоққа компресс қоғози ёки полиэтилен плёнкаси, сўнг пахта ёки юмшоқ мато қўйилади. Кейин булар шарф ёки бинт билан ўралади. Мазкур компрессни 2 соат тутиб юриш керак. Уй шароитида қилинадиган бу муолажалардан ташқари, албатта, шифокор назорати остида бўлиш керак. Бунда шифокор беморнинг аҳволига, ёшига, организмнинг ўзига хосликларини эътиборга олиб, антибиотиклар ёки бошқа дори-дармон тавсия этади.

Шахло БОҚИЕВА,
2-ТошДавТИ тадқиқотчиси

«O'ZDONMAHSULOT»

DAVLAT AKSIONERLIK KOMPAANIYASI

Биз, Ўзбекистондаги барча ўқитувчи ва мураббийларни муборак айёмлари билан самимий қутлаймиз.

Илми, баркамол авлодни тарбиялашда уларга Аллоҳдан куч-қувват, мустаҳкам соғлиқ, узоқ-умр тилаймиз!

Байрам ва ҳайитларда, тўйу маракаларда дастурхонингизни маҳсулотларимиз билан серфайз қилаётганимиздан мамнунмиз.

**Илму-маърифат зиёсини
тарқатувчи, оташнафас
мураббий ва ўқитувчилар! Сиз-
ларни 1 октябрь — Ўқитувчи-
лар ва мураббийлар кунини
муносабати билан чин дилдан
самимий табриклаймиз**

**Ёш авлодга Ватанпарварлик,
инсонпарварлик руҳдаги таъ-
лим-тарбия беришдек масъу-
лиятли ва шарафли ишларин-
гизга доимо муваффақият ти-
лаймиз.**

*Халқ иғида сизлар зиё аҳлисиз,
Шу улуғким миллатимиз фохрисиз,
Ох, демакким, мактабимизга ҳақлисиз,
Қутлуғ бўлсин байрамимиз устозлар.*

**ТОШКЕНТ ШАҲАР МИРЗО УЛУҒБЕК
ТУМАНИ МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ
ЖАМОАТЧИЛИК МАРКАЗИ**

BILAG'ONLARGA TEST

1.Yurtimizda quyosh qaysi tarafdin chiqadi?

- A. G'arb.
V. Sharq
D. Shimol

2.Qaysi biri mehnatkash?

- A. Ninachi
V. Chumoli
D.Asalari

3.Ota farzandlarining har biriga bab-baravardan shar olgan edi. Ammo sharlarning bittasi uchib ketdi. Uchta o'g'li xursandu bittasi xafa bo'lib qoldi. Ota nechta shar olgan edi?

- A. 12
V. 8
D. 4

4.Kuz kelgach, qaysi biri bilan xayrlashamiz?

- A. Chumchuq
V. Qaldirg'och
D. Hakka

USTOZIM

Qalbi daryo ustozlar,
Mehr berdingiz bizga.
Yo'lingizga poyondoz,
She'rlar bitamiz sizga.

Qalb chirofin yoqdingiz,
Mehrimni uyrotdingiz.
Qalb to'rimdan joy berdim,
Sizga ta'zim ustozim.

Boshingizga soyabon,
Biz uchun siz mehribon.
Unutmamiz hech qachon,
Sizga ta'zim ustozim.

Yuzingizdagi kulgu,
Arimasin hech qachon.
Shudir mening qalb so'zim,
Sizga ta'zim ustozim.

Xusnora XAMIDOVA
O'rtachirchiq tumanidagi
60-maktab o'quvchisi

DONO QIZ

Uyg'ur xalq ertagi

Qadim zamonda bir podshoh bo'lgan ekan. U yoshi oltmishga yaqinlashganda bir o'g'il ko'ribdi. Yolg'iz o'g'lini tarbiyalash uchun bir necha enaga tayinlabdi. Biroq shahzoda aqlsiz, farosatsiz bo'lib o'sibdi. Buni ko'rib, podshohning dili xufton bo'libdi. "Mendan keyin mamlakat o'g'limga qolsa, xonavayron bo'ladi. Xalqning sho'ri quriydi", deb tashvishlanibdi. Ammo uning dardini bilgan vazir tasalli beribdi: "Shahzodaga aqlli bir qiz olib beramiz. Xotini uni yo'lga soladi". "Aqlli qizni qayerdan topamiz?" — debdi podshoh.

—Buning yo'li oson. Shahzodaga, o'n yashar uluq, yigirma yashar bo'ri, o'ttiz yashar tulki, qirqqa kirgan yo'lbars, ellik yashar qo'zichoq, oltmishga kirgan tuya topib kel, deysiz, — debdi vazir.

Vazirning maslahati bilan podshoh o'g'lini yo'lga otlatiribdi. Shahzoda uyma-uy, shaharma-shahar yurib, otasi aytgan jonivorlarni qidira boshlabdi. Odamlar uning

savoliga ajablanib yelka qisishibdi.

—Yo qudratingdan. Umrimiz bino bo'lib bunday gapni eshitmaganmiz, — deyishibdi odamlar. — O'n yashar uluq bo'lmaydi. O'n yoshda echki qariydi. Bo'ring yoshini aniqlab bo'lmaydi. Uning yigirmaga kirganini bilib beradigan mard topilmasa kerak. Dunyo dunyo bo'lib tulkingning o'ttiz yoshga, yo'lbarsning qirqqa, tyaning oltmishga kirganini birov eshitmagan.

Shahzoda befahmli tufayli odamlarning ajablanishiga parvo qilmay yana qidirishda davom etibdi. Bir ko'chada unga yupunroq kiyingan, biroq o'zi sohibjamol qiz uchrabdi. Shahzoda uni to'xtatib, otasi aytgan narsalarni qayerdan topish mumkinligini so'rabdi. Qiz shahzodani boshdan-oyoq kuzatib chiqqach, miyig'ida kulib qo'yibdi.

—Otangiz topib kel degan narsalari uluqcha, bo'ri, tulki, yo'lbars, qo'zichoq, tuya emas, odam bolasi, shahzoda, — debdi qiz. — Odam bolasi o'n yoshga kirgan chog'ida xuddi uluqchadek o'yinqaroq, sho'x bo'ladi. Bir joyda tinch turolmay irg'ishlab o'ynaydi. Yigirma yoshda o'zini xuddi bo'ridek dovyurak sezadi. O'ttiz yoshda esa aql kirib, xuddi tulkidek quvlik, shumliklarni o'rganadi. Qirq

yoshda esa xuddi yo'lbarsdek har jihatdan yetilib, kuch-quvvatga to'ladi. Ellik yoshida kishi xuddi qo'zichoqdek yuvvosh tortib, o'yin-kulgudan o'zini torta boshlaydi. Oltmish yoshda esa tuyaga o'xshab kim, qayoqqa yetaklasa ketaveradigan bo'lib qoladi.

Shahzoda quvonib saroyga yuguribdi. Podsho o'g'lidin:

— Aytgan narsalarimni topdingmi? — deb so'rabdi — Topdim, — debdi shahzoda xovliqib. — Siz aytgan narsalar jonivor emas ekan. Aytgan gaplaringizni hammasi odam bolasi taalluqli ekan. Menga bu narsalarni bir kambag'alning qizi aytib berdi.

Podsho: "Xudoga shukur, endi murodim hosil bo'ladi", debdi-da, darrov vazirini chaqirib, unga bo'lgan voqeani aytibdi. Vazir shu qizni kelin qilsangiz bo'lar ekan, deb maslahat beribdi. Podsho vazir boshchiligidagi o'sha qizning uyiga sovchi yuboribdi. Qizning ota-onasi podshohning taklifiga yo'q deyolmabdi.

Yetti kecha-kunduz to'y-tomosha qilib, yurtga osh beribdi. Dono qiz shahzodaga aql o'rgatib, davlatni boshqarish yo'l-yo'riqlarini ko'rsatibdi. Shahzoda beaql bo'lsa-da, xotining yo'rig'iga yurib, mamlakatni obod qilibdi. El farovon yashabdi.

MEN VA ALI

Men va Ali

Dam olgali

Qo'shni boqqa —

Chiqdik hali.

Bog' ichida:

Olma, jiyda,

Nashvatilar

Pishgan juda.

Ariqda — suv

Xuddi ko'zgu.

Anhorgacha

Tushar shov-shov.

Mitti bulbul,

Sayrar nuqul,

Istagancha

O'yna va kul.

O'lkamiz soz,

To'kindir yoz,

Uni qancha

Sevsak ham oz!

— Bayramingiz qutlug' bo'lsin, ustoz!

SAVOL BERISH ODOBI

Ey zukko bolam! Sen ko'pincha bilmagan narsalaringni muallimingdan so'rashga muhtoj bo'lasan. Shunda kamtarlik bilan savol bergin. Ustozing oldida

ovozingni hech ko'tarma. Savolni o'z vaqtida, o'z o'rnida berishga harakat qil. Masalan, o'qish darsida bo'lganingda hisob darsidan savol berma. Tavozeli bo'l.

Bu fazilat seni kishilar muhabbatiga sazovor etadi. Sababsiz kulaverma, chunki sababsiz kulgu odobning kamligidandir.

TOPISHMOQLAR

1.Temirchada bir igna

Chizar ixcham doira.
(tsirkul)

2.Qalam yursa iz qolur

U yursa iz yo'qolur
(o'chirg'ich)

3.Devorda bor so'zanam,

Unda yashar keng olam
(karta).

4.Soy ustida polvon o'tar,

Ko'krigidan karvon o'tar
(ko'prik)

5.Yozda qishlaydi, Qishda ishlaydi

(pechka)

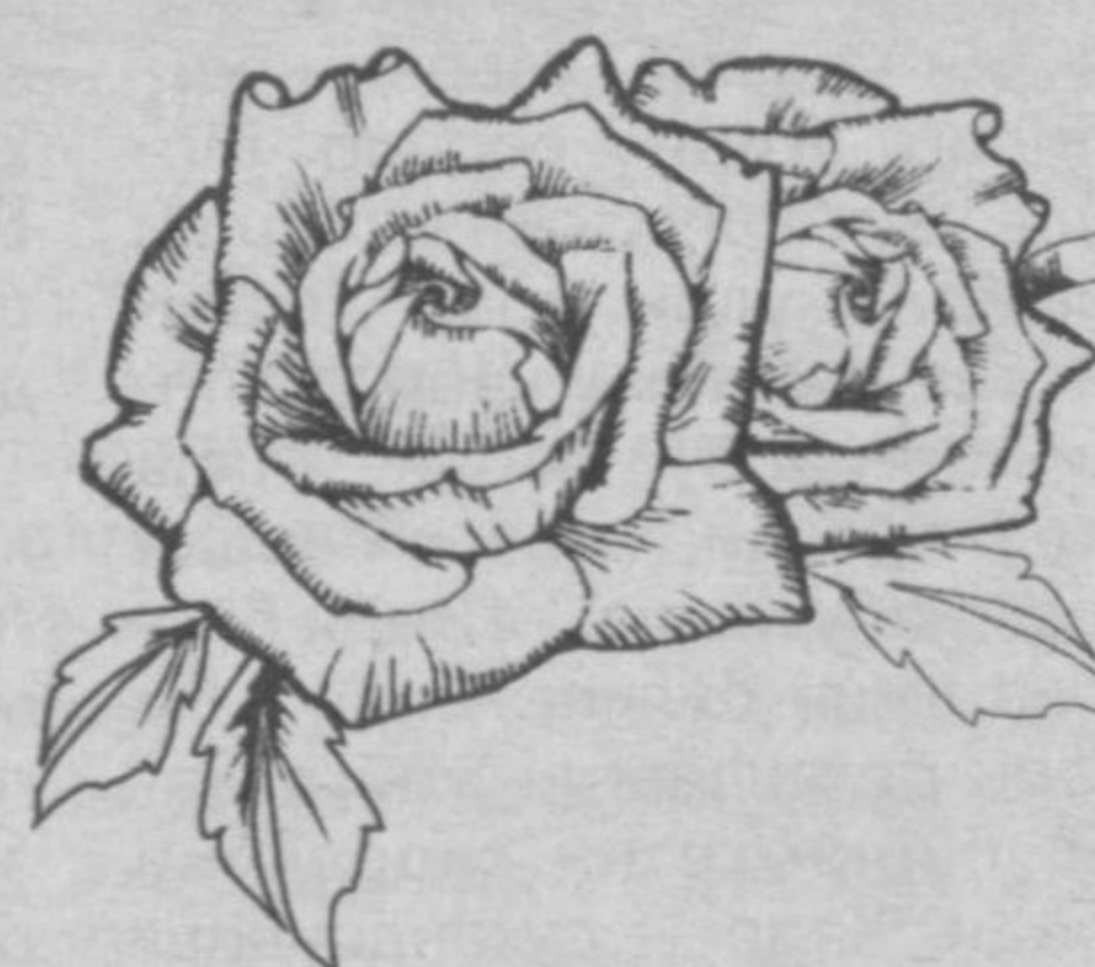
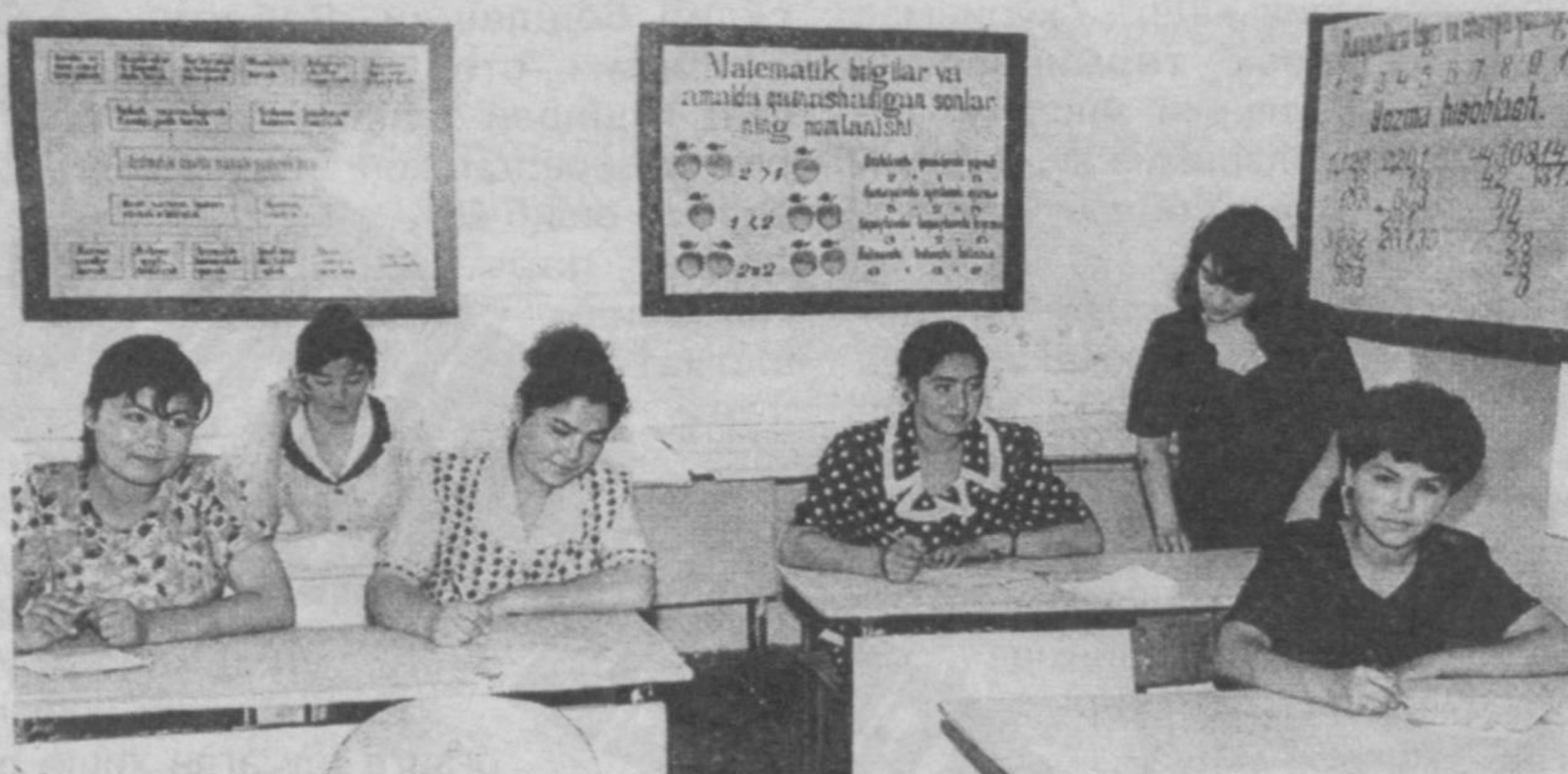
*Ҳақ йўлида қил сенга бир ҳарф ўқитилиш ранж ила,
Айланмак бўлмас адо онинг ҳақин юз ганж ила.*

Азиз устозлар ва ҳамкасблар!

**Сизларни 1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар кунини муносабати билан чин дилдан табриклаймиз.
Эзгулик йўлидаги ишларингиз сермазмун бўлсин.**

**ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ
ПЕДАГОГИКА БИЛИМ ЮРТИ
ЖАМОАСИ**

**BRITISH AMERICAN
TOBACCO**
UZBEKISTAN

Бритиш Американ Тобако Ўзбекистон

Халқ таълими тизимининг барча ходимларини Ўқитувчилар ва Мураббийлар кунини билан чин дилдан қутлайди.

Олийжаноб меҳнатингиз ва тиним билмас куч-қувватингиз мустақил Ўзбекистон раънақи йўлида хизмат қилишини тилаймиз.

Xorijda ta'lim

вазирлигини ҳам бошқарган, сўнгра у даврларда таълим соҳада энг олий орган — таълим сиёсати олий комиссиясининг олий кенгашига раислик ҳам қилган эди.

Саудия Арабистонида олий таълим ривожига туртки бўлган

ликдан кутқариш масаласи ҳам кўндаланг бўлиб қолган эди. Шу сингари долзарб эҳтиёжлар боис, эллигинчи йиллардан бошлаб мамлакатда кетма-кет 10 га яқин йирик университетлар очилди. Бир гуруҳ ўзбек мутахассислари дарс бераётган Шох Сауд университети ҳам ана шулардан биридир.

Ўтган йиллар давомида таълим соҳасида ҳамкорлик бора-сида бир қатор ишлар қилинди, Саудия Арабистони университетлари директорларидан иборат делегация юртимизда бўлиб, олий таълим бўйича амалий ҳамкорликни янада кенгайтириш бўйича музокара-лар олиб борди, амалий учрашувлар ўтказиб, ўз зиёратини ижобий яқунладилар. Ўз навбатида юртимизнинг олий таълим вакиллари амалий ташриф билан Саудия Арабистони олий ўқув юртларида ҳам бўлиб қайтдилар.

Бахтиёр ИБРОХИМОВ,
шарқшунос

ИККИ ЮРТ ТАЪЛИМИ
ИСТИҚЛОЛ ЙИЛЛАРИДА

Истиклол шарофати боис, кўплаб иқтидорли ўзбек ёшлари дунёнинг турли қитъаларидаги нуфузли олий ўқув юртларида тахсил олиши оддий бир ҳолдек ҳеч кимни ажаблантирмади қолди. Не-не халқаро мусобақаларда ўзбек фарзандлари голиб чиқиб, она юртимиз мадҳияси янграб, миллий байроғимиз кўтарилишига ҳам кўз ўрганиб қолди. Юртимизга хорижий меҳмонларнинг қадам ранжида қилиши, турли жабҳаларда ҳамкорлик қилиш оддий тус олди. Халқаро анжуманлар, халқаро кўргазмалар, халқаро учрашувлар шохиди бўлаяпмиз. Айни чоғда мана шу истиклол шарофати билан кўплаб етуқ ўзбек олимлари, юқори малакали мутахассислари ўзга юртларда мустақил Ўзбекистон фарзанди сифатида самарали меҳнат қилмоқда, она юрт довуғини жумлаи жаҳонга ёймоқда. Ўзбек халқининг ана шундай шунқор ўғлонларидан бир гуруҳи мана бир неча йилдирки, шу кунларда ўзининг 68 йиллик тўйини нишонлаётган Саудия Арабистонининг шох Сауд номидаги йирик университетда маҳаллий ёшларга сабоқ бериб келмоқда. Бугун

байрам баҳона шу олий билим даргоҳи ҳақида мухтасар сўз юритишга жазм қилдик.

Шох Сауд университети 1957 йил таъсис этилган бўлиб, филология факультети энг тўнғич факультетлардан бири ҳисобланади. Кейинчалик унинг қаторига аниқ, табиий фанлар факультети, ундан кейин эса бошқарув ва идора факультети қўшилган. Ҳозирга келиб бу университетда

сўнгги техника ва технология билан жиҳозланган, замон талабига мос киши ақлини лол қолдирадиган ягона меъморий мажмуа бағридан жой олди. Университетда бакалавр ва магистр бўлимлари мавжуд бўлиб, ўтган ўқув йилида бакалавр бўлимида тахсил олаётганлар сони 45 мингга ташкил этган. Бакалавр бўлимига ўқишга нафақат Саудиядаги ўрта мактабларни битирган,

қишлоқ хўжалиги, таълим-тарбия, муҳандислик, тиббиёт, доришунослик, компьютер ва информация, меъморчилик, чет тиллари ва таржимонлик сингари 18 факультет, аспирантура бўлими, араб тили институти ҳамда аниқ фанлар, тиббиёт ва инсон табиатини ўрганувчи бўлимлардан иборат кизлар университети фаолият кўрсатиб келмоқда.

1985 йилда университет шарҳчаси фойдаланишга топширилиб, бир пайтлар тарқоқ ҳолда бўлган факультетларнинг энг

балки ўзга араб мамлакатларининг етуқлик шаходатномасига эга бўлган ёшлар ҳам қабул қилинади. Магистр ва аспирантурага эса бакалавр бўлимини аъло ва яхши баҳолаб тугатган мутахассислар қабул қилинади.

Саудия Арабистонида тарбия ва таълим ҳақида гап кетар экан, бу соҳада тўб бурилиш 1949-50 ўқув йилига тўғри келганини таъкидлаш керак. Бунда ўша пайтда амир, ҳозирда мамлакат шоҳи Фахд Абдулазиз кўп жонбозлик кўрсатган. Кейинчалик у маориф

омиллардан бири мамлакатда бошқарув, аниқ фанлар, муҳандислик, таълим-тарбия соҳаси сингари соҳаларда олий маълумотли маҳаллий кадрлар етишмаслиги эди. Шу боис ҳам замон талабига мос олий малакали маҳаллий кадрлар тайёрлаш масаласи энг устувор йўналишлардан бирига айланди. Зеро, бу пайтга келиб мамлакатни юқоридаги муҳим жабҳаларда фаолият кўрсатаётган ўзга юртлик, ажнабий мутахассисларга қарам-

Яқинда Россия телевидениеси тарихида илк бора «25-кадр»га оид бир ҳодисот ўз тасдиғини топди: у орқали телетомошабин онгига бўлган сирли таъсир усуллари ҳақиқатдан ҳам қўлланиб келинмоқда. Куни кеча шундай ўзига хос жиноят устида Екатеринбургнинг АТН телекомпанияси қўлга тушди.

Бутунроссия телевидение ва радиоси илмий-тадқиқот институти (БТРИТИ) биносининг олтинчи қаватида унча катта бўлмаган лаборатория мавжуд. Айнан шу ерда вақти-вақти билан «25-кадр» қирқиб жойлаштирилган кўрсатув ва видеоклиплар «ушлаб» олинади. Бу жараён қандай кечеди? Электрон кўз берилган видеосюжетларни кўриқдан ўтказиб, уларни спектрограммалар тилига ўгириб боради. Монитор экранда узук-юлук синусоидлар оқиб ўта бошлайди (худди юрак уришини кўрсатувчи аппаратники каби). Стоп: графикда кескин ириш рўй берди. «Мана шу нарсас 25-кадр бўлади, — изоҳ беради аспирант Любовь Бабушкина. — Энди бунга визуал тарзда амин бўлиш қолди». Ва видеомагнитофон белгиланган жой атрофидан бошлаб бирин-кетин кадрларни кўрсата бошлайди. Кадр — суҳандоннинг жилмайиши, навбатдаги икки сураат ҳам шундай. Ва, ниҳоят, тўртинчи кадрда «ЎТИРИБ, ФАҚАТ АТН КЎРГИН» деган каттакон ёзувларга кўзимиз тушади, шундан сўнг яна ўша бошловчи жилмайишлари давом этади.

Ушбу ягона кадр телетомошабин томонидан кўрилмаса-да, унинг онгига постулат (ҳақиқатлиги аён бўлмаса ҳам, исботсиз асос қилиб олинган қоида) каби қаттиқ ўрнашиб олади. Энди Екатеринбургда АТН «шинаванд»лари сони қанчага етгани ёлғиз Худога аён.

«25-кадр» таъсири илк бора 50-йиллар охирида, машҳур Голливуд фильмининг намоиши олдидан плёнкага рекламалар «кўринмас» кадр жойлаштирилганда синаб кўрилган экан. Маълумки, инсон секундига 24 кадрни англаб, илғай олади. Кинода айнан шу тезлик билан плёнка айлантирилади. Агарда худди шу секундда кўшимча кадр киритилса, томошабин онгсиз равишда қабул қилади. Масалан, оддий рекламани кўраётиб, одам уни баҳолаши, ёқмаса унга қўшилмаслиги мумкин. Лекин кўринмас рекламага онг ҳеч қандай қаршилиқ кўрсатмайди ва мия ушбу ахборотни ҳеч қандай фикр қилмай, худди онасининг сўзларини эшитаётган, тиши энди чиқаётган боладай қабул қилиб олади. Ва, ҳақиқатан ҳам, яширин кадр мавжуд фильми томоша қилгач, одамлар ушбу кўшимча кадрдаги, аввал унча машҳур бўлмаган маҳсулотни ёппасига ёпишиб, ҳатто айримлари ур-йиқит билан сотиб олишарди.

Кинодан фарқли ўлароқ, телевидение онгга яширин йўл топиш учун мўлжаллангандек, гўё. Телевидениеда илгари ўрна-

тилган ва ҳозирча ўзгармасдан келаётган стандарт мавжуд: бир сонияда 24 кадр.

— Агарда кўшимча кадр аввалги кадрларни мазмунан давом эттирса ва берилаётган информациядан чиқиб кетилмаса, унда телевизорда бир секундда 24 кадр кўрсатилишининг ҳеч қандай хавфи жойи йўқ. Акс ҳолда, яъни кадр асосий мазмундан фарқ қилиб, ўзида бошқа бир ахборот сақласа, бу инсонни манқуртлаштиришга киради, — дея аниқлик киритади БТРИТИ генерал директори ўринбосари, эксперт Светлана Немцова. — Шунинг учун телевидениеда қўлланилаётган «25-кадр» тушунчаси мазмунан тўғри келмайди. Менимча, бунда «яширин кадр», «кўринмас кадр» ёки «кадр-арвоҳ» терминларини қўллаш ўринлидир. Бизнинг институт лабораториясида ходимларимиз айнан шундай «арвоҳ»ларни «тутиш» билан машғулдирлар.

Олтмишинчи йиллар ўрталаридаёқ деярли барча ривожланган мамлакатларда «яширин кадр»ни қўллаш қонун тарафидан ман этилган эди. Бундай қонунлар фақатгина рухсатсиз бировнинг миясига таъсир этиб, инсон ҳуқуқлари тушунчасига хилоф равишда иш тутишдек бадахлоқликнинг олдини олиш учун қабул қилинмади. Маълум бўлишича, 25 кадрлик хоҳлаган «кўшимча маълумотли» фильм ва кўрсатувларни томоша қилиш соғлиққа зарар

с у с
ган.

— Собик шўро ҳукуматида телевидение орқали инсон онгига яширин таъсир этиш бўйича экспериментлар камида етмишинчи йиллар охиригача ўтказиб келинган, — хикоя қилади инженер Александр Гамбург. — Фарб мамлакатларидан фарқли ўлароқ, бу борада рекламага урғу берилмади (тўғри-да, ўша пайтдаги «Рот-Фронт» конфетини (ундан бошқа конфет мавжуд бўлмаганида) ёки аксарият фуқароларнинг пули етмайдиган «Волга» машинасини реклама қилиш кулгили ҳолат эди). Барча ишлар ташвиқот қиқишлар борасида олиб бориларди: «Фақатгина партия ва шахсан Леонид Ильич куйидагиларга қодирдирлар...». 1971 йили мен «Мелодия» фирмасидан (илгари у ерда замонавий шлягерларга англаб бўлмас ғалати товушларни

киритиш билан шуғулланардим) телевидениега келдим. Останкинодаги бизнинг бўлимида «инсон организмга электромагнит тўлқинлар таъсирини ўрганиш тадқиқот лабораторияси» деб номланарди. Лекин амалда бошқа эди: яширин телевидениедаги ахборотнинг кишига таъсири, унинг самарадорлиги ва психикага қай даражада таъсир этиши ўрганиларди. Бизда икки киши ишларди, Олег ва Роберт Ефимович. Улар расмий техник бўлиб ҳисобланишса-да, амалда «профессионал қурбон»лар эди. Ҳар бир янгилик шу икки кишида синаларди. Бундай синовлардан сўнг улар кўз ўнгимизда сўйли бошлашди. Роберт Ефимович «отиб турадиган» кишидай таассурот туғдирарди, қон босими ошиб кетарди, паркинсонизм аломатлари

се-
з и л а
бошлади.
Шуни ҳам айтиб
ўтиш жоизки, у умуман
спиртли ичимликни
оғзига олмаган киши эди —
бу ҳам тадқиқот ишлари талаб-
ларига кирарди. Олег дастлабки
пайтда жуда келишган йигит эди: ёши
йигирмада, бақувват, куёв қилса арзигу-
лик... Лекин у учун ҳам ҳаммаси ачинар-
ли тугади. Тадқиқотлар давомида бундай
кадрли кўрсатувларни мунтазам кўриб
бориш шу даражада инсонга таъсир қилиши
ва бу охир оқибат катта офатга олиб кели-
ши аниқланган, бошқа усуллар қўлланила
бошланди. Масалан, «Спираль» кўрсатуви-
ни олайлик. Стандарт телевизион сигналга
янги тасвир жойлаштирилади: кичик гео-
метрик фигура ёки нуқта концентрик (уму-
мий марказга эга) доиралар қизиб, экран-
да шундай тез югурардики, уни онгли ра-
вишда сезиб бўлмасди. Таъсир натижаси
жуда содда. Одатда телетомошабин ойнаи
жаҳонни ёқиб кинони эмас, балки Бреж-
нев маърузасини ўқиётган суҳандон Ки-
рилловни кўрса, дарров бошқа каналга
кўяди. Аммо томошабин онгсиз равишда
югурётган нуқтани экранда «ушлаб» олса,
ушбу манзара уни ўзига чинакам ром этиб
кўяди. Ва ҳоҳлайсанми, йўқми Брежнев
гапини эшитиб ўтирардинг. Албатта, бу
йўл орқали томошабин эътиборини икки
соатли маърузада ушлаб туриб бўлмас-
ди. Ҳатто ойлигини олаётган Олег ҳам,
ярим соатдан сўнг бош айланиши ва кўз
оғриғи ҳақида нолирди, баъзида эса ҳуши-
дан ҳам кетиб қоларди. Шу сабабли «югу-
рувчи нуқта»ни эфирга йигирма минутга
узатишарди, сўнг уни олиб, бошқа кодлаш
дастурини ишга туширишарди.
— Кунлардан бир кун мен ҳам ўзимиз-

нинг найрангимиз тузоғига илинганман, — эслайди А.Гамбург. — «Югурувчи нуқта» қўлланилган бир кўрсатув бўлаётган эди: студияда шарҳловчи ўтирибди, унинг олдидаги стол устида биринчи бетида ёрқин сарлавҳали «Правда» газетаси ётарди. Кўринмас нуқта нигоҳни ушлаб олиш учун даставвал экранда айланио юради, сўнг газета ва ундаги сарлавҳа атрофида айланиб эътиборни ўшанга қаратиб қўяди. Мен шу дастурни ўзим ишлаб чиққандим, уни билардим, аммо сарлавҳадан кўзимни узишга ожизлик қилардим (у ерда қандайдир қабих империалистлар ҳақида ёзилганди). Ўзимча америкалик «тажовузкор»ларга нафратим этади: Ана ўша пайтда қўлимга бир-яримта америкалик тушса эди...

— Ҳозирги замон техника инқилоби даврида телезатиш технологиялари ҳам узлуксиз шиддат билан ривожланиб бормоқда, — дейди Светлана Немцова. — Замонавий тасвир — бу компьютер графикаси, виртуал борлиқлик, махсус эффектлар уйғунлигидир. Лекин буларнинг ҳаммасини эфирга узатишдан олдин телекомпаниялар бир савол устидан бош қотиришмайди: бу тасвирлар томошабинга қандай таъсир этади? Ҳозирда ҳатто оддий клипларда ҳам «25-кадр» усули ишлатилади. Масалан, «Доктор» гуруҳи кўшиги клипда мазкур кадр қопқоради. Режиссёрнинг айтишича, бу «дискотекадаги чироқ ўчиб, ёнишига ўхшатма» экан. Бунда у ҳеч қандай ғараз ниятда юрмаган, албатта. Айрим режиссёрлар ўз ишларининг томошабинда катта таассурот қолдиришини хоҳлаб ҳам «яширин кадр» усулини қўллашади. Масалан, инсон альфа-ритми, яъни нейронларнинг тебраниш частотасига тўғри келувчи ёруғлик сигна-ли тебраниш частотаси қўлланилади. Бу, кўринишидан беозор усул нималарга олиб келишини дунё аҳли 1997 йили Японияда етти юзга яқин болалар ва кўпгина катталар «25-кадр»ли мультфильмни кўриб тутқаноғи тутиб қолганидан сўнг билди. Шундан бери японлар ҳар бир кўрсатувни эфирга чиқаришдан олдин махсус аппаратларда текширув ўтказишади.

Энг хавфли томони шундаки, «сирли кадр» кичик ёшдаги телетомошабинларга ўта салбий таъсир кўрсатади. Телевизор катталар учун кўнгилоҳар нарсас бўлса, болалар учун — биринчи ўринда ўзига хос ўқитувчи, илм манбаидир. Мисол учун, катта одам «25-кадр»даги пиво рекламасига «тушиб» қолса, у боради-да, бирини сотиб олиб ичади. Бола эса бу ҳолатда нима қилади, бу унинг психикасини бузади, келгусида эса болакай учига чиққан ароқхўр бўлиб кетиши ҳам мумкин. Бу ҳали оддий пиво рекламаси, холос. Эҳ-ҳе, нималар келмайди одамларнинг миясига...

Хориж матбуоти асосида
Жамшид САЪДИНОВ тайёрлади.

“Устоз — отангдай улуг” деган нақл доно халқимизнинг устозларга берган энг улуг сифатларидан биридир.

Устоз — нақадар улугвор сўз, унинг замирида бетакрор улугворлик, бекиёс меҳр-муҳаббат, маънавий бойлик, фидоийлик каби кўплаб хислатлар ётади.

Инсон ўз маънавий эҳтиёжини қондириш, маърифатли инсон бўлиб етишиш йўлида тинмай ўқиши, ўрганиши керак.

МУАЛЛИМ — МАЪРИФАТ КЎЗГУСИ

Унга бу йўлда, албатта, устозлар ёрдам бериб, кўплаб соҳалар юзасидан чуқур билим берадилар.

6-7 ёшида болакай боғчани тарк этиб, биринчи бор мактаб остонасига қадам қўяди. Уни биринчи бор мактаб бўсағасида илк муаллим илиқ чехра билан кутиб олади ва синфга бошлаб киради. Ана шу дақиқадан бошлаб муаллим бола учун маънавий она

сифатида бор меҳру билимини сарф этади. Шундай вақтлар бўладики, бола кўпинча устозини адашиб «ойи» деб мурожаат қилади. Чунки бола қалби нозик, меҳр берган инсонга онаси сифатида қарайди.

Устоз она меҳри билан биргаликда илм-маърифат сари маёқ бўлиб, йўл ёритиб берувчи инсондир. Уни қанча эъзозласак, шунча озлик қилади.

Бола ўқувчига айланган кундан то мактабни битириб, мустақил ҳаётга қадам қўйгунча устозлар қуршовида таълим-тарбия топади. Кейинчалик ҳаёти давомида биринчи муаллимлари берган сабоқлардан фойдаланиб, улардан бир умр миннатдорчилик туйғуси қалбининг тўрида туради.

Демак, устоз биз учун ўзимизни шахс сифатида

шаклланишимиз, маънавиятли инсон бўлишимизда ҳақиқий маънода акс этувчи кўзгу, яъни маърифат кўзгуси бўладиган ягона инсондир.

Бу улуг сиймо қаршисида доимо таъзимда бўлиб, пойларига гуллар сочсак, меҳр-оқибат кўрсатсак, арзийди.

Наима АСКАРОВА,
республика ёшларининг
“БИОЭКОСАН”
ўқув-услубий мажмуаси
директор ўринбосари

СИЗ БАЙРАМНИ ҚАНДАЙ НИШОНЛАЙСИЗ?

Байрамни ҳамма орзиқиб кутади. Байрам оддий кунлардан байрамлиги, қувончли кунлиги, тансиқ таомларнинг тайёрланиши, одамларнинг бир-бирига узаро меҳр оқибатли бўлиши, аёлларнинг оддий кунлардан фарқли соч турмаклаши, кийиниши билан уша кунга узгача руҳ олиб киради.

Муаллимлик касби одмиллик ва хокисорлик билан кийинишни, уна-эликларга, турли тақинчоқларга ҳаддан ташқари беланиб юрмасликни тақозо этади. Ҳар бир касб эгаси ўз касби тақозосига кура кийинади, пардоз-андоз қилади.

Бугун биз ўрта мактабларда ўқувчиларга сабоқ бераётган, айни пайтда бекалик ва оналик вазифасининг ҳам уйдасидан чиқа олаётган ўқитувчилардан байрам дастурхони учун нималар тайёрлайсиз, байрамолди кунда мактабга қандай кийимда, сочингизни қайси усулда турмаклаб борасиз, қандай тақинчоқлар тақасиз, деб мурожаат қилдик. Мана, уларнинг жавоблари:

Тошкент шахри Яккасарой тумани халқ таълими бўлимига қарашли 73-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Барно Субанова: Байрам олди кунда мактабга одатдагидан биров бошқачароқ кийиниб келаман. Турли кечаларга, театр, кино, тўйларга аёллар кўпроқ ялтироқ, торроқ кийим кийиб боришади. Лекин байрам кунини ҳам мактабга ундай либосларда келиш ярамайди, деб ўйлайман. Ўқувчиларим ҳали жудаям кичкина, жажжигина, кўп нарсасига қизиқадиган, кўп нарсани билишга интиладиган 7-8 ёшли болалар бўлганликлари сабабли, уларнинг диққатини ўзимга ёки тақинчоқ ва кийимларимга жалб қилмаслик учун серҳашам бўлмаган байрам либосини кияман.

Тақинчоқларни ҳам одатдагидан кўп тақмайман. Энди байрам дастурхонини қандай безатишимга келсак, тўгриси, жуда кўп ширинликлар пиширишни биламан. Турли тортлар, печеньеелар, салатлар тайёрлай оламан. Лекин байрам кунини ўзбекона қилиб тайёрланган паловга ҳеч нима етмаса керак.

Бу галги ўқитувчилар байрамида мен “Олмали пирог” тайёрламоқчи эдим. Биринчидан, бу кўп вақт олмайди, иккинчидан жудаям мазали чиқади.

ОЛМАЛИ ПИРОГ

Қуйидагича тайёрланади. Уни тайёрлаш учун 200 гр маргарин, 100 гр шакар, 2 дона тухум, бир чой қошиқ истеъмол содаси, бир чимдим туз, 500 гр олма, 200-250 гр атрофида ун керак бўлади.

Маргарин бугда эритиб олинади. Сунгра унга шакар солиб ийланади. Шакар маргаринда эригандан сунг унга истеъмол содаси, бир чимдимгина туз ва тухум солинади. Тухум, маргарин, шакар яхши аралашгач, ун солиб юмшоқроқ хамир қорилади.

Хамирни биров музлатгичга солиб қўямиз.

Олмани юйиб, пўстини арчиб тозаллагач, қирғичдан утказилади. Тайёр хамирни икки бўлакка бўлиб, газ патнисини озгина ёглаб, унга биринчи бўлак солинади. Яхшилаб ёйилган патнисдаги хамир устига қирғичдан чиқарилган олма солинади. Иккинчи бўлакни уни устига қўйиб, четларини чиройли, нақшинкор усулда қайириб чиқиш керак. Газ духовкасида 30-35 дақиқа турган пирог қизил тусга киради. Уни олиб, устига майдаланган оққанд кукунни сепилади. Пирогни тўртбурчак, ромб усулида кесиш, стакан ёрдамида доира шаклида қирқиб чиқиш ҳам мумкин.

118-мактаб илмий бўлим мудири Машҳура Зарипова: Байрам байрамдек ўтиши учун байрамолди кунларида ўқитувчи аёллар ҳам ўзларига қараб, одатдагидан биров бошқача пардоз-андоз қилиб келишлари керак, деб ўйлайман. Сабаби,

кийим ҳам кишига қандайдир яхши руҳ беради. Чиройли кийиниб юрган аёл қўшдек енгил ҳам бўлади. Тақинчоқ тақиш аёл кишининг бир ҳуснига ўн ҳусн қўшади. Фақат уни тўғри танлай олиш керак. Катта қизил кўзли узук тақиш, ёки йўғон билакузук билан дарсга кириш албатта, хунук кўринади. Чунки боланинг ҳаёли бўлиниши, айниқса, юқори синф ўқувчи-қизларининг унга ҳаваси келиб, дарс тингламай қўйишлари мумкин. Шунинг учун ҳар бир аёл дид билан кийиниши, мактабга тўйга боргандай келмаслиги керак. Ҳатто байрам кунини ҳам. Салгина оддий кунлардан фарқ бўлиши учун кўркемроқ кўйлак кийган ҳам маъқул.

Байрам дастурхонини албатта уйда тузайман. Ўша кунини оила-аъзоларим учун манти тайёрлаб бермоқчиман.

Сирғали туманидаги 322-мактаб бошланғич синф ўқитувчиси Гулчеҳра Раҳимова: Мен лицей синфида болажонларга дарс бераётганлигим сабабли ҳам, уларнинг ҳар нарсасига қизиқишларини яхши биламан. Агар кайфиятингиз сал ёмонроқ дарсга кирсангиз, сочингизни ортиқча толалари юзингизга тушиб қолса болалар албатта, бунинг сабабини суриштиришади, “сочингиз тўзгил кетди”, деб айтиб ҳам қолишади. Шунинг учун мен мактабга ҳар кун байрамга келгандек хуш кайфиятда, сочларимни ихчам ва чиройли турмаклаб, оддий кофта-юбка ёки кирчимол кўйлақда келаман. Ҳар бир аёл у ким бўлишидан қатъий назар ўз аёллигини, ўз назоқатини унутмаслиги керак. Мактабга қош-қўзини бўяб, юзига уна суриб, лабига хиёл бўёқ суриб, албатта кичикроқ узук ва зирак тақиб келиши шарт. Оддий кун, болаларнинг ҳаёли бўлинади, ўқитувчи оддий кийиниши керак, деб жудаям хароб аҳволда келмаслик керак.

Байрамдан аввал, албатта, сочимни махсус байрамона турмаклатаман, қўлимга одатдагидан кўп узук тақаман, очик рангдаги, ҳашамлари кўпроқ бўлган кўйлак кийиб дарсга келаман. Мендан таҳсил олаётган қиз болалар, кийинишни, юриш-туришни, узига оро беришни ҳам ўрганишларини хоҳайман. Бошланғич синфларда меҳнат дарсини ҳам ўзим ўтганлигим боис ўқувчи-қизларимга турли-туман, пишириш осон бўлган ширинликларни ҳам ўргатаман. Лекин байрам кунини байрам дастурхонига бундай ширинликларни қўйиб бўлмайди. Сал меҳнати кўп, дастурхонга кўрк берадиган ширинлик ва салатлар тайёрлаш байрам кунларида одатимга айланган.

“ОЛЬВИЕ” САЛАТИ

Тўйимли ва дастурхон безайдиган салатлардан бири “Ольвие”. Бу салат учун 4 дона картошка, 2 дона қизил сабзи, 2 дона тухум, 200 гр колбаса, 200 гр кўк нухат, 200 гр тузланган бодринг, 200 гр тузланган помидор, 200 гр майонез ёки қаймоқ, таъбга кура туз керак бўлади.

Қизил сабзи ва картошка қайнатилади. Тогора-чага кичик-кичик кубик шаклида тўғралган сабзи ва картошкани солгач, колбаса, тузланган бодринг ва помидорни ҳам худди ўшандек катталиқда, бир хил ҳажмда тўғраб қўйилади. Сувда қайнатиб пиширилган тухум ҳам худди шу ҳажмда тўғралади. Кўк нухат, майонез қўшиб аралаштирилган масаллиқни кичик тақсимчаларга солиб дастурхонга қўйилади. Устини безаш учун укроп ва петрушкадан фойдаланиш мумкин.

197-мактаб ўқитувчиси Маъмура Маҳкамova:

Байрам байрамдек ўтиши учун барча аёллар каби мен ҳам катта тайёргарлик кўраман. Ўша кунини сочларимни бошқача усулда турмаклайман, ялтироқ, жуда ҳам ҳашамдор бўлмаган кўйлак кияман. Байрам дастурхонини учун албатта ўзбек миллий таоми бўлган палов пишираман. Тақинчоқ тақиш масаласига келсак, кўйлак рангига мос кўзли узук, зирак тақиш мумкин.

Андижон вилояти Избоскан тумани 13-ўрта мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Сабоҳон Пайҳонова: Байрам кунини, албатта, патир нон дастурхон юзини очади. Тандирдан узилган иссиқ-қина, пўрсидоқ патир нонлар байрам дастурхонига узгача файз беради. Яна байрам кунини тандир сомса ҳам қиламан.

ТАНДИР СОМСА

Тандир сомса учун ун, сув, бир дона тухум, 500 гр гўшт, 250 гр мол ёки қўй ёғи, 500 гр ўсимлик ёғи, пиёз керак бўлади.

Аввал ошхамир қилинади ва тиндириб қўйилади. Ошхамир тингунча пиёзни юпка қилиб, гўшт ва ёғ тўғраб солинади. Туз, мурч, зира, кашнич уруги солиб аралаштирилган масаллиқ сомса жилдларини тайёрлаб бўлгунча музлатгичда сақланади. Сомса жилди эса қуйидагича тайёрланади: ошхамирни яхшилаб ёйиб, унга қиздириб совутилган ёғ суркаб ўраб чиқилади. Ёнгоқдек катталиқда кесилган зувалачалар жува ёрдамида ёйилади. Ёйиш давомида хамирни қат-қатини бўрттириб чиқаришга ҳаракат қилиш керак.

Жилдлар тайёр бўлгач, бир қошиқдан қийма солиб, учбурчак шаклда букланади. Тандирни қизитиб, чўгини кул ёрдамида яхшилаб кўмгач, сомсалар ёпилади. Қип-қизариб пишгач, сомса жуда мазали, дастурхон кўрки бўлган таомга айланади.

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

2000 ЙИЛ ДОКТОРАНТУРА ВА АСПИРАНТУРАГА
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Кундузги ўқиш учун

Докторантурага ўқиш учун

1. 13.00.01-Педагогика тарихи ва назарияси.
2. 13.00.02-Ўқитиш назарияси ва методикаси.
3. 19.00.01-Умумий психология.

Мақсадли аспирантурага

1. 07.00.02-Ватан тарихи.
2. 10.01.02-Ҳозирги миллий адабиёт.
3. 10.01.03-Миллий адабиёт тарихи.
4. 10.02.02-Ўзбек (миллий тиллар) тили.
5. 13.00.01-Педагогика назарияси ва тарихи.
6. 13.00.02-Ўқитиш назарияси ва методикаси.
7. 13.00.03-Махсус педагогика.
8. 19.01.01-Умумий психология.
9. 19.00.07-Ёш ва педагогика психологияси.
10. 22.00.06-Маданият, маориф ва фан социологияси.

Сиртдан ўқиш учун

1. 07.00.02-Ватан тарихи.
2. 10.01.02-Ҳозирги миллий адабиёт.
3. 10.01.03-Миллий адабиёт тарихи.
4. 10.02.02-Ўзбек (миллий тиллар) тили.
5. 13.00.02-Ўқитиш назарияси ва методикаси.

Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда аспирантурага ўқитиш учун 35 ёшдан, ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиш учун эса 40 (докторантурага 45) ёшдан ошмаган, танланган ихтисослиги бўйича олий ўқув юртини битиргандан кейин камида 1 йил амалий иш тажрибасига эга бўлган ва миллий тадқиқот ишига қобилияти бор кишилар қабул қилинади.

Ёш мутахассислар бевосита олий ўқув юртини битиргандан сўнг, олий ўқув юрти кенгашининг тавсияси билан аспирантурага кириш учун бўладиган танлов имтиҳонларига қўйиладилар.

Низомий номидаги Тошкент Давлат Педагогика университети жамоаси ўз бағридан учирма бўлиб, ҳозирда ёшлар қалбини илм нурига нурафшон этишдек хайрли ишни бажараётган барча ўқитувчиларни ҳамда устозу мураббийларни умумхалқ байрами — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан самимий қутлайди.

Аспирантурага кириш учун аризалар университет ректорининг номига қуйидаги ҳужжатларни илова қилган ҳолда берилади:

Ходимларнинг ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа расми билан, таржимаи ҳол, охириги иш жойидан тавсифнома, дипломнинг нотариус томонидан тасдиқланган нусхаси ҳамда синов ва имтиҳонлар варақасидан кўчирма, охириги иш жойидан оладиган маош ҳақида маълумотнома (кундузги аспирантурага кирувчилар учун), эълон қилинган илмий ишлари рўхати, босилиб чиққан илмий ишлари бўлмаган кирувчилар ихтисослиги бўйича машинка ёзувида 20-25 бет ҳажмида илмий маъруза, реферат топширадилар, яшаш жойидан маълумотнома, тиббий маълумотнома.

Аспирантурага кирувчилар мутахассисликдан, Ўзбекистон тарихи фалсафа ва бирор чет (инглиз, немис, француз) тилидан олий ўқув юртлари учун жорий этилган ўқув дастурлари ҳажмида танлов имтиҳонлари топширадилар.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда имтиҳонларни топширишга рухсат этилган шахсларга уларнинг имтиҳонларга тайёрланиши ва топшириши учун иш жойларидан иш ҳақи сақланган ҳолда 30 кунлик кўшимча таътил берилади.

Аспирантурага номзодлик имтиҳонларини қисман топшириб кираётган шахслар қолган имтиҳонларни топшириш учун ҳар бир имтиҳонга 10 кун ҳисобида таътилдан фойдаланадилар. Ариза ва ҳужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 25 октябргача қабул қилинади.

Қўшимча маълумот олиш учун Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети илмий бўлимига (телефон: 55-50-59), ректорнинг илмий ишлар бўйича ўринбосари (55-52-30), аспирантура бўлимига (54-74-20), (манзил: 700064, Тошкент шаҳри, Глинка кўчаси 3-уй) мурожаат этиш мумкин.

АЗИЗ МУРАББИЙ ВА УСТОЗЛАР!

ОЧИҚ ЖАМИЯТ ИНСТИТУТИ - КЎМАК ЖАМҒАРМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ВАКОЛАТХОНАСИ СИЗЛАРНИ УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ — ЎҚИТУВЧИЛАР ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ БИЛАН МУБОРАКБОД ЭТАДИ.

Барчангизга мустаҳкам саломатлик, машаққатли, аммо олижаноб касб-корингизга файз-барака, хонадонингизга тинчлик-тотувлик, ҳар жабҳадаги фаолиятингизда омад доимо ҳамроҳ бўлишига тилакдошмиз. Байрамингиз қутлуғ бўлсин, азиз ўқитувчилар!

ОЧИҚ ЖАМИЯТ ИНСТИТУТИ — КЎМАК ЖАМҒАРМАСИ

ТАЪЛИМ ДАСТУРИ ХОДИМЛАРИ

«УСТОЗЛАР» ТОПҚИРЛИК МАШҚИ

Аввало куйида таърифланиб, рақамларда ифода этилган сўзларни топинг. Сўнг шакл атрофидаги рақамларни жавоблардаги мос ҳарфлар билан алмаштириб, муаммонани ҳал этинг. Улардан Юртбошимизнинг муаллимларга қарата айтган ибратли сўзлари аён бўлади.

1. Ўзбекистон Қаҳрамони, устоз муаллима — 2, 9, 8, 1, 7, 13, 22, 1.

2. Алишер Навоий ҳикматидан:

Ҳақ йўлида ким сенга бир ҳарф ўқитмиш ранж ила,

Айламак бўлмас адо онинг ҳаққин 15, 20, ганж ила.

3. Ватанамизнинг таълиқли ўқитувчиси, Ўзбекистон Қаҳрамони — 8, 1, 14, 1, 4, 2, 18, 22, 1.

4. Бу йил ҳижрий ҳисоб бўйича 910 йиллиги нишонланадиган фикҳшунос аллома Бурҳониддин ал-Марғиноний меросига мансуб нодир асар — 25, 2, 14, 13, 26.

5. Абдулла Орипов шеърдан:

Оламда кўп эрур муборак онлар,

Табаррук зотлар ҳам 5, 1, 6, 24, 1, 3, 14 кўп эрур.

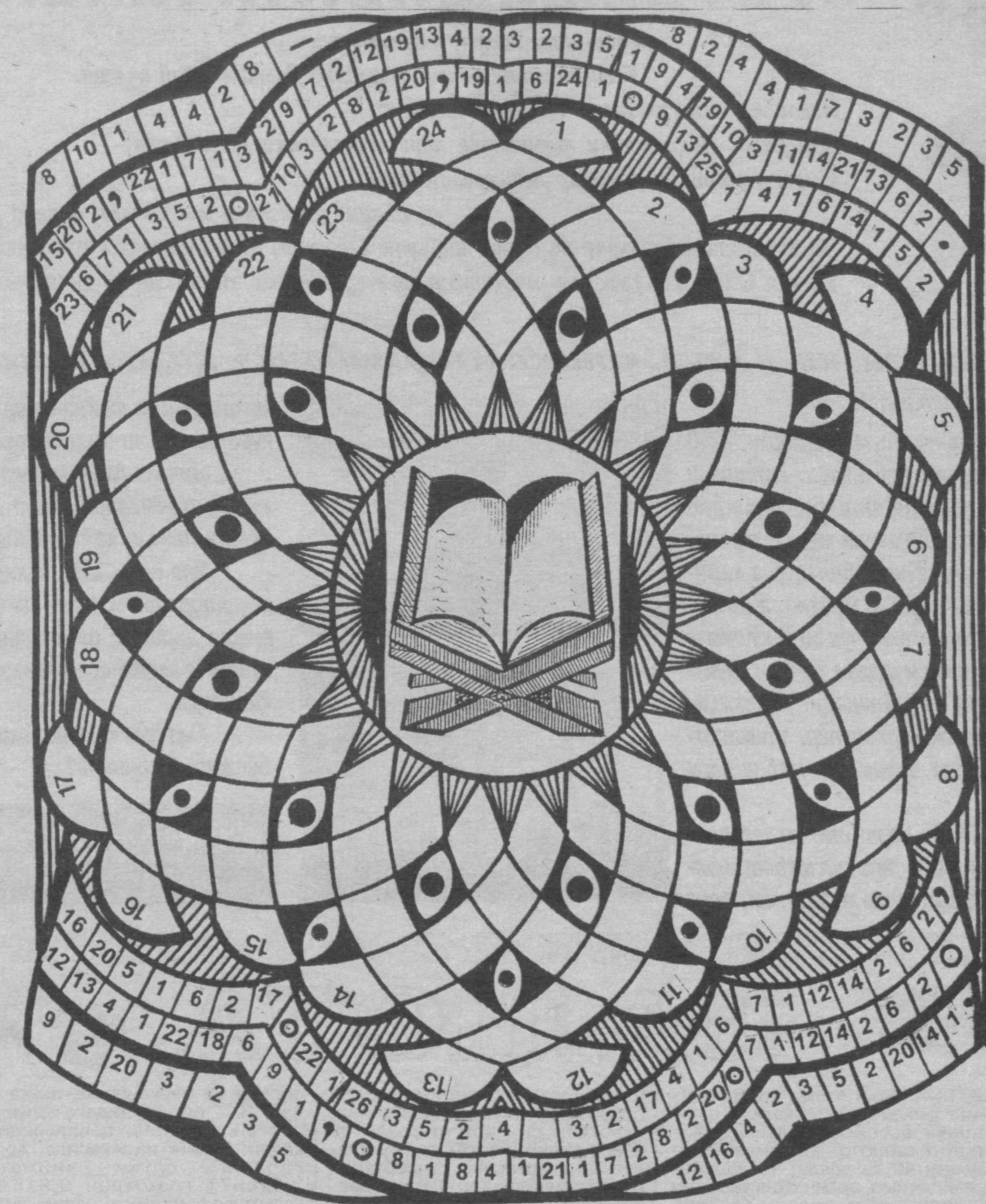
Сизгадир илк раҳмат, азиз инсонлар,

Мунис муаллимлар, сизга 7, 1, 17, 1, 21, 21, 10, 6.

6. «Муаллимга қасида» асаридан:

Сиз боғсиз, 19, 2, 20 эса минг-минг турфа гул, Меҳрингиз офтобдир, азиз муаллим.

Бу — шогирд инъоми,

таъзимдаги 12, 16, 4.,
Ҳурматлар битилган
достондир балким.

7. Табиий фан — 21, 2, 8, 11.

8. Гап бўлаги — 23, 5, 1.

Энди куйидаги машқни ҳал этинг.

Ўй бўйича: 1. Ўзбекистон Қаҳрамони, шоир Эркин Воҳидовнинг илк устози, халқ ўқитувчиси.

2. Билимни, маҳоратни аниқлаш мақсадида ўтказиладиган текшириш. 3. Ижодий ҳолат жўш урган кўтаринки ҳол. 4. Мусулмон оламида танилган беназир устоз, муҳаддис бўлган ватандошимиз. 5. Шоир Шухрат таърифи: Агар ҳаёт бўстон бўлса, боғбон... 6. Топишмоқ:

Ўзи оппоқ пахтадай,
Лекин текис тахтадай.

Юзига гул чизсангиз,
Кўринади каштадай.
Керагида унга сиз,
Фикрингизни ёзасиз.

2000 йил 16 сентябрда берилган
«Топқирлик машқи»нинг жавоблари:

Спорт турлари: 1. Гимнастика. 2. Қўл тўпи. 3. Қиличбозлик. 4. Кураш. 5. Волейбол.

Шакл марказида: О, спорт сен тинч-тотувликсан!
(Пьер де Кубертен).

102 ҲАРФДАН ТУЗИЛГАН ИСМ?

Гонолулудаги (Гавайи ороллари) мактабларининг бирида бир қизча ўқиди. Лекин унинг исми синф журналида қайд қилинмади.

Нега? Гап шундаки, қизчанинг тўлиқ исми 102 ҳарфдан иборат бўлиб, журналга сиғмас экан.

Бу исмнинг маъноси шундай: «тоғ ва водийларнинг ажойиб гуллари ўзининг хушбўйлиги билан Гавайин ҳам узунасига, ҳам кўндалангига эгаллай бошлайди». Мактаб маъмурияти қизнинг отасига бошқа исм қўйишни таклиф этганда у: «ундоқ бўлса бир қисқароқ исм ўйлаб топингларки, у қизимизнинг исми маъносига путур етказмайдиган бўлсин», дебди.

Ҳозир мактабнинг барча катта-кичик ўқитувчилари қизчага муносиб исм топиш устида бош қотирмоқдалар.

Декан. Қадим римликлар аскарий қисмлардаги ўнбошилиқ (ўн аскар бошлиғи) лавозимини, ўрта асрлар даврида эса католик-черковларида аббатларнинг ёрдамчиси ҳисобланган монархларни «дка-нус» деб юритишган.

Ҳозирда олий ўқув юртларида факультет бошлиғини билдирувчи «декан» сўзи шундан келиб чиққан.

Паспорт. Бу сўзнинг асосида «порт», «шаҳар» ибораси ётади. Қадим Италияда «пассо-порто» сўзи «пропуск» (руҳсат қоғози), яъни кеманинг у ёки бу гаванга киришига ҳуқуқ берадиган ҳужжат маъносини билдирган.

СЎЗ ПЛАТИДА СЎЗ БОР

Кейинчалик бу сўз яшаш жойига алоқадор маъно касб этиб, кишининг шахсий гувоҳномаси ифодасига айланган.

Билет. Бу оддийгина сўзнинг келиб чиқиш жиҳатидан бир неча «қариндош»лари бор. Чунончи, қадимги Рим папасининг фармони «бўлса», инглиз парламенти муҳокамасига қўйиладиган қонун лойиҳаси «билль» деб юритилган.

Эски итальян тилидаги «булетта» сўзи справка, хат маъноларини билдирган. Ҳозир биздаги «билет» ибораси эса поляк ёки немис тилидан рус тилига, ундан ўзбек тилига ўтган.

РАВОҚ НЕГА ТУХУМ КЎРИНИШИДА

Пуч тухумни олиб, унинг қавариқ сиртига 10 сантиметрча юқоридан учли қаламни ташлаб юборсак ҳам тухум пўчоғи синмайди. Борди-ю, қаламни айни баландликдан тухум пўчоғининг ички томонига ташласак, у ҳолда пўчоқ дарз кетади.

Буни бошқача йўл билан — пўчоқни ичидан ва сиртидан сиқиш орқали ҳам синаб кўриш мумкин. Тухум пўчоғи ичидан сиқилса, дарров пачоқланади. Чунки бунда у кенгайишга интилади. Сиртидан босилганда эса ҳадеганда синавермайди. Чунки унда сиқилиш ҳолати рўй беради.

Меъморчилик иншоотларининг гумбаз ва равоқлари одатда, ана шу сиқилиш ҳолатига асосланиб қурилгани туфайли ҳам маҳкам бўлади ва узоқ муддат сақланиб туради.

А.АЛИЕВ тайёрлади.

ДАВЛАТ-АКЦИЯДОРЛИК «ЎЗУЙЖОЙЖАМҒАРМАБАНК»И

Устознинг меҳри, илк сабоғи...

У инсониятни доимо эзгуликка даъват этиб келган.

Навоийни ғазал мулкига султон бўлишида;

Баҳоуддин Нақшбандни тариқатда пири қомилликка эришишида;

Имом Бухорийни олимлар пешвоси бўлишида

айнан, устознинг илк сабоғи, боқира меҳри мужассам.

Эл ардоғидаги ўқитувчи ва мураббийларни айёмлари билан самимий муборакбод этамиз.

Уларга Оллоҳдан узоқ умр мустаҳкам соғлиқ, жамики эзгуликларни тилаймиз!

Ўз келажакингизни «Ўзуйжойжамғармабанк» ҳамкорлигида қуринг!

Азиз ватандошлар!

Шуни мамнуният билан маълум қиламизки, 2000 йилнинг «Соғлом авлод йили» деб эълон қилиниши муносабати билан, банк ҳузурида янги «Болажон» деб номланган болалар жамғармаси аҳоли хизматига тақдим этилди. Унга 16 ёшгача бўлган болаларга камида 5 йил муддатга жамғарма қўйиш мумкин. Жамғармангизни ҳар йил сақлаб берилгани учун 36 % қўшимча даромад тўланади. Жамғарма муддати тугагач, мукофот тарзида яна қўшимча ҳақ тўланади. «Болажон» жамғармасига турли турдаги корхоналар, ташкилотлар, ва муассасалар саҳоват ёрдам пул маблағлари ҳам ўтказилиши мумкин.

«Ўзуйжойжамғармабанк» барча омонат кассалари аҳолидан «Антика» жамғармасига пул маблағларини қабул қилади. Унда Сиз сақлаиш муддатини, фойз

микдорини ва фойда олиш кунини ўз хоҳишингизга кўра белгилаш имкониятингиз бор.

Давлат-Акциядорлик «Ўзуйжойжамғармабанк»и жамғармаларингизни сир сақлашда ва зарур бўлган пайтда қайтарилишини кафолатлайди.

Яна шуни ҳам таъкидлаб ўтиш жоизки, банк акциядорлари маълум вақтдан бери, мунтазам равишда даромад олмоқдалар. Ҳозирги кунда банк қўшимча акциялар учун аъзолик бадалларини қабул қилмоқда.

Сиз ҳам «Ўзуйжойжамғармабанк» акциядори бўлишга шошилинг!

Маълумот учун телефонлар:
132-13-18, 133-31-62

Валюта турли давлатларнинг фақатгина ўзининг миллий пул бирлиги бўлмасдан, халқаро ҳисоб-китобда, қарз (кредит) ҳамда турли тўловлар учун мўлжалланган ҳужжатларда ўз аксини топади. Ҳар қандай валютанинг иккита асосий хусусияти бор.

Биринчидан, уни бошқа давлатлар пул бирликларига эркин, ҳеч қандай тўсиқсиз, чегарасиз алмаштириш имкониятидир. Иккинчидан, тараққий этган ҳамда барқарор молия тизимига эга давлатларгина ўз валюталарини эркин конвертация қила олади. Булар, асосан, АҚШ доллари, Англия фунт стерлинги, Германия, Франция, Швейцария маркалари ва Япония иенидир. Агар давлатларда эркин, чегарасиз, ҳеч қандай ҳужжатсиз, рухсатсиз бошқа давлат пул бирлиги валютасига алмаштириш имконияти бўлса, у давлатлар халқаро ҳисоб-китобларда бемалол иштирок этадилар. Валютани эркин сотувчи давлатлар валюта сотганларида уч фойзгача коммерция ҳақи олишади, бозорларда одатда валюта алмаштириш шохобчаларига қараганда арзонроқ бўлади.

Валютанинг иккинчи асосий хусусияти, унинг харид қилиш кучидир. Валюталарни эркин алмаштирадиган, ўзларининг мустаҳкам валюталарига эга давлатлар 17 та. Булар АҚШ, Англия, Германия, Япония, Канада, Нидерландия, Австралия, Янги Зеландия, Сингапур, Малайзия ҳамда нефть экспорт қилувчи араб давлатларидир. Булар

ВАЛЮТА

БМТнинг бош молия корхонасининг ҳамда халқаро валюта фондининг асоси ҳисобланади. Халқаро валюта фондига аъзо бўлган 40 та давлат ўз валютасини доимо эркин конвертация қилишга эришдилар. Халқаро валюта фондига аъзо бўлган 176 давлатдан 60 тасининг валютаси халқаро ҳисоб-китобда тўсиқсиз бемалол ишлатилади. Молиячилар АҚШ долларини, Англия фунт стерлингини ва Швейцария маркасини ҳал қилувчи валюта деб ҳисоблайдилар. Иложи борица уларни ўз банкларига кўпроқ йиғишга доимо интиладилар.

Валюта бозор ҳужалигида — бу товар, унинг ўз қиймати, нархи бор. Бир давлат валютаси қийматини бошқа давлат пул бирлиги билан алмаштириш, ҳисоблаиш, валюта курси дейилади. Агар давлатда иқтисодий ўзгаришлар жуда ҳам суст ва сиёсати барқарор бўлмаса, унинг валюта курси ўз-ўзидан пасаяди. 1971 ва 1973 йиллари халқаро иқтисодий (кризис) — танглик натижасида доллар девальвация қилинди. Халқаро саноат ишлаб чиқаришда етакчи ўринни эгаллаб, ташқи савдотик, валюта, молия муносабатлари ва банклар тизимини яхши тараққий эттирган давлат валютасигина жаҳон бозорларида асосий ўринни эгаллайди. Давлат агар ўзи ишлаб чиқара-

ётган маҳсулотларини жаҳон бозоридида шунга ўхшаш маҳсулотлар сингари сифатли ва арзон қилиб чиқармаса, бу давлат ўз валютасини конвертация қила олмайди. Ҳар қандай давлат валютасининг курси пасайиб бурса, пул қадрсизланади, товарлар эса қимматлашиб, аҳолининг қашшоқлашишига олиб келади. Ҳар бир давлат валютаси — пули олтин ҳисобида ўз қийматига эга.

АҚШ доллари 1786 йили жо-

Pul tarixidan

рий этилди. Доллар сўзи қумуш талердан олинган. Талер кўплаб Европа давлатларида эркин муомаладаги пул бирлиги эди. Биринчи марта долларнинг қиймати 24,34009 грамм соф кумушга тенг эди. 1792 йилги қонунга асосан давлатга биметаллизм киритилди, долларнинг олтин қиймати 1,60377 грамм соф олтинга тенг эди. 1873 йилдан бошлаб, қумуш ўрнига олтин доллар пул бирлигига ўтилди. Бу доллар 1,50463 грамм соф олтинга тенг эди. 1933 йили АҚШ президентининг фармонида асосан барча фуқаролар олтинларни банкларга топширишди. Халқаро жаҳон валюта тизимидаги кескин ўзгаришлар тўғрисида АҚШ жаҳон валюта бо-

зорида ўз мавқеини мустаҳкамлаб, 1972 йил 8 майдаги қонунга асосан долларни девальвация қилди. Бунинг натижасида, долларнинг олтин қиймати 0,888671 граммдан 0,81513 грамм соф олтинга туширилиб, 7,9 фойзга камайди. 1973 йил 12 февралда доллар яна девальвация қилинди. Қиймати 10 фойзга қадрсизланиб, — қиймати 0,736662 грамм соф олтинга тенг бўлди.

1968 йили бошланган жаҳон иқтисодий инқирози натижасида 5 йил мобайнида Франция, Англия, АҚШ ўз валюталари курсини ушлаб туриш учун ҳар бири бозорга соф олтин чиқариб сотдилар. Рейтер агентлигининг хабар беришича, Англия айрим кунлари 100 тонна соф олтин сотган.

XV-XVI асрларда Ўрта Осиё (Мовароуннахр) ҳудудида ҳойлашган Самарқанд, Бухоро, Ҳисор шаҳарлари тараққий қилиб, халқ хунармандчилиги ривожланиб, мис тангалар муомаласи йўқарилди. Самарқандда 914 ҳижрий (1508-1509 мелодий) йиллари чиқарилган мис тангалар камида 5 йил муомалада бўлиб, сийқалангандан кейин, ўрнига янги мис тангалар чиқаришга эди. Уларнинг оғирлиги 5,1 граммдан 5,2 граммгача эди. Бир динорли мис танганинг оғирлиги 4,7 грамм икки динорли танганинг

оғирлиги 7-7,5 граммга яқин эди. «Пул» термини биринчи марта Тошкент ҳудудида (1952 йил) топилган мис тангаларда акс эттирилган. Бу мис тангалар 1504-1514 йилларда чиқарилган бўлиб, унинг юзида араб алифбосидаги уч сўз: «бир пуллик танга» ёзуви бор эди. Буюк Британиянинг машҳур сайёҳи Антоний Дженкинсон 1558-1559 йиллари Бухоро шаҳрида яшган. Унинг ёзишича, мис танга «пул» деб аталар экан. Бир мис танга пули қумуш танганинг 1/120 бўлагига ёки мис динорнинг олтидан бир бўлагига тенг бўлган.

Илҳом ШЕРМУҲАММАД

Жиззах вилояти Жиззах шаҳридаги Нодирабегим номи 27-ўрта мактаб томонидан 1997 йилда Маманазарова Лобарга берилган 025294 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети ректорати, қасаба уюшмаси ва табиёт фанлари факультети жамоаси доцент М.С.Толиповга отаси

Собир ота ТОЛИПОВнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари қасаба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош муҳаррир:
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҮРИБОВЕВ, Шукур ЖОНБОВЕВ, Фахриддин КАРИМОВ (масъул котиб), Курбонбой МАТҚУРБОНОВ, Нуъмонжон РАХИМЖОНОВ, Йўлдош САИДЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Хулқар ТҲИМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Уткир ҲОШИМОВ

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдилар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газетани IBM компьютерида
Лилия БИНАШЕВА ва Абдураҳул НАРМАНОВ
саҳифалади.

Навбатчилар: Дилбар ХҲҲАЕВА,
Нурлан УСМОНОВ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-817.
Тиражи 19.037.
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табак.
Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-3.

Босишга топшириш вақти — 20.00.
Топширилди — 20.00